

Лезги газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

Стал
Сулейманан
шииратдин
йикъар

▶ 6

1920-йисалай акъатзава

N 20 (10717) хемис 19-май, 2016-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Азербайджан Республикада Дагъустан Республикадин йикъар Шад гуърушар, шад межлисар

РД-дин Халкъдин Собранидин информациядин ва аналитикадин отделди, РД-дин Къилин ва Гъкуматдин Администрациядин пресс-къултулугъдин ва информациядин управлениди хабар гузайвал, 12-13-майдиз Азербайджан Республикада Россиядин Федерациидин Дагъустан Республикадин йикъар къиле фена. А Икъарин сергятра аваз къунши республикада къиле республикадин регъбер Рамазан Абдулатипов аваз Дагъустандин чехи делегацияни хъана.

12-майдиз Рамазан Абдулатипов Баку шегъерда гъуьрметлу ксар фарақъатнавай Аллеядиз фена. Ина Азербайджандин халкъдин милли регъбер Гъейдар Алиев кучудна; гъя ина адан кайванидин ва хизандин членрин сурарни ава.

Дагъустандин Къили Гъейдар Алиеван сурал цъквер эцигна. Ахпа Азербайджандин Президент Ильгъам Алиев РД-дин Къил Рамазан Абдулатиповхъ галаз гуърушми хъана.

Дагъустанвири чехи государственный ва общественно-политический деятель Азиз Алиеван рульдиз гъуьрмет авунай Ильгъам Алиева Дагъустандин руководителдиз Азербайджандин халкъдин тъварунихъай сагърай лагъана.

“11-майдиз Махачкъалада Азиз Алиеван памятник ачухуниз талукъ мярекат къиле фена. Ана Азербайджандай тир чехи делегациядин иштиракна. Заз Къуне и серенжемда лап активдаказ иштирак авурдини чизва. Азиз Алиева гъам Дагъустандин, гъам Азер-

зидентди Азиз Алиеваз талукъарнавай шикилприн буклет гъазурунай Рамазан Абдулатиповаз чухсагъул лагъана.

Къе Азербайджан Республикада Россиядин Федерациидин Дагъустан Республикадин йикъар ачух жеда, им чи улькведа лишанлу вакъия я. Чун патал Дагъустан вичихъ галаз чна дувулар тариҳдин деринриз фенвай алакъаяр хъзвай халкъ, стхаяр яшамиш жезвай чка я. И дуствили къве терефдин алакъаяр вилик финин карда важибу роль къуьгъазва. Чи государствоири абур стратегиядин метлеб авай алакъаяр яз гъисбазава. Дагъустанда хъсанвилихъ дегишвилер арадал къвезза, республика вилик физва, ана общественно-политический гъялар пайгардик кваз хейлин вахт я. Чна Дагъустанда къазаннишиз хъянтай агалкъунар Квэз мубаракзава”, - лагъана эхирдай Ильгъам Алиева.

Вичин патай яз Р.Абдулатипова хушвиелди къабулунай сагърай лагъана, стха ре-

байжандин халкъар патал гзраф крат авуна. Чи республикаирин арада авай алакъаяр гъя члавуз кутур дуствилини ва хъсан къуншилини бинейраллаз исятдани вилик физва”, - къейдна Ильгъам Алиева.

Ада Азербайджанди и принципдал Россиядин Федерациидин галаз санал къвалхадай члавузни амалзавайдакай лагъана. Идалай гъейри, Азербайджан Республикадин Пре-

гионрин арада авай алакъаяр вини дережадинбур яз хъунилай разивал къалурна.

“Россиядинни Азербайджандин арада авай алакъайрин бинеяр чи милли регъбери - Гъейдар Алиевич Алиевани Владимир Владимирович Путинна кутурди я. Къе, алай аямдин Азербайджандин милли регъбер яз,

▶ 2

Халкъдин чирагъдиз элкъвенвай шайр

Мегъамед ИБРАГЫМОВ

18-МАЙДИЗ Махачкъалада Дагъустандин халкъдин шайр, чехи камалэгъли Стал Сулейманан тъварунихъ галай багъда XX асирдин Гомеран гъумбетдал цъквер эцигун патал хейлин инсанар къват хъянтай. Чехи шайрдин экуй къаматрикел хизи мярекатдиз РД-дин Гъкуматдин Председателдин сад лагъай заместитель Анатолий КЪАРИБОВ, Дагъустандин писатель Союздин председатель Мегъамед АГЬМЕДОВ, Дагъустандин халкъдин шайр Ханбиче ХАМЕТОВА, Дагъустандин халкъдин писатель Абдуслим ИСМАИЛОВ, алимар, общественный деятелар, Дагъларин улькведенин музыкадинни искусстводин, яратышдай интеллигенциядин векилар, журналистар, муаллимар, студенттар, школьникар атанвай.

- Стал Сулейман Дагъустандин шириат вири дуънъядиз машгур авур сад лагъай шайр я, - къейдна Мегъамед Альмирова мярекат ачхадайла. - СССР-дин писательрин сад лагъай Съездилай къулухъ, Стал Сулейман себеб яз, Дагъларин улькведенин литература еримлу жез эгечина. 1930-йисара Дагъустандин шириатдин антологиядиз дуънья акуна, 1932-1933-йисара чи республикадиз Николай Тихонов, Владимир Луговский къиле аваз уруссин шайррин къве десте мугъман хъана. Стал Сулейман вичикай XX асирдин виридалайни машгур инсанар раҳанвай шайррикай сад я.

Адан эсерриз, бажарагъдин, камалдин, инсанвилин дережадиз Шолохова, Пастернака, Мандельштама, Фадеева ва масабуру еке къимет гана. Шайрди, са къунхъайнин, садаҳъайнин киче тахъана, ачхадиз вичин рикле авай гъиссеркай, сирерикай, халкъдин четин яшайшиддикай, къазанжида вил тунвай чиновникрикай, лутурикай, девирдикай... шириар яратмишна. Вафалувилиз,

▶ 6

ЭКОНОМИКА

13-14-майдиз Махачкъалада, Милли библиотекадин дараматда регионрин уртах ва маса ульквейрин карханайрин иштираквални авай эцигунринни архитектурадин маҳсус “Дагстройэкспо - 2016” выставка къиле фена.

▶ 8

СПОРТ

Гзраф итижлудаказ ва къизғындаказ къиле фейн финалдин къугъуна Ахчегъер райондин командаи гъалибвал къазаннишина. 2-чкадиз Къургъай, 3-чкадиз - Мегъарамхузырлы, 4,5-чкайризни, талукъ тирвал, Докъузпара ва Рутул районрин командаир лайихлу хъана

▶ 22

Азербайджан Республикада Дагъустан Республикадин йикъяр

Шад гурушар, шад межлисар

1 ◀

Күнне и хъсан адетар давамарзава. Азербайджандиз мугъманвилиз атай чавуз Владимира Путина Россиидинни Азербайджандин алакъайрихъ авай метлебулувал къейднай, регионрин алакъайри гъихътин еке роль къульгъазватла, гъадакайни лагъанай. Чун къени гъя и кардал бинелаши мугъманханай, чна стха республикадихъ галаз авай алакъаяр мадни вилик тухузва. Чи халкъарихъ агъзур йисарин тарих, умуми дувулар, сад-садаз мукъва тир культурая, ва адетар ава", - лагъана Рамазан Абдулатипова.

Дагъустандин регъбер Азиз Алиеван гъурметдай памятник ачухунхъ галаз алакъалу месэладални акъвазна. "Куб кумекни галаз чна Азиз Алиевас памятник ачухун Дагъустан патал чехи кар я", - малумарна Р.Абдулатипова.

Гульбуль Бакуда авай Россиядин информационно-культурный центрдин дарматда Рамазан Абдулатипов Азербайджанда яшамиш жезвай чи ватандашрихъ галаз гурушмиш хъана.

Вичин тебрикдин раҳунра РД-дин Кыили къейд авурвал, Азербайджандинни Россиядин, гъағысабдай Дагъустандин, арада фадлай дуствилин алакъаяр тайин хъанва. Азербайджан Республикада саки 240 агъзур кас дагъустанвияр, Дагъустанда лагъайтла, 140 агъзур касдив агакъяна азербайджанвияр яшамиш жезвайди къейдна.

Идахъ галаз сад хъиз, Рамазан Абдулатипова гъайиф чуғуналди малумарайлал, Азербайджандихъ галаз государстводин сергъят пайда хъайдалай гульбульни са жерге манийвилерин арадат атана: сергъядидин патарив гвай хуярерин агъалийривай, виликдай хъиз, дагъларин жигъиррайд сад-садан патав мугъманвилиз физ жемзач. И кар авун патал гила виш километрийрин мензилар атъун, хейлипин вахт серф авун герек къевзева, идалай гъейри, еке харжиярни акъатзава. Сергъядидай элячъдай пунктарин квалах тешкилуни талукъ месэлайарни вилик акъвазнава.

Дагъустандин Кыили республикада эхиримжи йисара хъанвай дегишиверилене сутьбетна.

Лакрин, аваррин, рутулрин, цахуррин милли ивириз, культурдиз къуват гүнин ва абур вилик тухунин рекъяй общественный тешкилатдин (LARS) председатель Мегъамед Исаева Азербайджандин мулкарал яшамиш жезвай чи ватандашриз РД-да авай Кыилин ва юкъван пешекарвилин учебный заведенийра чирвилер къачудайвал квотаяр чара авуниз талукъ месэла кудна.

Лезги чалал акъатзавай "Самур" газет-

дин редактор Седакъет Керимовади вичин раҳунра Азербайджандинни Дагъустандин арада культурадин жигъетдай авай алакъаяр мадни вилик тухунин мумкинвилериз талукъарна. Лезги чалал акъатзавай "Алам" журнадин пресс-секретарь Абир Тагирова гъям Дагъустанда, гъям Азербайджанда лезги, авар ва азербайджан чаларал акъатзавай газетарни журналар санай-саниз агакъарун важибул тирди къейдна.

Меръяматлувилин "Дербент" обществодин председатель Нурулла Алиева сергъядидай элячъдай пунктарин квалах хъсанарунин, "Баку-Махачъкала" электричкайрин квалах гүнгүна хутунин барадай теклифар гана.

Рамазан Абдулатипова Дагъустандин руководство вузриз гъахъдайла чи ватандашриз вири жуърьирин кумекар гуз, гъакъни милли чаларал газетарни журналар акъудунин квалах пайгардик кутунин кардан кумекар ийиз гъазур тирди къейдна. "Чна саналди тир теклифар меслятвиди умъурдиз кечирмишун лазим я. Зун инанмиш тирвал, чавай гъялиз тежедай гъч са месэлани авайди туш", - къейдна ада.

Идалай гъейри Дербентдин 2000 йисан юбилейдиз гъазурвал акунин ва и сувар къиле тухунин карда Азербайджанди къуѓвай ролдиз виниз тир къимет гана. "Азербайджанди къадим шегъер аваданламишун патал пулдин хейлин такътар серфна, чи къуншияр гележедани Дербентдин талукъ саналди тир проектар умъурдиз кечирмиш гъазур я. Идан патахъай чун Президент Ильгъам Алиевахъ галаз рахана. Заз чна Азербайджандихъ галаз алакъаяр вилик тухунин еридин жигъетдай цийи девир башламиш-зазайди къейд ийиз кланзана. И кардин тереф Россиядин Федерациядин руководстводи хузваз", - малумарна Р.Абдулатипова.

Гурушда Россияда Азербайджандин Чрезвычайный ва Полномочный посол Плоплад Бюл-Бюл оғылиди, Азербайджан Республикада Россотрудничестводин руководитель Валентин Денисов, Азербайджанда РФ-дин Чрезвычайный Полномочный посол Владимир Горохина, РФ-дин Федеральный Собранидин Государстводин Думадин депутаттар тир Заур Аскендера, Мамед Абасова ва Мурад Гъажиева, РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибова, РД-дин Кыилин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководителдин заместитель - РД-дин Администрациядин Кыилин ва Гъукуматдин пресс-къуллугдин руководитель Тамара Чиненнаяди, РД-дин инсандин ихтияррин рекъяй Уполномоченный Уммупазил Омаровади, РД-дин Хальдин Собранидин депутатри, республикайрин

министрстворинни ведомстворин руководителри, са жерге муниципалитетрин кылери иштиракна.

* * *

Азербайджан Республикада Россиядин Федерациядин Дагъустан Республикадин Ийкъарин сергъятра аваз Бакуда Дагъустандин Кыиль Рамазан Абдулатипов Азербайджан экономикадин жигъетдай вилик тухунин министр Шахин Абдулла оғылы Мустафаевахъ ва къунши государствовин карчи дестейрин векилрихъ галаз гурушмиш хъана.

Делегация тебрик авуналди, Шахин Мустафаева, кылди къачуртла, лагъана: "Къе чун Дагъустандихъ экономикадин жигъетдай авай мумкинвилерихъ, республика вилик тухунин кар алай проектирихъ галаз таниш жеда, чна къве терефдизни менфятул амадагвинин алакъаяр вилик тухунин рекъерни веревирда".

Ш.Мустафаева Россиядин Федерациядин галаз санал квалахун Азербайджан Республикадин къецепатан политикадин кар алай терефрикай сад тирди къейдна.

"Дагъустан - им РФ-дин субъектрикай сад я. Адахъ галаз алишверищдинни экономикадин, илимдинни техникадин рекъяй санал квалахунин гъакъиндей икъардал къулар чуғунва. Идалайни гъейри, Азербайджандин хуруъун майишатдин продукция дашшишунхъ галаз алакъалу яз Дербентдин ракъун рекъин станциядал арадат атай месэлайр гъялунин карда гъиле-гъил аваз кумек гүнай Дагъустандин руководстводиз чна сагърай лагъана", - малумарна ада.

Рамазан Абдулатипова вичин раҳунра къейд авурвал, гъеле Владимир Путини вич Азербайджанда мугъманвиле авайла, Гъейдар Алиевахъ галаз гурушмиш хъайи чавуз регионрин алакъаяр мягъемарун чарасуз

тирдакай лагъанай. "Чун и алакъаяр цийи дережадиз хажиз чалишиш хъана къанда", - малумарна Дагъустандин Кыили ва чи республикада саналди тир карханаяр тешкилун ва инвестицияр желб авун патал еке мумкинвилер авайдини къейдна.

"Чина агропромышленный комплексда, яшайишдин рекъяй къуллугъдай хиле, яшайишдин квальер эцигунин карда са жерге проектар агалкъунралди къилиз акъудзана. Каспийскдин Махачъкаладин арада лазим тир вири къурулушар галай, 20 агъзур кас патал тайнарнавай шегъер арадал къвезза. Чаз алай аямдин мугъманханайрин, ресторонрин, ял ядай зонайрин патахъай игътияж ава. И проектар къилиз акъуддай майдан гъазур я", - къейдна Рамазан Абдулатипова.

РД-дин карчивилин ва инвестицийрин рекъяй агентстводин руководитель Башир Мегъамедова Дагъустан Республикадин инвестицийрин барадай авай мумкинвилер раижна. Адан гафаради, Махачъкаладини Каспийскдин арада 30 гектардин майданра тешкилзай алишверищдинни логистикадин центр Азербайджан республикадин инвесторар ("Агеста" ООО) желб авуналди, Дагъустанда къилиз акъудзавай чехи проектирай сад я. Идалай гъейри, Дагъустанда йиса 1,8 миллион тонн цемент гъасилиз жедай цементдин завод эцигизава.

РД-дин туризмдин ва халкъдин художественный сеняктарвилерин рекъяй министр Мегъамед Исаев Дагъустандихъ туризмдин барадай авай мумкинвилер алкъавазна.

2015-йисуз республикадиз къевзай туристрин къадар 30 процентдилай гзаф - 430 агъзур касдив агакъдайвал артух хъана. Абурукайин 35 агъзур касдилай виниз туристар къецепатан улквейрай атанвайбур тир.

Дагъустанди Азербайджандин инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республикадин Инвесториз туризмдинни ял ядай, сагъар хъийидай ва сагъламвал мягъемардай комплексар, гъульнуң къерехда мугъманханаяр ва мотелар эцигунин краа иштирак авун теклифна. Алай вахтунда гъеле тукъурнавай проектар, гъакъни гъазур тир инвестиционный майданар ава.

Азербайджан Республика

Азербайджан Республикада Дагъустан Республикадин йикъяр

Шад гульрушар, шад межлисар

логистикадин центрая тешкилуниз эвелимжи нубатдин фикир гузвойди къейдна. "Гележегда гидроэнергетикадин ва туризмдин рекъяр проектар теклифда. Советрин девирда гъяр яйсу Азербайджандын 2-3 миллион кас туристар къевзвойди тир, гила лагъайтла, абури маса улквейриз физва. Алай вахтунда Азербайджанда туристар патал хъсан шарттар яратмишнава. И тежриба чаз чи республикадани ишлемишиз кланзава", - къейдна Р.Абдулатипова.

* * *

Баку шегъерда Гъейдар Алиеван тіварунихъ галай Дворецда "Дагъустандин халкъарин искусство. Адатар ва алай аям" тівар ганвай экспозиция ачхна.

Шадвилин мярекатда Азербайджандин Милли Межлисдин Председатель Октай Асадова, Азербайджан Республикадин культурадин ва туризмдин министр Абульфас Гараева иштиракна. Дагъустандин Кыл Рамазан Абдулатиповаша галаз санал абури экспозициядиз килигна.

* * *

Баку шегъерда Гъейдар Алиеван тіварунихъ галай Дворецда музыкадинни сеънеламишнавай мярекат къиле фена.

Анал тебрикдин келимаяр рапах Азербайджандин парламентдин Председатель Октай Асадова къве республикадин халкъарин алакъайрихъ тарихдин, медениятдинни алакъядин дерин дувулар авайди къейдна. "Рикъин сидкъидай тир алакъаяр хънин ва бегъерлудаказ санал къвалахунин нетижада регионар сад-садаз икъван мукъва хънва. Азербайджанди неинки Дагъустан Республикадин алакъайрихъ тарихдин, медениятдинни алакъядин дерин дувулар авайди къейдна. Им шад жедай кар я.

2015-йисуз къве улкведи сада-садаз товарар маса гун США-дин къве миллиард доллардилай алатна. Идакайни 161 миллион доллар Дагъустандал тъалтзава", - лагъана ада. Россиядинн Азербайджандин арада авайди дүстүрлини "муъъъ" Дагъустандан яна тухванвайдин къейдна. И кар Дербентдин 2000 йисан юбилейдин мярекатар лап вини дережада аваз къиле фини мад сеферда тестикъарна.

Рамазан Абдулатипова къейд авурвал, тарихда чи кысметар сад я. Эхиримжи 200 йисуз лагъайтла, чун къудратлу Россиядинхъ ва адан халкъадихъ галаз сихдаказ алакъалу я. "Къе чун инизи Россиядин Федерациядин къакъудиз тежер пай яз атанва, чи итижрин бине лагъайтла, Гъейдар Алиевич Алиев ва Владимир Владимирович Путин хътин зурба государственный деятели кутурди я. Владимир Путин къеце патан улквейриз вичин мугъманвилер Азербайджандилай башлашина".

Рамазан Абдулатипова Азербайджандин терефи Дербентдин юбилейдиз гъязурвал акунин карда активдаказ иштирак авурди къейдна. РД-дин Кыли малумарайвал, Дер-

бент "тарихда алакъаяр хънин, дүстүрли санал къвалахунин шеъгер" я.

Концерт къиле тухудай чавуз Дагъустандин машъур артистри, яратмишунардай колективи чин алакъунар къалурна. Кылди къачуртла, "Лезгинка" ансамблдин солистри къещенгдаказ къульдер авуна, далдамчийри, РФ-дин лайиху артист Тагъир Курачева, РД-дин халкъдин артист Мухсин Камаловани къват хънвайбурун гүзъульар шадарна, Дагъустандин операдинни балетдин театрдин солистри Мурад Кажлаеван "Горянка" балетдай са чук къалурна.

* * *

Шадвилин мярекатар Азербайджандин маса шегъеррани давам хъана. Къусар шегъерда Дагъустандин Кыл Рамазан Абдулатипов ва адахъ галай официальный касар Гъейдар Алиеван музейдиз фена, абури гъякъин адан памятникдал цуьквер эцигна.

Къусар райондин исполнительный властдин къил Шаир Алхасова муниципалитетдин агъалийрин тіварунихъ Дагъустандин руководитель Рамазан Абдулатипов риқин сидкъидай тебрикна: "Къенин югъ Азербайджандинни Дагъустандин арада дүстүрли алакъаяр миякъемарунин ва гөгөншарунин барадай лишанлуди ва риқил аламукъядайди я. Азербайджандин Россиядин дүстүрлини хъсан къуншивилин принципал бинелу алакъаяр хъуз виш йисар алатнава. Чи халкъар ислягъивиледи ва меслятдалди яшамиш жез гзаф йисар я", - малумарна ада.

* * *

Хачмаз шегъерда Рамазан Абдулатипова машъур государственный деятель Азиз Алиеван памятникдал цуьквер эцигна. Ам Азиз Алиеван умъурдин ва къвалахунин жүрбә-жуъре девирар къалурзаявай виш шикил виа официальный документар раижавай музейдизни фена. Музейдиз галаз таниш хъайидалай гүзъульиз Дагъустандин Кылди теклифрин ва майилвилерин Ктабда къини на авуна.

Республикадин руководитель Гъейдар Алиеван тіварунихъ галай музейдиз, Азербайджан Республикадин тівар-ван авай государственный ва общественный деятельин аллеядиз, тарихдинни хайи ерияр чирдай музейдиз фена. Ахпа ада машъур алым-оффальмолог, академик Зарифа Алиевадин памятникдал цуьквер эцигна.

Гүзъульиз Дагъустандин машъур артистри концертгана.

* * *

Къиле РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидов аваз Дагъустандин парламентарија Азербайджан Республикадин Милли Межлисдин ада.

Ина Хизри Шихсаидов Милли Межлисдин Председатель Октай Сабир оғылы Асадоваша галаз гүзъульиз хъана.

Гүзъульиз къильташ хъайидалай гүзъульиз

дин Собранидин Азербайджан Республикадин Милли Межлисди санал къвалахунин гъякъиндай икъардал къулар чигунга.

Документда малумарнавайвал, терефи Россиядин Федерацыйдин ва Азербайджан Республикадин законодательство водалас-лу яз санал къвалаха, гъякъин Дагъустан Республикадин (Россиядин Федерация) ва Азербайджан Республикадин, гъякъин абурун халкъарин арада авай дүстүрли, хъсан къуншивилин алакъаяр миякъемарунин мурдады парламентри санал къвалахун гөгөншарда.

* * *

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай саласа юкъуз Махачкъалада, "Дагъустан" РИА-дин конференц-залда Азербайджан Республикада алай йисан 12 ва 13-майдиз къиле феи Дагъустандин йикъяриз талукъарнавай пресс-конференция къиле тухвана. Ана РД-дин культурадин министрдин заместитель Мурад Гъажиева, "Лезгинка" ансамблдин директор Жамбулат МЕГЬАМЕДОВА, Азербайджандин госдрамтеатрдин директор Фирдоуси АСКЕРОВА, Дагъустандин халкъдин артист, "Дагъустан" тівар алай вокалдинн хореографиядин ансамблдин директор Мухсин КАМАЛОВА иштиракна.

бетна Фирдоуси Аскерова. - Зал сиви-сивди инсаннрив ацланвай. Чи алакъунар азербайджанвириз бегемниш хъун дамаҳдай кар я.

- "Лезгинка" ансамблдин концертдин программадиз тамашиз атанвайбурун къадар 2-3 азъур касдив агакъайвияй, чаз ам ачук майдандал къиле тухун хъсан акунай. Гъич са касни концерт ақылтідалди анлай хъфернеч. Дугъриданни, "Лезгинкадин" артистрини еке къөнгъалвал къалурна, ракъиник саки къве сятда концертдин программа къалурна. Азербайджандин халкъди чун лап вини дережада аваз къабулунни галатунни гъисиз тунач, - сұғыбетна Жамбулат Мегъамедова. - Концерт ақылтірайлани, инсанри чун ахъайзашаир. Абури чи ансамблдин устадвилди гъейранарнавай, абури и кар къейдни авуна, чи артистриң тіварціхъ лагъай гзаф къадар чими келимайрини а кардин патахъ мадни шағындағылазавай. Мукъвара Евровидение къиле феи улквеке устадвиледи гъейранариз алакъун чна еке агалкъун яз гъисабазава, - алана хъувуна Ж.Мегъамедова. - Азербайджанда яшамиш жезвай чи ватандашар чна къалурай программадилай пара рази яз амукъна. Абури кардихъ ңигел тирди аквазвай. Дагъустандин Кыл Рамазан Абдулатипован гзаф камалувилив ацланвай гафар азербайджанвириз гурлу капаралди къаршиламишна. Ада чи къве региондихъ гзаф асирра арадал атанвай культурадин, экономика-

дин алакъаяр авайди къейдна, къве халкъдин тарихдикайни куърелди сұғыбетна, - алана хъувуна Ж.Мегъамедова.

- Азербайджандин сергъятириз мукъва хъайивалди, чна чун ина гүзълемишавайди, чун акунал ина гзаф шад тирди гъасятда гъисна. Им риклиз лап хуш жедай кар тир, -

сұғыбетдик экечина Мухсин Камалов. - Чаз нубатдин сеферда азербайджанвири чи культурадиз еке итиж ийизвайди субут хъана. Бакуда хъиз, Къусар, Хачмаз, Белоканы, Закатала, Къусар шегъеррани Дагъустандин артистри чин устадвилди вини дережада аваз къалурна. Ихътин мярекатри, дугъриданни, халкъар сад-садаз мукъва ийизва, - къейдна Мурад Гъажиева.

- Чи актёрри Хачмазда Гъейдар Алиеван тіварунихъ галай Культурадин дворецда Азербайджандин машъур драматург Абдурағым-бек Ахвердиеван пьесадай эцигнавай "Неизменные лица" тамаша къалурна, - сұғы-

бетикъаралай халкъарин алакъаяр мадни миякъемардай тақъатдиз элкъвена.

Эхирдай мугъманри алай йисан октябрин ваца Дагъустанда Азербайджандин йикъяр къиле тухунин патахъ меслят хъанвайди раижна.

Муниципальный тешкилатра **КЬУРАГЬ РАЙОН: ВИЛИК**

Дүньяда санлай ва нафтадихъ галаз алакъалу хилера арадал атанвай гъалари, экономикадин кризисди неинки улквяр, регионар, гъак муниципалитетарни көве тунва. Ятланы вири крат ленг хъанва, руководителар гъилер курсна акъвазнава лугъуз жедач. Четинвилер гъалтзаватаны, Къурагь райондин муниципалитетди вили-вилкиди камар къацуза. Эхиримжи вад яйсуз Дагъустандин дагълух районприн арада чакдин самоуправленидин органрин ва муниципалитеттин къалахдин менфитлувилиз къимет гүнин нетижаяр къурла, Къурагь район пуд сеферда (2011, 2013 ва 2014-йисара) 3-чакдиз, 3 миллиоондив агакъана премиядиз лайхлу хъана. 2010-йисан октябрдилай Къурагь райондин муниципалитетдиз Азизов Замир Загъидиновича рельбервал гузва. Са рахунин алач, Дагъустан Республикадин Гъукуматди къейд авуниз лайхлу агалкъунрик адад сеферда азас ихтибар хъувунва. И йикъара Замир Загъидиновича вичин 50 лагъай гаттар къаршиламишда. И лишанлу вакъиадин вилик гурульшихи хайила, чна дагълух райондин ууьрдикай, краткай сүгъбетна.

Нариман ИБРАГИМОВ

КЪЕЙД.

З.АЗИЗОВ 1966-йисан 24-майдиз Къирийрин хүре дидедиз хъана. 1984-йисуз хуруун юкъван школа акъалттарай жегэл Сөветтин Армиядиз къуллугъ ийз фена. Саранска авай сирлу ва къетен жуэрэдийн везифаяр тамамарзайчастуниз акъатай гадади лап хъсандиз сержантвилин школа къутягъна ва вичин хиве авай везифаяр намуслувиледи, утквемвиледи, спортдин майданрални гъалибвилер къазаншиш къилиз акъудна. Армиядай ам старший сержантдин чинда аваз хтана.

1986-йисуз З.Азизов Махачкъаладин приборар акъудай заводда къалахад алакъазна. Адакай радиоаппаратура ахтармийшади пешекар хъана. Гъа са вахтунда ада карханадин спортдин комитетийни регъбервал гузвой. Зегъметни чигуваз ада Дагъустандин госпедуниверситетни къутягъна. Са йисуз меркездин 31-нумрадин юкъван школада къалахад жегэл 1994-йисуз коммерциядин "Коркмаскалинский" банкдин филиалдин директордин заместителите къалахад къабулна. Са йисалай адал "Эльдаг-Инвест" комбанкдин филиалдин экономикадин хатасувилин рекъяй отделолин начальниквилин везифаяр ихтибарна.

1999-йисуз З.Азизов Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин депутатиле хжяна. Ада парламентдин илимдин, культурадин ва образованнин рекъяй комитетда къалахна. 2003-йисуз къириви мад сеферда депутатиле хжя хъувуна. 2007-йисалай 2010-йисан октябрдилоди ам "Югснаб" ООО-дин генеральный директор тир. И йисара ада, зегъметдивай къерх таххана, Дагъустандин техуниверситетдин таможенный факультетни къутягъна. 2010-йисан октябрдиз З.Азизов Къурагь райондин Собранидин депутати чакдин муниципалитетдин къилин къуллугъдал хжяна.

▪ Замир Загъидинович, райондин къилиз хквадалди вуна журеба-жууре идараира къалахна, амма цийи къуллугъди хиве твазвай везифаяр, жавабдарвал, истемишунар виликанбуруув гекъигиз жедач. Сифте вахтунда вал гъильгин четинвилер акъалтна?

- Гъахъ я, везифаяр екебур, журеба-жууребур, жавабдарвал лап вини дережадинди тир. Истемишунар лагъайтла, мад рахамир, меркездай Дагъустан Республикадин Къилин Администрациядай, Гъукумат.

матдай къевзайбуул райондин хуурерин агъалийри ийзизай къванбур алла хъувурла, сифте йикъара заа квейл башламишдатла чизвачир. Ахпа, яваш-яваш администрациядин работникрин, пешекаррин, хуурерин администрацийрин къилерин, агъсакъалприн къумекни галас саа месэладай къил акъудна ва герек серенжемар къабулунив эгечина, район ва агъалияр патал эвелимки изъяяна къанзай месэлэйр гъилик авуна.

Вазни чизвайвал, чи райондин экономикадин кар алай хел хуруун майишат я. Гъавиляй чавай ам жезмай къван вилик тухун, хуруун майишатдин сүрсөт артухарун, пъа и хиле къалахдин алла чакаяр арадал гъун патал къвалах тешкилун истишишавай. Малум хъайвал, 2010-йисуз районда са гектар чилени техилдин тумар цанвачир. Авай вири мумкинвилерийк менфят къачуна, чна 300 гектарда тумар цана. 2011-йисуз техил битмишарзай никлерин къадар 1000 гектардив агакъарна. Чи дишгэльири луттудайвал, верчериk какаяр кутадай самни гъат хъийизмачир райондай. Гъа и йисуз чна микрофинансрин фонд тешкилна. 2 млн. манат райондин бюджетдай эцгина ва 7 млн. манатни республикадин гъвечи ва юкъван предпринимательстводин комитетти чара авуна. И пулар чна гъакъындаиз хуруун майишатдин сүрсөт арадал гъевзайбуур вугана ва абуур чин къвалах мадни вилик тухудай мумкинвилер яратмышина. Нетижада районаца цийи багълар, узъумлухар, техил гъасилзай никлер, малдарвилин фермаяр, артух хъана.

Четинвилер гъар са камуна гъалтзавай. Иллаки техникадин реекъяй. Бязи майишатра советрин де-виридилай ирс яз хтанвай къутяне трактор, пар чугвадай автомашин, комбайн амай. Тъайиф хъи, абурун къумекдади чилер къарагъарун, кардик кутун къиле фидай кар тушир. Финансрин рекъяй гъикъван къеве авайтлани, чна лизингдай тракторар, комбайняр, векъер, самар къватдай, гъар гудай техника маса къачуна ва Къурагърин МСП-дин базадал МТС тешкилна. Ида цазвай чилерин майданаар артухардай мумкинвални гана. Алатай йисуз чи магъсулдарри къве агъзур тонндив агакъана техил гъасилна. Ингье къе Къирида, Къепирдал нехв цазва. Къирида санани амачир цин регъвер кардик кутун къутяна ва райондин агъалийри чипих авай техил гъиз гъур регъвезва. Авайвал лагъайтла, адакай чразвай фахъ жедай атири масад я, иштэяг ачуходайди я.

Райондин чигурар, яйлахар хипехъянвал, малдарвал вилик тухуниз кутугнавай чакаяр я. Чи бубаярни и хилерал машгъуль жезвайди тир, гилани вичихъ мумкинвал авай гъар районэгъилид къалгар, малар, балкъанар хузвана. Алатай вахтунда

районда мулкарин иесивалзавай вири майишатрихъ ва къилдин касрихъни 15 агъзурдав агакъана малар ава, абурукай 7 агъзурдав агакъана калер я. Лапагрин къадар 56 агъзурда алатаанава. Исятда районада 19 СПК, 2 СПОК, 12 КФХ, 4 МСП ва хуси 4300 майишат ава. Виридахъ сад хътин мумкинвилер, къуватар авачтлани, зегъметчиар малдарвилел, хипехъянвилел, магъсулдарвилел, саларбанвилел, бағманчывилел, узъумчывилел машгъуль жезва.

Райондин майишатра алай аямдин технологияр ишлемишна, цийи циппцилухар, багълар, салар кутунин, якъун малдарвал, набататчывал, майвачивал вилик тухунин мураддалди республикадин хуруун майишатдин ва сүрсөтдин министерстводихъ, Дагъустандин хуруун майишатдин илимдиннин ахтармишурнардай институтдихъ галас герек икъраар кутуннава, саналди къалахава. Гъа са вахтунда республикадин маса министерстворихъ, ведомствоиррихъ галазни амадағвилин алакъаяр тайинарава. Республикадин хуруун майишатдин ва сүрсөтдин министерстводай райондин хуруун майишатдин сүрсөт арадал гъевзайбуур къумек яз 15,5 миллион манат гана. Гъар йисуз гъвечи бизнесдал машгъуль жезвайбуур 7 миллион манатдилай виниз пулар чара ийизва. Гъвечи карчывал вилик тухуз алакъязавайбуур гысабдай 5 млн. манат гана. Ихътин серенжемар вилиз ақвадай хътин, къватдай налогар артухардай нетижаяр гузва. Икъл 2014-йисуз районди 1 миллиардни 261 миллион манатдин къимет авай хуруун майишатдин продукция гъасилна. Эгер гекъигайтла, 2010-йисуз - 684 млн. манатдин.

Чакдин бюджетдиз 2015-йисуз вири журедин налогрин гъисабдай 35,4 млн. манат атана. 2010-йисуз лагъайтла, и рекъемди 7 млн. манат тешкилзайвай. Алатай вахтунданаи райондин бюджетдиз налогар гзаф къевдайвал къвалах тешкилнава.

▪ Замир Загъидинович, исядда республикадин Гъукуматди, инвестицияр гзаф желб авуна, къвалахар вилик тухуниз артух фикир гузва. Районда и месэла гъикъялзава?

- Гъахъ я, федеральный ва республикадин бюджеттрай бес къадарда финансар агакъ тийизвайла, чакдин бюджетни са акъван тарифлуди туширла, инвестицияр желб авунихъ, райондин экономика вилик тухудай, къалахадай алла чакаяр яратмышидай мумкинвилер авай бизнесменарни жагъурун са акъван регъят кар туш. Абуру чин къар еке шеърра ачухава. Ятланы, хайи район рикъелай ракъур тийизвай касарни авачиз туш. Инвесторрин къумекдади аранда авай чи Бугдатепе, Моллакент, Арабляр хууре-ра 275 гектарда (санлай къачурла

Стал Сулейманан шииратдин йикъар

Халкъдин чирагъдиз элкъвенвай шаир

1 ◀

инсанвиллиз, ихтибардиз гъурметзавай Стал Сулеймана вири умурда гъахъсувилерихъ галаз женг тухвана. И реке ада халис къеълди хъиз, къяриманди хъиз чан гайивилий, халкъдин риклер ам гъич садрани туххун тийидай экуб чирагъдизни элкъвена. Чехи шаирдин пак дуайриз тешпигъ авай эзерри асирралди Дагъустандин акъалтзай неслеприк руьгъ кутада, - лагъана М.Агъмедова.

Анатолий Къарибова вишин рахунра сифте яз республикада Стал Сулейманан шииратдин йикъар 2002-йисуз чехи сувар хъиз Расул Гъамзатова къейд авурди рикел хакна. Адалай къулухъ гъар йисуз шаир хайи юкъуз милли литературадал рикел алайбур Стал Сулейманан и гъумбетдин патав къват жезва, ам рикел хизиза, адан лайхлувилир къейдзана.

- Дагъустан бажарагълу шаирралди девлетту макан я. Етим Эминан, Омарла Батырайян, Иирчи Казакан, Стал Сулейманан, Гъамзат Цладасадин, Хурург Тагиран, Расул Гъамзатован... рехъ алай аямдин писатели чешнелудака давамарзана. Къейд ийин хъи, РД-дин Кыил Рамазан Абдулатипова литературадиз, культурадиз, искусствовид къетен фикир гузва. Алатай йисуз Махачъалада чи улквела мад санани ава-чир Шииратдин театр арадал гъанва. Яратишдайбурун лайхлувилир къейд авун патал республикада «Дагъустандин халкъдин шаир» лагъай гъурметдин тварни тешкилнава. За квэз вирида РД-дин Кыилин, Халкъдин Собранидин, Гъукуматдин патай Стал Сулейманан шииратдин йикъар табрикзана. Къуй квехъ чехи агалкъунар, сагъламвал, бахтлавал хурай, - акъалтарна вишин рахунра вице-премьерди.

Мярекат Дагъустандин халкъдин шаир

Ханбиче Хаметовадин рахунри давамарна. «Эгер Стал Сулеймана лагъай дерин метлеб авай фикирар вири санал къватлайта, камалдин виридалайни хъсан ктаб арадал къведа. Зун къе абурукай виридалай раҳада. Жуван рахунра заз шаирдин пуд веси рикел хиз кланзана. Эй, жуван, жуван бажарагъдихъ жуван намусдихъ хиз агъугъ. А вахтунда мумадикай авур хътин къвачер галай шиирар арадал къведа» лагъана Стал Сулеймана вишин «Жегъил шаирриз» шиирда. Им сад, лагъай веси я. Шаирдин къвед лагъай веси виридалайни къветенди я: «Мад девирдин чарх чурукла элкъввеза. Им сад лагъай сефер туш. Мумкин я и кар мадни тикрар хун. Амма я геж, я фад халкъди и вахтунай къиль акъудда ва гъар са хцив, гъар са рушав вишин гъахъ агакъда». Ихътин гафар лугъуналди, Стал Сулеймана шаир, эгер ам халис шаир ятла, гъич садрани кис тийидайди къейдна. «Йисар са сад хакхазава, зунни реекида. Амма зи халкъди зун са патахъяни айбидач. И карда гъалати хун мумкин туш» лагъана ада вишин са шиирда. Им пуд лагъай веси я. Стал Сулейман къел тавур арифдар тир. Ада гъич садрани халкъ маса ганач, гъавиял халкъдини ам гъич садрани рикелай алуддак», - къейдна Ханбиче Хаметовади.

Гъульюнлай шаирри - Шейитханум Алишевади, Абдуслемим Исмаилова, Аминат Абдулманиповади, Арбен Къардаша, Мирзе Давыдова, Зульфикар Къафланова, Сувайнат Къуребеговади, Саират Альмединова-вади, Анварбег Култаева, Мегъедин Къардашова, Магъсуд Зейналабидова, Супьяннат Мамаевади, Альмедин Джачаева, Фейзудин Нагиевади, Владик Батманова милли чалапар Стал Сулейманаз бахшнавай шиирар къелна.

Мярекатдин эхирдай лезги халкъдин манияр тамамарзавай «Суна чан» твар алай дестеди лагъай мани иштиракчийри гурлу капар ятъуналди къабулна.

Къейд ийин хъи, 18-майдиз Стал Сулейманан умурдин ва яратишунрин реекиз бахшнавай мярекатар адан ватанда, Дагъустандин маса пиплерани вини дережада аваз къиле фена. Абурукай чи газетдин къведай нумрада сүгъбетда.

Пешекардин меслятар

Дарманар менфятлу хъун патал

**Зейнал МАМЕДОВ,
къилин держадин провизор**

Гзаф азарлури рекламирай къалурзай дарманар, дуихтурал алуку тавуна, къа-чуз, ишлемишава. **Им хаталу кар я!**

Дарман латин чалал “зегъер” лагъай гафя. А “зегъер” дуъз ишлемиш таврутла, инсандин сагъламвал чур хъун мумкин я. Гъанис килигна, дармандикай къумек хъун патал ам ишлемишдайда пуд меслят ава: **дарман дуъзи в къуватлуди жен; начагъдаз зиян тежен; дуъз ишлемишин.**

Эгер дуихтурди, азар тайинар тавуна, гъатта са дарман къхъйтлани, азарлуди гзаф че-тинвилерал расалмиш хъун мумкин я. Гъакл хъайила, фармацевт пешекардал (аптекардал) алукун чарасуз я.

Алай вахтунда дарманар югъ-къандавай багъя жезва, вучиз лагъайтла чи гъукуматди 70% дарманар къецепатан улквейрай доллардихъ маса къачузва. Нетижада доллардихъ галаз санал дарманар къиметарни дегиш жезва.

РФ-да цүд агъзурдалай гзаф дарманар регистрация авуна ишлемишава. Гъайиф хъи, абурукъ галаз санал къалп дарманар гъалтзана.

Дарманрикай телевизоррай са суткада вишлай артух рекламирай гузва. Гзаф азарлури гъа рекламирай къалурзай дарманар, я дуихтурдал, я фармацевтдал алуку тавуна, къачуз ишлемишава. Им ихътин кас-

ди вишин гъилералди вич зегърламишава лагъай чал я. Лугъун лазим я, гзаф азарлури чипиз герек авачир дарманар къвале къватлина, вахтар алатдалди тазва...

Исятда хуърера, иллаки шегъерра, гъар куцедин пиплерал, базаррал аптекаяр ва жуъреба-жуъре тукъенар гъалтзана. Гъелбетда, анра къвалахъзавай къулугъчир фармацевтикан рикъяй пешекарар туш, абуру фармакологидикай хабар авайбур туш...

Чир хъун лазим я, шегъеррин ва хуърерин аптекайра авай дарманар гъа садбур, сад хътинбур я. Абури вири Россиянин фармацизмдин фармакомпанийрай маса къачузвайбур я. Лугъун лазим я, аптекаяр гзаф хъуналди дарманар садрани укуз жедайди туш.

Шегъерра авай бязи аптекайрин paklapparal ихътин малуматарни алкъурнава: “Чи аптекада дарманар ужуз я, чна дарманар чехи шегъеррай гъизва. Ша, буюр!” Ибур вири къалл малуматар я. Чир хъана къланда, дармандин нетижалувал ам багъя ва ужуз хънилай аслу туш, ам азарлуда ишлемишдайда. Ишлемишдайда, кофе, тұнтын чай, гзаф ширин заттар тұльна виже къведа.

Гъар са азарлуда санал са шумуд дарман къхъенватла, абури вири санлай ишлемишава виже къведа. Гъар са дарманди гузвой таъсир незвай шейинилайни гзаф аслу я. Вучиз лагъайтла, гишин вахтунда хуърекдин къвалинни ратарин арада авай клапанар ачу жеда ва дарман ратариз фад фида, ивидик акахъда.

Бязи азарлури дарман фу недай столдихъ ацуқайла хъваз башламишда. Икі авун

дудз туш, вучиз лагъайтла столдал алай недай заттар акурла, хуърекдин къвали вич-вичелай сок ахъайиз башламишда. А вахтунда хуърекдин къвалин ва ратарин арада авай клапанар къеви жеда, дарман хуърекдин къвале амукъда, недай-хъвадай заттар акахъда, нетижада дармандин къуват зайиф жеда.

Азарлуда дуихтурди дарман фу недалди вилик ишлемишса лагъанватла, дарман фу недалди 30-декъица амаз ишлемишна къланда. Эгер фу тұурыдалай къулухъ дарман хъун къвалунаватла, фу тұурыдалай къулухъ са сятва са сятни зур алатайла къабулайтла хъсан я.

Са бязи антибиотикрин дарманар (тетрациклин, эритромицин, элетеңтерин тб., цефазолин фл. ва масабур), нервияр секинардай, къилин мефтедин, давленидин дарманар ишлемишдай вахтунда ички (эрекъ, чехир) ишлемишна къланда.

Аспирин (ацетилсалцилловая кислота) тб. ва маса иви жими ийидай дарманар некледихъ галаз хъун къадагъа я. Иви артухардай, яни ракъ квай дарманар ишлемишдайда, кофе, тұнтын чай, гзаф ширин заттар тұльна виже къведа.

Гъар са азарлуда дарманар гъикі ишлемишна къланда чир хъун лазим я.

Мадни са кар: аптекадай дарман къачудай вахтунда адан вахт мус күттегъ жезватла тамаша къланда.

Гъурметлу азарлуяр, дарман ишлемишдайда вилик дуихтурдал алуку. Къу сагъламвал къилье ава!

Нумрадиз чар
Сагърай
куйн!

Малум тирвал, 28-апрелдиз Ахцең районда, райцентрдада алай медениятдин утагъда, тешкилле ва шад гъалара зи умурдин 80 ийсаз талукъарнай мярекат къиле фена. Идан гъакъндай хайи “Лезги газетдин” алматай нумрада хабар ганва. Развивелди къейд ийиз къланзана: зи юбилейдиз бахшнавай материалар, гъакъ къилин редактордин табрикни газетдин чинриз акъатна. Зи төларлар къилье къилье къилье газетдин тешкилай вирибуруз за къил агъзана сагърай лугузва.

Са куъру мульгълетда и мярекат гурлуди, абурулди авур бажарагълу журналист, лап хъсан инсан Дашибемир Шерифалиеваз ва адап вичхъ бахтлу гележег авай велед Эмирасланаз за къильди аферин ва баркалла лугузва! Къуй зи хайи халкъдихъ ихътин рухвай мадни гзаф хурай!

Гъульюнин юкъуз заз бахшнавай шад мярекат зун дидедиз хайи Ялахърин хуърени чеб зи ученикар хъайи хуърун гъакъм Шихкерим Жабраилова ва мектебдин директор Жамал Мегъамедова тешкилна. Сагърай чеб!

Идалай алаба яз, зи төларцел Москва, Дондал алай Ростов, Севастополь, Тольятти, Махачкала, Каспийск, Дербент, Къизляр шегъеррай ва маса чакрайни табрикдин шад келимаяр атана, хейлин ксар заз мугъман хъана. Хайди тир “Лезги газетдин” колективдин саки вири членри, къвализ атана, са-сада зун къужахламишиз, хайи югъ мубаракна. Гъатта даргийрин “Замана” газетдин коллективдин зун рикелай ракъурнач.

Зун рикел, зи төлар мецел атай играми ватанэгълияр, зи багъиряр, ярап-дустар! Къуй куя къилел гъамиша михъ цав, нурлуп гъетер хурай! Сад Аллагъди квэз бахтар, берекатар, чандин сагъламвал гурай! Къу руғъын эквер садрани зайиф тахъурай!

Гъзлемишиз зи умурдин гаттар за, Бахшнава квэз рикел чими гафар за. И дуңядал зи руғъ сагъ яз амай къван Руғъда хуъда багъиряр дустар за!

Квэз гъурметзавай Казим КАЗИМОВ.

Сечкияр - 2016

Цийи ксар гзаф жеда

Хийир ЭМИРОВ

Чна газетдин аллатай нумраира хабар гайивал, алай 18-сентябрдиз Россиян Федерациян Государствон Думадиз в гъакъ Дагъустан Республикин Халкъдин Собранидиз депутаттар хядай сечкияр кылые фида. Кар алай месэла ам я хьи, цинин сечкийрихъ са бязи къетенвилер, цийивилерни ава. Икъл, РФ-дин Госдумадиз 225 депутат политический партийрин сиягын гысабдай, мутькуу 225 депутатти са мандатдин округрай хяды. Дагъустан Республикада сечкидин са мандатдин пуд округ тешкилнава. Партийрин гысабдай депутаттар хядай федеральный са округни тешкил хъувун мумкин я. Къвед лагъай цийивилни ам я хьи, эгер аллатай сечкийрик Госдумадин сечкияр иштиракун патал политический партийри сечкийрик 7 процент сесер къазанмишина къланавайтла, ци и сергят 5 процентдал ахвуднава. Са мандатдин округга гзаф сесер гайи кандидатдикай депутаттар жеда.

18-сентябрдиз улкведин 38 региона чадин законодательный органын депутатарни хяды. Гъа гысабдай яз Дагъустандын Халкъдин Собранидизни ва са бязи шегъерин, районрин, хуверин собранийизни. Къейд авун лазим я хьи, РД-дин Халкъдин Собранидиз депутаттар политический партийрин сиягын бинедаллаз хяды. Сечкияр иштиракдай ихтиярни анжак политический партийриз талукъ федеральный закондив къадайвал регистрация авунвай партийриз ава. Гылевай 1-январдин делилралди, Дагъустан Республикада Россияндин политический партийрин Дагъустандын региональный 69 отделение регистрация авунва. Имни акл лагъай чал я хьи, РД-дин Халкъдин Собранида чаяр къун патал партийрин отделенийин арада хъсан бягъсер къилье фида ва политикии тестикъарзайвал, депутатрин чехи пайни цийи инсанар жеда. Абурук жегъиларни, дишегъилиарни, ветеранарни, бизнесменарни акатда.

Лугъун лазим я хьи, политический партийрин гысабдай ва сечкидин са мандатдин округрай депутаттар хягъун патал Республикадин шегъерра ва хуверина са агъзурни 913 участок ачухда. 2016-йисан 1-январдин делилралди, чи Республикада сес гудай ихтияр авай 1 миллионни 636959 агъали ава.

Рикел хиз къланава, Дагъустандын парламентдиз 90 депутат хяды. Сечкияр тешкилнун къалахдин патахъяя Республикадин сечкидин ва территорийрин сечкидин 54 комиссияди жаваб гуда. Ци абурун хиве алава са везифани гъат хъувунва. 22-майдиз жезвай виликамаз сесер гүнин серенжемдини ачукарда.

партиядин векилрикай гележегдин кандидаттар тайнарун патал виликамаз сесер гүнин серенжем кылые фида. И сечкияр 300 агъзур агъвалиди иштиракун лазим я ва сесер гүн патал чи шеърра ва районра сечкидин 383 участокди къалахда.

Республикада арадал атанвай политический гъалар пайгарбур я лугъуз жедач. "Сад тир Россия" партиядин кылелвайбурун фикир чин жергөрө мадни къалинарун, сечкияра жезмай къван гзаф сесер къазанмишун, са мандатдин округранчи чин векилар гъалиб хүн я. Са рахунни алач, абурун чин мурадар умурдиз къуырмишил алахъни иида, гыкъ лагъайтла, абурун ихтиярда административный аппарат ва маса мумкинвилерни ава.

Алатай сечкийрик нетижаяр гысаба къуртла, Дагъустанды коммунистрик партиядин, "Россиян ватанпересар", "Гъахъу Россия" партийрин векилри "Сад тир Россия" партиядин векипривай хейлин сесер къакъуднай. И партийри гилани чин къуватар кардик кутада. Гъам Госдумадин депутаттар, гъам РД-дин Халкъдин Собранидин ва гъам районин собранийрин депутаттар хядайла.

Политологи, сечкийрик месэлэйриз фикир гузай пешекарри тестикъарзайвал, Дагъустанды сечкидин округар вири миллиетрин итижар барабардаказ фикирда къадайвал түккүрнавач. Центральный сечкидин округгид (563612 сечкичи) Махачкъаладин Ленинсккий район, Дербент, Каспийск, Избербаш, Дагъустандын Огни шегъерар, Дербент, Къайтагъ, Къара будахкент, Къаякент, Мегьярамдурун, Серокъала, Сулайман-Стальский, Табасаран, Хив районар акатзана.

Кефернатан сечкидин округ (499984 сечкичи) Махачкъаладин Кировский ва Советский райононкай, Къизилорт, Къизляр, Южно-Сухокумск шегъеррикай ва Бабаорт, Къизилорт, Къизляр, Къумторкъала, Ногъай, Тарумовский, Хасавюрт райононкай ибарат я.

Кыблепатан сечкидин округгид (563223 сечкичи) Буйнакск, Хасавюрт шегъерар ва Агъул, Акуша, Ахвах, Ахчегъер, Ботлих, Буйнакск, Гергебил, Гумбет, Гуниб, Даҳадаев, Докъузпара, Казбек, Къули, Къурагъ, Лак, Леваша, Ново-лак, Рутул, Тляратса, Унцукул, Хунзах, Цымада, Чарода, Шамильский, Цунтли райононкай ва Бектадин участок акатзана.

Лугъун лазим я, сечкияр регъяйтbur жедач. Эгер аллатай сечкийрик "Сад тир Россия" партиядин гысабдай 10 ва коммунистрикайни 1 депутат хъсанайтла, ци санлай къачурла Госдумадиз ругуд дагъустанви хъягъайтла хъсан я. Депутатилин чакъ къаз къланавайбурун къадар вишелай виниз алатнава. Гъавиляй сечкийрил виликан женгер къизгъинбур жеда. И месэлэйр фикирда къуна, чна чи халкъдикай тир виридалайни хъсан мумкинвилер авай кандидатдин тереф хвена ва адаа гзаф сесер къазанмишдайвал къумекар гана къанда.

Кар ана ава хьи, "Сад тир Россия", КПРФ, "Гъахъу Россия", "Россиян ватанпересар", "Гъахъу кар", ЛДПР, "Яблоко", СДПР, КПСС, Аграрная партия, "Россиян халкъдин партия", "Халкъдин аздавилин партия", ДПР партийрик квазни чи ватанэгълири Госдумадин депутатдин мандатдин иеси хүн патал алахънаар иида. Гъавиляй чибурукай никай депутат хъсан лазим ятла фикир-хиялна, нихъ дүзгүнүн мумкинвилер аватла, гъадан тереф хвейитла, чаз халкъдин дердияр гъялдай депутатти жеда. Эгер и жуверда къалах таврутла, чи къуватар гъар са патахъ харж аврутла, чун, мумкин я, депутатни аваачиз амукъда. Гъа и месэла ач 22-майдиз жезвай виликамаз сесер гүнин серенжемдини ачукарда.

Веревирдер “Мефтлер чуъхуын” НИЗ ВА КУЪЗ ГЕРЕК Я?..

**Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин
отделдин редактор**

ПЕКЕР, рухвар чуъхудайди, гъилер-къавчер, чин, къил-беден чуъхудайди чаз чида. Къавлерни, чилерни, къаварни, цларни, къучеярни кваз чуъхудай вахтар ава... Вири и алахънаар инсандин беден михъиди, умуръ сагъламди, яшишидин шартлар къулайбур хүн паталди я.

Бес мефтлер чуъхуын? Им вуч лагъай гафя? Ни чуъхузвайди я чи мефтлер? Гыкъ чуъхузвайди я? Низ герек я и кар?..

И суалар зи мецел гъакълан къуру чкадал къвездайбур туш. Аквазвай гзаф крари, ван жезвай хабарри, къелзай хейлин газетрини журналри, чи са бязи политиクリни, депутатрини, гъатта гъукуматдин вини мертебайра авай къилдин къарини гагъ-гагъ ийизвай гъужетрини, илтизвай фикиррини, гузай къиметрини (иллаки чи тарихдиз талукъ яз) чи вилик ихтигин къил акъат тийидай суалар гъизва.

И рекъяя телевидениди къетлен чка къазва. Адал гила Интернет, соцсетар лугъудайбурни алава хъанва...

Мез раҳазва, вилериз аквазва, хамуни гъиссазва, гъилери-къавчери тамамарзава (адад гъизва).. Мефтледи лагъайтла, вири крариз анализ гузва. Гъакъван сирлу аламатдин зат! я инсандин мефт!

Бес агуу вирт хъиз къалуриз, чиркинлиз михъивал, кубутвилиз савадлувал, ханвиллиз игитвал, стхавилиз душманвал лугъуз, вири къиметар какадариз хъайтла вучда?..

Ихтигин суалар тек са за вилик эцигизавач. Са тымил къуванни мефтлери къалахазавай гъар садан вирик абури михъер хъиз, къуванер хъиз, селлер хъиз къарагъязва.

И икъяра (1, 2, 3-майдизни) "Россия-24" каналдай къалуриз машгъур журналист, кинорежиссер, общественно-политический деятель Никита Михалкован авторвилин "Бесогон TV" программади зун мад сеферда ихтигин фикирар (суалар) къелзайбурун вирик эцигизун мажбурна.

Гыкъ хъи, чун яшамиш жезвай девир (иллаки 1991-йисалай инихъ) гзаф муракабди, са журединни идеологиядин сергъятра гъатнавайди туш. Ам, вичин шакъайрай акъатнавай вацъ хъиз, гагъ рагъул, гагъ экю яз, гагъ къал кваз, гагъни секин хъанвайди хъиз, виликди физва. Шакъайрай акъатнавай вацъ хийир гъикъван, зиян гъикъван гузватла, лугъун четин я. Ахътин вацай саламатдиз экъечиз хъунни регъят кар туш.

Яни чи алаш-булаш девирди чун гынинхъ тухузатла, парабурувай ачхудиз бажагъат лугъуз жеда. Рикел хквэза: СССР хътин улкве чукъурдайла, чи лап къилин политикири, абурух галас зил къуна, саки вири СМИ-рини "Квез Союз къандани-къандачни?" лугъуз, сувал илтигай. Лап чехи паюни "Къандай" жаваб ганайтлани, иблислир улкве чукъурнай. Им "перестройка" гвайбурун дестеди халкъдин "мефтлер чуъхуын" авур кар тир.

Ахпа сагъ ва сад тир экономика чукъурн паталди "ваучер", "приватизация" хътин "дарманралди" чи "мефтлер чуъхвендай". Тарашина, тарашина чи девлеттар!.. Олигархарни, бизнесчиярни, цийи "демократарни", "либераларни" ... - тахъай журедин сагъибар авач чи улквездиз. Экономика са бязи рекъерай 1913-йисан дережадал ахвата...

Гъа и чавуз миллионралди къекъвергарни, етимарни, "катаибурни", талабчиярни, бомжарни, наркоманарни, экстремистарни, сепаратистарни, ақалттай бандитарни, гила чи улквела къадагъа эцигнавай "ИГИЛ" лугъудайдини... - арадал татайди амани?! Ибу-

рув садавни сада-сад иливардай, къабулдай я рехъ, я фикирар, я къайдаяр гвачирди садавайни чуънүхиз жезмач. Амма са бязи политикир, СМИ-рин векилар (Собчакарни, Познерарни, Сванидзеярни, Шустерарни...) ибур хъсан гъалар тирди хъиз къалуриз алахънава. Азадвал, демократия, риклиз къанивал я лугъузва...

Чи тапан тарихияр цийи "учебник" къхинал машгъул я, гуя 1991-йисалди чун яшамиш хъайи общество гъакъван чулауди, чуруди тир. "Халкъарин дустагъ, умуми коммуналка..." И чавуз Чехи Гъалибилин сувар къейдзава. Гъалибвал къаҷурбору вужарти? Халисан Игитар авачирни?.. Гъалибвал патал руль лигимарай къуватар?..

Литературадин ктабар къхизвай тапан методистри эсерар гъакъл къелун бес я, абуруз анализ гун, аялри фагъум-фикир авун герек туш лугъузва. Программайрай Советрин дэвирдид лап хъсан эсерар акъуднава.

Бязи политикири халкъарин дуствал мах-большевикрин къундарма тир лугъузва. Россияндин сад лагъай президентди, вожаарар гъиле гъатунни, "мад чахъ душманар амач!" лагъанай... Къе Украина, Молдова, Прибалтика, Гуржистан, масабурни чун акунани тақланбуруз элкъвенва...

Чи адэтдин инсанрин (лежберринни, муллимрингинни, дуҳтууринни, масабуринни) "мефтлер чуъхуны" чи узъумлухарни багълар хиритунал, чи чилер баят хъунал, чи хуверр ичли хунал гъана. Жуван чилел яр-емши, ципицлар гъасилунилай хаммал патай гъун ужуз я лугъуз, кардик квайбурни кардикай худнай. Къецепатай "санкция" илтигайванди жуван чилерни карханаяр рикел хтана. Амма гила чи лежберриз чилел къалахиз, фялейриз станокрихъ физ чизмайди хъиз туш. Ахътин пешекарар къит! хъанва...

Виринра "кризис" гъатнава лугъузва... Амма чи бязи чиновникрини депутатрин папар иллаки чехи девлетлүйриз, яни гъакъван бажарагътулай карчийриз элкъвэза - миллионар, миллиардар "къазанмишдайбуруз" ... Гыа са вахтунда абуру каша гъатнавайбур патал карточкаяр кардик кухтазвайди аннамишзава.

Ихтигин гъалариз арифдар Сулеймана вичин саягъда къимет ганай:

Эй фекъир, дили-дивана!
Ахмакъ яз эркин хъсан туш!
Иер фагъум ая вуна,
Нубатсуз луъкъуын хъсан туш!

Вун инсан яз хъайла зирек,
Пис кар чир хъун я ваз герек.
Ришвет къачур пулунин экв,
Худда тваз, кукъуын хъсан туш!

Фикир ая жува-жува,
Ви писвилл амач хъи шак!
Рахун къене мез михъи, пак, -
Риклин къеняй пис хъсан туш!

Дуст, за ваз са кар ахъайн:
Гыч масадал жемир хайн,
Жув жувахъ агъаз, архайн
Хъана, риклекин хъсан туш!

Эй, къве къвач квай чулаув гъульягъ!
Къведа лугъуз бес ви гъилия,
Пеше гъам яз, чарадалай
Фитнеяр къуткун хъсан туш!

Фикир ая вуна, гъельбет,
Гъар инсандихъ къланда рябет,
Жув батыл яз, сара ришвет
Гана, кар түлкүүн хъсан туш.

Бязи инсанрин хиялар
Сулейманаз чида гъялар.
Гъараздивди чуру чалар,
"Материал" къхин хъсан туш.

Къастунал къеви хъайила

Зегъмет бајсарагъдин чешиме я.
Ярагъ МЕГЬАМЕД

Алаудин Гъамидов

Низ къандач къван бахтлу хизан веледарни ферлибур хъун! Адетар я умъурдин: къандача яда инсанди, къвал эцигда, ме-хъерарда - бине кутаз хизандин. Тавханайра шадвал гъатда, ал-хишарда багърири: "Бахтлу хъурай жегъилар, аялрив къвал ацулрай, чехи хъурай гъабурни-вафалу яз бубайриз!"

Къастунал къевивал авуна, зегъмет чулагъ багъди, шаксуз, бегъерни гъда. Къензи си съльбет са вахтара лап кесиб синифдикай тир, гила умудар къилиз акъатзаяв агъастлай (Сулейман-Стальский район) Агъамирзедин хизандикай - адан хва Аскералидин хизандикай я.

Сифте гъуруьш

...Амни 60-ийис идалай виллик хънай. За Сулейман-Стальский райондин Хутаргърин хуруйн юкъван школада къелзаяв. Йи-къарикай са юкъуз школада ком-сомолринни жегъилрин умуми собрание къилье физтай. Адан къалахда муаллимрилай гъейри, ВЛКСМ-дин райондин векил я лугъуз са жегъилдини иштирак-заяв. Ингье чи виллик, вични ученикдиз ушшар, экуя Чарарин еке мекер авай викъегъ жегъил эцигчина рахазва. За лапгъа жуван тангъахда авай, саки вични таяр-тушериз насигътар гузвой, ре-къер къалурзаяв адад пехил-валзаяв. Бахтавар, и дережадив агакънавай! - лугъузвай за закди...

Вахтар къвез физтай, амма и карзи бейнидай акъатзаявачир. Гъуруйнлай, за къасумхуурел къалахдайла, гъана, ахпа Махач-къаладани и милайим къилихрин гъуруметлу кас жувал гъалт хъу-внал ва адахъ галаз дуст хъу-нал за дамахзава. Ингье Чехи Гъалибилин суварин йикъара чун мад санал ала, виллик атир-лу чайни эцигна, аллатай вахтар веревирд хъийизва. Бубайрикай, гъатта ата-бубайрикайни съльбетарзаяв. И йикъара вични 80-ийис юбилей къейд авунвай кас-дин умъур рикъел ххизва. Адан вилерикай бубади далупатан фронта, дидедини колхозда, ийф-югъ лугъун тийиз, зегъмет чулагъ йикъар карагазвай...

Аскералиди муракаб четин вахтарин уйкуль-цуруди дадмишна. Хуруйн 7-ийисан, Къасумху-

хънвай кас яз, Аскерали райондин инспекторвиле, гъуруйнлай Цмуррин школадин директорвиле тайнаразава. Адан рэгъ-бервилек кваз куруй са вахтунда ина тербиядин ва чирвилер гунин къвалах хъсан хъана. Ну-батдин ахтармишунар къиле тухуз министерстводай атай инспекториз жегъиль педагогдин алакунар акуна ва ам РД-дин просвещенидин министерство-диз (гилан образованидин ва илимдин министерстводиз) къвалахал хутахна, адад кеспи школ-лайрихъ, муаллимрихъ галаз мадни сих алакъада хъана. Сад ава адат тирвал къвалахун, садни - яратмишунрин тегъерда. Аскерали муаллимидиз къвед ла-гъай тиреф хас тир, ам гъамиша цийивилерихъ, хъсан нетижажа гудай рекъерихъ къекъевез хъана. Гъа икъ илимдин къвалах гъиле къуна. Цийи тежриба, цийи тек-лифар. Вич гъаъхъ тирди чизвайла, ам гафунал са къастунал иллаки къеви тир. Тежрибалу педагоги ихътин са душушъ рикъел ххизва:

- Министерства къвалах-дайла (М.Гъамзатов министрдин заместител тир), зун Гергебил-диз командировкадиз рекъе тунай. А вахтунда вири интернатра тарсар урус школайрин програм-майрай тухузвай. Гъа инани гъакл. Гъа са вахтунда патав гвай уму-ми образованидин школайра - дидедин чалалди (4-классдал къведалди). За им гъаъхъсувал яз гъисабна. Интернатра авай аялри гъэрнай - хъурерай атан-вайбур я эхир. Абурузни урус чал чизвайди тушир. Эхирни за и месэла министрдин виллик эцигна. Гъелбетда, гъуъжетар гзаф хъана. Ахпа тарсар вирина (ин-тернатра) милли школайрин про-граммайрай тухуз башламишна. Муаллимизни регъят хъана, аялзини.

Им, гъелбетда, тежрибалу педагогин къвалахдай гъанвай са мисал я. Амма ада вични вири умъур педагогикадин кар виллик тухуниз, вични тежриба чукъурун гана, гъар са чкада вичин гел-ни туну. Икъ, къуд 1918-ийис ам къиле акъвазай Избербашдин 3-нумрадин школа-интернатдин педко-лективдиз, а ийсара (1971-1975-й) ана къелай ва тербия къачур аялзин Аскерали муаллимидин тъвар гъамиша сейли я. Ина ва гъуруйнлай Махачкъаладин эцигундардайбурун техникимда ада тарс гайи гзафбурукай али-мар, инженер, дхуттарин муаллимар хъана. Чин рикъел алай муаллимидиз 80-ийис юбилей вири Чехи Гъалибилин сувар муба-ракзай тебрикдян чарапикай столдал са хара хъана.

...1989-ийисалай бажарағылъ педагоги Дагъустандин педагоги кадрийрин чирвилер хкаждай институтда (гилан ДИРО-да - Дагестанский институт развития образования) - педагоги руководство гудай кадрийрихъ галаз къвалах тухудай кабинетдин заведующийвиле, школадиз илимдад бинеламиш хъана руководство гудай кафед-радин старший преподавательвиле, педагогикадин, психологиядин ва образованидиз руководство гудай кафедрадин доцентвиле къвалахна. 2015-ийисан сентябрдилай иныхъ ДИРО-дин об-

разование идара ийдай кафед-радин доцентвиле гъакъисагъвиле зегъмет чулагъзвава. Ада вич кар алакъадай тешкилатчи, вини дережадин чирвилер авай педаго-г, цийи краик къил кутадай ра-ботник, муаллимринг муллим тирди субутна.

Аскерали Агъамирзоевич ин-ститутдин тариҳдикай ва къенин йикъакай сифте яз хъей кас я. Адад жавабдарвал са къастунал къевивал, намуслувиленди къвалахун хас я. Ада неинки руководство гудай кадрийрин, гъакл вичин чирвилерни атухарунал дурумлувиле зегъмет чулагъзвава. Ингье нетижая: 100-далай виниз илимдин къвалахар чап авун, та-риҳдин илимринг кандидатвиле диссертация хуын, педагогикадин илимринг докторвиле къвалах саки къутягъун. Ибур вири алим-дин - муаллимдин гъакъисагъ зегъметдин бегъерар я. Гъелбетда, абуруз къимет тагана тунавч. Чи юбияр РСФСР-дин халкъ-дин просвещенидин отличник, педагогвиле зегъметдин вете-ран, Дагъустан Республикадин лайиху муаллим, РФ-дин вы-ший профессиональный образо-ванидин лайиху работник, РФ-дин яратмишунардай педагоги-кадин академиядин академик, Россиядин школайрин директор-рин Советдин член, гъа са вах-тунда РД-дин ва РФ-дин гуър-метдин грамотайрин са хейлин пишкешрин сагъиби я. 1997-ийисалай Аскерали Агъамирзоевич тъвар "Дагъустан Республи-кадин образованидин гъуърмет-лу работникрин ткабда" тунав.

Аскерали муаллимиди вичин умъурдин юлдаш Шахрузатахъ галаз санал кутур умъурдин багъди диде-бубадин рикъел шадардай бегъерарни гъана. Абуруз пур ферли веледдин ва ирид хтуддин сагъибар я.

Сифте хъайи руш Фазинади ДГУ яру диплом къачуналди акъалттарна, аспирантурада, ДГТУ-да докторантурда чирвиле артухарна, технический илимринг кандидатвиле тъвар къачуна, Россиядин илимринг академиядин Дагъустандин илимринг центрада (ДНЦ РАН) илимдин Чехи къуллугъчи яз къвалахзава. Бубадин тъвар эх-цигнавай Агъамирзеди Санкт-Пе-тербургда Ф.Дэржинскийдин тъварунихъ галай гъуълерин дя-веден высший училище акъалттарна, 12-ийис кадровый офи-цер я гъуълерин флотад къул-лугъна, гъуъльнай адмирал Куз-нецован тъварунихъ галай академия къутягъна, улькведин ВМФ-дин (военно-морской флот) жер-гейра жуъреба-хууре къуллугътар тамамарна, 2-рангдин капитанвиле чинда аваз 1999-ийис-лай запасдиз фена, хизанни га-лаз Санкт-Петербургда яшамиш жезва. Самира 1984-ийису Моск-вада В.Костякован тъварунихъ галай институтакъалттарна, яр-гъал яйсара Махачкъалада ГОЧС-дин начальницин замес-тиителвиле къвалахна. Абуруз тунда "Газпром" ОАО-да къул-лугъзава.

Къе Шахрузат бадедини Аскерали бубади чин вири аял-бажарағылъ педагоги кафедрадин доцентвиле къвалахна. Къуй квехъ сагълам-вал, хизанда хушбаҳтлувал хъу-рай, гъуърметлубур!

Күн алууддач рикъелай

**Ферид ВАГЬАБОВ,
Советский хъур**

ЧЕЛЕБОВ Жалал Микаилович 1918-ийису Ахцең райондин Ял-цугъурин хууре фяледин хизанда дидедиз хъана. Заз чир хъайи делиллар ирид 1918-ийисан школа акъалттарай Челобов Жалал Дербентдин педучилищедиз гъаъхна. 1939-ийису анат къутягъна, хай хуруръз хтана, ам школада математикадай тарсар гуз эгечина. Аялзин муаллим ва математикадин илим къвердавай гзаф бегеншиш жезвай. Жалал муаллимдин тарсуниз аялри геж-дачир ва абуру са тарсни ахъайда-чир. Ватандал душманди вегъейла, дяведи Жалал муаллим 1946-ийисалди школадивай къақыудна. 1946-ийисан сентябрдилай ам мад вичин рикъелай пешедив эгечи хъу-вина. Дяведин цаяя акуна хтай Жалал Челобова жегъилар ватан-пересвиили руъядаллаз тербияла-мишунизни гъам школада, гъам школадилай къерхедани фикр гуз башламишна. Саки зур асирада ада аялзин математикадин сирер чир-на. Ам садрани общественный умъурдикай къерех жедачир ва гъавиля адал коллективди про-союзный тешкилатдин регъбервал авун ихтибарнавай.

Ялцугъурин хуур күн хъайиланни ам вичин рикъелай пешедивай, общественный краивай къерех хъаначир. Пенсиядиз экъечайла, Жалал муаллимиди школада аял-рин диде-бубайрин комитетдин председателдин везифаяни къи-ле тухвана.

Кагъул тахъана общественный ташурууъар намуслудаказ, лайих-лудаказ къилиз акъудай Жалал муаллимиди гъам школадин Чехи колективдин, гъам вири хуруръ жемятдин патай еке гъуърмет вири авторитет хъана.

Умъурдин Чехи пай школади-хъ галаз сих алакъада хъайи Жалал муаллимиди эхиримжи не-фесни 1994-ийисан эхиримжи зенг язавай 25-майдиз акъваз хъана. Рагъмет хъурай вичиз.

Муаллимиди тарсар гайибур, адан несигъатрал, меслятраплам амал авурбур ябу жууре пешейрин иеси-яр, улькведин гзаф пигълер зегъмет чулагъзвай, лезгийрин, Дагъларин улькведин тъвар вине хузвай къе-гъал рухвиярни рушар хъана. Жалал муаллим, адан бажарағылъ, пешекарвал школадин муаллимиз гъамиша чешне яз амукъда.

Муаллимиди муаллим

Акъалтзаяв несилдихъ га-лаз къвалах тухунин тежриба

Экономика, хурун майишат, инвестпроектар Рехъ физвайды атГуда

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский районда хурун майишатдин сүрсөт гъасилунал 9 кархана, лежбервиллин фермервилин 77 майишат, 23 арендатор да хусус күмекчи майишаттар авай 20 агъзурдалай виниз къилдин ксар машгүл жезва.

Алатай йисуз абуру 4678 тонн техил, 1620 тонн емишар, 8171 тонн ципицар гъасилна.

Мадни, 2015-йисуз 910 гектарда салан да бахчадин майвайяр цанвай. Аңрай гъар са гектардай 310 центнер къарпузар кватл хъувуна. Им республикада хъсан нетижя я.

Алай йисан бегъер патал шаз зулухъай 1800 гектарда техилар цана. Никлер хъсан гъалда ава.

Йисалай-суз районда ципицар гъасилунин квалах хъсан жезва. Узъумчывал квачел ахъкалдарун патал Кварчагъ дереда еке квалах тухуза, "Агро-Дербент", "Зардиян", "Гульгері вац" ООО-ра еке проектар кардик кутава.

Багъманчивилин хиле "Члар" ООО-дихъ иллаки хъсан нетижаяр жезва. Адахъ промышленный 60 гектар, фад бегъердал къведай журедин 15 гектар, шабалатдин 7,5 гектар да саки амачир сортарин ичерин, чуьхверрин 2,5 гектар багълар ава.

Алай йисуз Агъя Стларин хурун мулкара 20 гектарда фад бегъердал къведай багъ кутун планламишнава. И проектдиз къилдин касдин 30 миллион манат инвестицияр желба.

"Паласа" участокда 200 гектарда интенсивный багълар кутунин инвестиционный проект умъурдиз кечирмишнун 250 миллион манатдилай виниз пул харжда.

Гачалхуье 10 гектарда ичин багъ кутунва, Зугърабхуье 15 гектарда ичин багъ кутун планламишнава.

Алай вахтунда районда вири журедин майишатрихъ 3248 гектар багълар ва 1344 гектар узъумлухар ава.

Узъумчывал вилик тухунин рекъяй чи район республикада сад лагъй чкадал ала. Пешекарри лугъузтайвал, "Карчаг" ва "Гульгері вац" ООО-ра кутунвай 251 гектар узъумлухар бегъердал атунихъ галаз алакъалуя, алай йисуз 10000 тонн ципицар кватл хъийиз жедай мумкинвал ава.

Эхиримки вахтара районда агалай чилера (теплицайра) салан майвайяр цунин квалахни хъсан еришралди вилик физва. Алатай йисуз алаба 2 гектарда теплицайр эцигна, санлай абурун майданар 7 гектардилай виниз я. Теплицайрин 10 майишатда 40-дайлай виниз инсанри зегмет чугвазва.

20 гектарда Европадин технологийрин теплицайрин комплекс эцигунин рекъяйни квалах тухуза. И проектдин къимет 500 миллион манатдилай виниз я.

Алай йисуз ва гульгъунин йисара ачух майданра салан майвайяр, картуфар, келемар, газарар цун хъувунин квалахни тухуда. И рекъяй райондихъ вири журедин мумкинвилер ава.

Районда малдарвал вилик тухун патални инвестицийрин чехи проектар умъурдиз кечирмишнун планламишнава. Мисал яз, Векъельрин участокда 400 гектардин чилеп некедин жинсинин ангусский гамишар хъдай малдарвил комплекс, Италиядин технологиядилди гамишдин некедикай ниси худдай цех, Цумурин зонада сметадин къимет 30 миллион манатдилай виниз тир МТФ эцигун фикирдиз къачунва.

Лагъана кланда, районда хурун майишат вилик тухунин инвесторри кутавай пай екеди я. Икъл, алай йисуз районда багъманчывал, узъумчывал, набататчывал да малдарвал вилик тухун патал 800 миллион манатдилай виниз къилдин ксарин инвестицияр желб авун пландик кутунва.

Рехъ физвай касди атГуда, лугъузва буйайрин мисалда. Вилик финин рекъе авай райондихъни мадни хъсан нетижаяр жедайдал шак алач.

Тамар цукай хъх!

М.МУСАЕВ, мешебеги

Улкведен тамарин майишатдиз цаяр къуниди жезвай зиянр зурбабур я. Цай күнин нетижада вири куда, тараиз, цай күнвай чкадин пътта нақвадизни еке зарар жезва. Тамари квелай цай къазва? Тек-тук душушшар цайлапандилай, лап гзаф вахтара инсанар тахсир яз цаяр къазва. Чипел гадарздавай күзвай спичкадин къал, панорусдин къатл, тухузы тавунвай цун жуғъенар, ихтияр авачир чкадал ийизвай цаяр - ибур себеб яз тамар күзва.

Тамар цаярикай хън, абурун вилик пад къун патал РД-дин Гукуматдин къарарда "Тамар цай күнин хатасуз авунин къайдаяр" тестикирнава. Цаяр күнин хаталу вахтакъалтадилди и къайдайрал амал авуниз вири карханаяр, гражданар мажбур я.

Экономикадин гъалар мягъкемарда

**Гъазурайди -
Ханум ШАЙДАБЕГОВА**

Республикадин Гукуматдин Председателдин заместитель, Дагъустандин экономика ва территорияр вилик тухунин рекъяй министр Раюдин Юсуфова и икъара Москвада кыле фея Россиядин Минэкономразвитиядин коллегиядин заседанида иширакна, хабар гузва региондин министерстводин пресс-къуллугъди.

А мярекатда улкведен премьерминистр Дмитрий Медведева иширакна ва ада вичин раҳунра экономика вилик финин кардал разивал ийиз жедайди къейдна: алатай йисуз социально-экономический гъалар къайдадик кутаз, зегметдин базардин тереф хъуз алакъяна, гъакъни кризисдин гъалар хци хъуниз рехъ ганач.

РД-дин экономика вилик тухунин рефъяй министр Алексей Улюкаев инвестационный ресурс тешкилунин карда активвал хажзавай инвестиционный политика мягъемарун, инвестицийрин ва гзаф истемишунар авай инвестпроектар

кардик кутунай гукуматдин күмекдин тереф хъун чарасуз я лагъана.

Заседанидин нетижайриз баянар гуналди, РЮсуфова къейдна хъи, экономикада авай четин гъалариизни килиг тавуна, Дагъустан Республикадин Гукуматдилай аллатай йисуз экономикадин дидбин делилрин еришар разивал ийиз жедай держежада хъуз алакъяна.

2015-йисуз промышленностдин товарар гъасилунин еришар 102 процентдив, хурун майишатдин продукция йисасунин къадар 105 процентдив, асул диддин капиталдин инвестицияр 105 процентдив, эцигунра тамамарнавай квалахрин къадар 107 процентдив агакъяна. Вацран юкъван мажиб 2 процентдин артух хъана. Товарар акъудунин, экономикадин квалахрин базовый жуърейрай ийизвай къуллугърин сиягъ 5,5 процентдин артух, региондин валовый продукция акъудунин дөрөж 4,3 процентдин хжак хъана. И рекъемрал сергъятламиш хъана акъваззава.

Экономикадин мягъемвал таъминарун, социальный вири мажбурнамаяр тамамарун, гъакъни налогар гудай база гъеншарун патал алай йисуз активиледи квалахда, алаба хъувуна РЮсуфова.

Икърар кутуннава

"Rossельхозбанк" АО-дин Россиядин лежберрин (фермеррин) майишатди ва хурун майишатдин кооперативрин Ассоциацияди (АККОР) санал квалах авунин гъакъиндай икърардал къулар чугуна, хабар гузва кредитрин тешкилдатдин пресс-къуллугъди.

Икърар 2013-2020-йисара хурун майишат вилик тухунин ва хурун майишатдин хаммадин, сүрсётдин базарар къайдадик кутунин рекъяй Гукуматдин программа кардик кутунин сергъятра аваз кутуннава.

И документда хурун майишатдин сүрсөт гъасилзавайбуру кредиттар къаңунин шартлар, чарап-цлар тамамару-

нихъ элкъурнавай хейлин серенжемрин комплекс къейднава. Къабулнавай къарар кардик кутунин сифтеъян кам лежберрин (фермеррин) майишатпар патал къаҷузавий кредитрин ставка агузарун я. Гъевчели карчивилел машгъулбуруз гузай кредитрин къадар артухарун банддин вакиблу квалахрикай сад я.

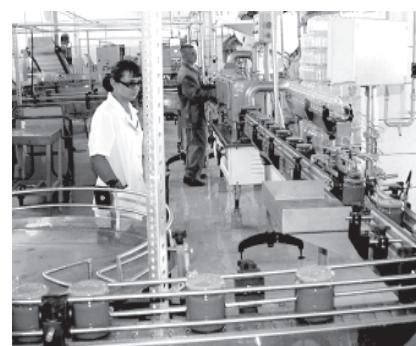
И карди аграрийрин активвал хажнин, хуърерин чкайрии вилиди финиз күмекзава.

Банддини АККОР-дин гележегдин саналди тир квалах информациядинни методикадин жигъетдай тереф хъунин къуллугъдин работники.

Инвентаризация кыле тухузва

Дагъустандин консервиярдай карханайра инвентаризация кыле тухузва, - хабар гузва РД-дин Минсельхозпроддайди.

Идан мурад, анра авай гъалар чирналди, абур чкадал хуунин ва цийи къайдада түккүрүнин чарасувал авайдан гъакъиндай къарап къабулун я. Карханайра рабочий дестейрин векилар ахтармушинив эгечинава.

РД-дин Минсельхозпроддин пешекарар сифтени-сифте Мегъарамдхурун, Сулейман-Стальский ва Кыйтагъ райондин консервиярдай заводиз фена.

"Маджалисский консервный завод" ОАО 1933-йисуз тешкилна. Адан гужлувал йиса шартунин 3 миллион банкадиз барабар я. Карханади 2005-йисалай инихъ квалахзавач. Ведомстводи къейдзавайвал, хаммаддин база хъуниз килигна, кархана чкадал хун патал, инвесторарни желбна, бизнес-план түккүрун чарасув я.

Сулейман-Стальский райондин "Росинтердаг" ООО-ни 1991-йисуз тешкилна. Адан гужлувал йиса шартунин 3 миллион банкадиз барабар я. Карханади база хъуниз килигна, кархана чкадал хун патал, инвесторарни желбна, бизнес-план түккүрна кланзава.

Къайтагъ райондин "Маджалисский консервный завод" ОАО 1933-йисуз тешкилна. 1964-йисуз цийикла түхкүрүн. Заводдин гужлувал йиса 12 муб я. 2008-йисалай карханади квалахзавач. Каралада тадаракар 70 процентдин күльгэне хъанва. Дарамат ва имараттарин гъал разивал ийиз жедайди я. Хаммаддин зона хъуниз килигна, ам гъевчели карханадиз элкъурнун лазим къвезва.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 23 МАЯ

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Вести-Дагестан

08.36-08.41 Вести-Дагестан

11.35 Вести-Дагестан

14.30 Вести-Дагестан

17.30 Вести-Дагестан

18.15 Реклама

18.20 За и против

18.50 Наркомания.

Убежать от тяги

19.00 Акценты.

19.30 Реклама

19.35 Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Новости Дагестана.

07.40 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Творческий вечер Ашуга Шемшира. Часть 1

08.30 Мультфильм

08.45 Д/с «Исчезновения» 12+

09.20 Х/ф «Собачье сердце» 6+

12.30 Новости Дагестана.

12.55 «Человек и право»

14.10 «Подробности»

14.30 Новости Дагестана

14.50 Т/с «Саванна» 16+

15.40 Д/с «Вкус путешествий» 12+

16.10 Мультфильм

16.30 Новости Дагестана

16.50 Х/ф «Дом, в котором я живу»

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30 Новости Дагестана.

20.00 Новости Дагестана.

20.20 Х/ф «Фатима» 12+

22.30 Новости Дагестана

23.00 Время новостей Махачкала

23.20 «Паутинка» 12+

23.40 Д/ф «Россия без террора. Завербованные смертью»

00.30 Новости Дагестана.

01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» Арендатор Таждутдин Ибрагимов

01.30 Т/с «Саванна»

02.20 Х/ф «На западном фронте без перемен»

04.30 Д/ф «Россия без террора. Завербованные смертью»

05.20 Х/ф «Дом, в котором я живу»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».

9.00 Новости.

9.20 «Контрольная закупка».

9.50 «Жить здорово!»

10.55 «Модный приговор».

12.00 Новости.

12.15 «Пусть говорят».

13.25 «Таблетка».

13.55 «Время покажет».

15.00 «Вести - Москва».

11.35 «Вести - Москва».

11.55 Т/с «Тайны следствия».

(12+).

14.00 «Вести».

(12+).

14.30 «Вести - Москва».

15.00 «Вести».

15.15 «Время покажет».

16.00 «Мужское/Женское».

17.00 «Вести со всеми».

19.00 «Наедине со всеми».

19.35 «Вести - Москва».

18.00 «Вечерние новости».

18.45 «Давай поженимся!»

19.50 «Пусть говорят».

21.00 «Время».

21.30 Т/с «Ищейка».

23.35 «Вечерний Ургант».

0.00 «Познер».

1.00 Ночные новости.

1.15 «Тихий дом» на Каннском кинофестивале.

18.00 Т/с «Миндалевый привкус любви».

23.55 «Честный детектив».

0.50 «Дуэль разведок».

Россия - США». Фильм 2.

«Иные. Мозг всемогущий».

(12+).

2.25 Т/с «Срочно в номер. На службе закона».

3.25 «Четыре жизни Юлиана Панича».

4.25 «Комната смеха».

HTB

5.00 Т/с «Супруги».

6.00 «Новое утро».

9.00 Т/с «Возвращение Мухтара».

(16+).

10.00 «Сегодня».

10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».

(16+).

12.00 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

13.50 «Место встречи»

15.00 Т/с «Отдел 44».

(16+).

16.00 «Сегодня».

17.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

(16+).

18.00 «Говорим и показываем».

(16+).

19.00 «Сегодня».

19.40 Т/с «Пес».

(16+).

22.30 «Итоги дня».

22.55 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».

(16+).

12.00 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

13.50 «Место встречи»

15.00 Т/с «Отдел 44».

(16+).

16.00 «Сегодня».

17.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

(16+).

18.00 «Суд присяжных».

(16+).

19.00 «Сегодня».

19.40 Т/с «Пес».

(16+).

22.30 «Итоги дня».

22.55 Т/с «Срочно в номер. На службе закона».

(16+).

12.00 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

13.50 «Место встречи»

15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

(16+).

16.00 «Сегодня».

17.00 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».

(16+).

18.00 «Самые шокирующие гипотезы».

(16+).

19.00 «Информационная программа 112».

(16+).

20.00 «Вести». (12+).

21.00 Т/с «Миндальный привкус любви».

(12+).

23.55 «Честный детектив».

0.50 «Дуэль разведок».

Россия - США». Фильм 2.

«Иные. Мозг всемогущий».

(12+).

2.25 Т/с «Срочно в номер. На службе закона».

3.25 «Четыре жизни Юлиана Панича».

4.25 «Комната смеха».

HTV

5.00 Т/с «Супруги».

6.00 «Новое утро».

9.00 Т/с «Возвращение Мухтара».

(16+).

10.00 «Сегодня».

10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».

(16+).

12.00 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

13.50 «Место встречи»

15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

(16+).

16.00 «Сегодня».

17.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

(16+).

18.00 «Говорим и показываем».

(16+).

19.00 «Сегодня».

19.40 Т/с «Пес».

(16+).

22.30 «Итоги дня».

22.55 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».

(16+).

12.00 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

13.50 «Место встречи»

15.00 Т/с «Отдел 44».

(16+).

16.00 «Сегодня».

17.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

(16+).

18.00 «Суд присяжных».

(16+).

среда, 25 мая

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 8.05-08.08 Вести-Дагестан
 08.36-08.41 Вести-Дагестан
 09.00 Канал национального вещания «Маданият» (на аварском языке)
 11.35 Местное время. Вести-Дагестан
 14.30 Местное время. Вести-Дагестан
 17.30 Местное время. Вести-Дагестан
 18.15 Реклама
 18.20 «Мусы и Муза». К 60-летию Хореографа М.Оздеева
 19.30 Реклама
 19.35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на лакском языке «Арьши ва агълу» «Бессмертный полк» Праздник Победы в Кулинском и Лакском районах 12+
 08.00 Мультфильмы 0+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.45 Д/с «Исчезновения»
 09.20 X/f «Янки Дул Денди» 16+
 11.45 «Бизнес Дагестан» 12+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «Правовое поле»
 13.25 «Токоление» Маноба Магомедова
 13.50 «Крупным планом»
 14.10 «Подробности»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Т/с «Саванна» 16+
 15.40 Д/с «Вкус путешествий» 12+

ПЕРВЫЙ

- 5.00 «Доброе утро». Новости.
 9.00 «Контрольная закупка».
 9.50 «Жить здорово!»
 10.55 «Модный приговор».
 12.00 «Новости».
 12.15 «Пусть говорят».
 13.25 «Таблетка» (12+).
 13.55 «Время покажет».
 15.00 «Новости».
 16.00 «Мужское/Женское» (16+).
 17.00 «Наедине со всеми».
 18.00 «Вечерние новости».
 18.45 «Давай поженимся»
 19.50 «Пусть говорят».
 21.00 «Время».
 21.35 Т/с «Ищайка» (12+).

- 16.10 Мультфильм «Вечерний Ургант». Ночные новости.
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.50 X/f «Республика ШКИД» 12+
 18.45 Передача на дагестанском языке «Адамти ва замана» Творческий вечер Айшат Магомедовой. Часть 1
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей Махачкалы
 20.20 «Глянец» 12+
 20.50 «Гонг» 12+
 21.20 «Жилой мир»
 21.45 «Вдохновение»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей Махачкалы
 23.20 «Аутодафе»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на дагестанском языке «Адамти ва замана» Творческий вечер Айшат Магомедовой. Часть 1
 01.35 Т/с «Саванна» 16+
 02.20 «Гонг» 12+
 02.45 X/f «Сокровища съера Мадре»
 04.55 «Жилой мир»

РОССИЯ 1

- 5.00 «Утро России» (12+).
 9.00 «Вести» (12+).
 9.15 «Утро России» (12+).
 9.55 «О самом главном».
 11.00 «Вести» (12+).
 11.35 «Вести - Москва».
 11.55 Т/с «Тайны следствия» (12+).
 12.00 «Вести» (12+).
 12.15 «Пусть говорят».
 13.25 «Таблетка» (12+).
 13.55 «Время покажет».
 15.00 «Новости».
 16.00 «Мужское/Женское» (16+).
 17.00 «Наедине со всеми».
 18.00 «Вечерние новости».
 18.45 «Давай поженимся»
 19.50 «Пусть говорят».
 21.00 «Время».
 21.35 Т/с «Ищайка» (12+).

НТВ

- 5.00 Т/с «Супруги» (16+).
 6.00 «Новое утро».
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара» (16+).
 10.00 «Сегодня».
 10.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).
 12.00 «Суд присяжных» (16+).
 13.00 «Сегодня».
 13.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

ТВЦ

- 6.00 «Настроение».
 8.10 «Доктор И...» (16+).
 8.45 Детектив «Золотая мина».
 11.30 «События».
 11.50 Т/с «Инспектор Морс» (Великобритания) (16+).
 13.40 «Мой герой» (12+).
 14.30 «События».
 14.50 «Удача властью. Михаил Саакашвили».
 15.40 X/f «Коммуналка».
 17.30 «Город новостей».
 21.00 Т/с «Миндалевый привкус любви» (12+).
 22.55 «Специальный корреспондент» (16+).
 0.40 «Биохимия предательства». «Угрозы современного мира. ГМО» (12+).
 2.50 Т/с «Неотложка» (12+).
 3.45 «Комната смеха» (12+).
 4.45 «Вести. Дежурная часть» (12+).

ЗВЕЗДА

- 6.00 «Звезда на Звезде».
 6.55 «Специальный репортаж» (12+).
 7.20 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...» (6+).
 9.00 «Новости дня».
 9.15 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...» (6+).
 10.00 «Право голоса».
 21.45 «Петровка, 38» (16+).
 22.00 «События».
 22.30 «Линия защиты».
 23.05 «Хроники московского быта. Предчувствие смерти» (12+).
 23.30 «События».

- 13.50 «Место встречи».
 15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей» (16+).
 16.00 «Сегодня».
 16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей» (16+).
 18.00 «Товорим и показываем» (16+).
 19.00 «Сегодня».

- 12.00 «Особая статья» (12+).
 13.00 «Новости дня».
 13.30 Т/с «Моя граница» (12+).
 14.00 «Военные новости».
 14.05 Т/с «Моя граница» (12+).
 18.00 «Новости дня».

- 18.30 Д/с «История водолазного дела» (12+).
 19.20 «Последний день».
 20.05 Т/с «Немец» (16+).
 22.05 «Новости дня».

- 22.30 «Звезда на Звезде».
 23.15 X/f «Бармен из Золотого якоря» (12+).
 0.50 X/f «Переправа».
 4.35 X/f «Белый пудель» (6+).

- 4.10 Т/с «Сейчас».
 6.00 «Документальный проект» (16+).
 7.00 «С бодрым утром!».
 8.30 «Новости» (16+).
 9.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+).

- 11.00 «Документальный проект». «Исцеление смертью» (16+).
 12.00 «Информационная программа 112» (16+).
 12.30 «Новости» (16+).
 13.00 «Званный ужин» (16+).
 14.00 X/f «Долгий поцелуй на ночь» (США) (16+).

- 14.30 «События».
 14.50 «Удача властью. Михаил Саакашвили».
 15.40 X/f «Коммуналка» (12+).
 17.30 «Город новостей».
 21.00 Т/с «Снайперы. Любовь под прицелом».

- 19.40 «События».
 20.00 «Право голоса» (16+).
 21.45 «Петровка, 38» (16+).
 22.00 «События».
 22.30 «Обложка. Война компроматов» (16+).

- 23.05 «Советские мафиози».

- 23.30 «События. 25-й час».
 24.00 «Военные новости».
 24.50 «Хроники московского быта. Предчувствие смерти» (12+).
 25.00 «Секретные территории» (16+).
 3.30 «Странное дело».

- 4.30 Т/с «Женщина-констебль».

- 6.00 «Сейчас».

- 6.10 Утро на «5» (6+).
 9.30 «Место происшествия».
 10.00 «Сейчас».
 10.30 Детектив «Над Тисой» (12+).
 12.00 «Сейчас».

- 12.30 Д/с «История водолазного дела» (12+).
 13.00 «Открытия студия».
 17.30 «Актуально».

- 18.00 X/f «Пламя» (16+).
 18.30 Т/с «Оно написала убийство» (16+).
 19.00 Т/с «Между нами девочками» (16+).
 19.30 Т/с «След».

- 20.25 Т/с «След».
 21.10 Т/с «След».
 22.25 Т/с «След».

- 23.10 Т/с «След».
 23.35 Т/с «Путешествие по Индии: Гокаран, Мурдешвар» (12+).
 4.10 Комедия «Принц и Диана» (16+).

- 7.10 Драма «Сводные братья» (16+).
 10.00 Драма «Подруга детства» (16+).
 12.10 Драма «Трилогия».

- 15.10 Мелодрама «Рожденные летать» (16+).
 17.30 6 кадров (16+).
 8.05 По делам несовершеннолетних (16+).
 21.10 Драма «В поисках брата» (16+).

- 12.05 Д/ф «Курортный роман» (16+).
 13.05 Д/ф «Преступления страсти» (16+).
 15.05 Т/с «Междуд нами девочками» (16+).
 17.00 Беременные (16+).
 18.00 6 кадров (16+).

- 18.05 Т/с «Оно написала убийство» (16+).
 19.00 Т/с «Междуд нами девочками» (16+).
 20.55 Т/с «Дурная кровь» (16+).
 23.00 Беременные (16+).
 0.00 6 кадров (16+).

- 0.30 Комедия «Детский мир» (16+).
 2.00 Т/с «Дурная кровь» (16+).
 4.05 Д/с «Звездная жизнь» (16+).

- 7.15 Д/ф «Спокойной ночи, малышы!»
 19.30 «Новости культуры».
 19.45 «Главная роль».

- 20.05 «Абсолютный слух».
 20.45 «Карамзин - 250».
 20.50 Д/ф «Траектория судьбы».

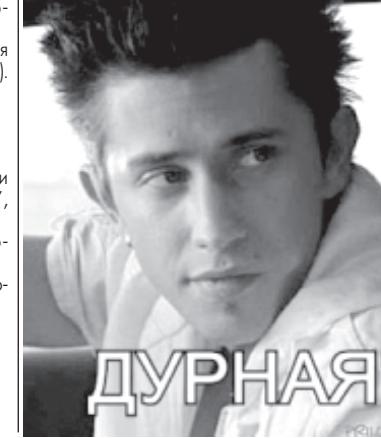
- 21.20 «Власти факта». «История раскола».
 22.00 Д/ф «Правда о вкусе».
 23.00 Д/с «Романовы. Личные хроники века».

- 23.25 «Карамзин - 250».
 23.30 «Новости культуры».
 23.45 «Худсовет».
 23.50 X/f «Картина».

- 1.15 «Больше, чем любовь».
 1.55 «Наблюдатель».

КУЛЬТУРА

- 6.30 Канал «ЕвроПлюс».
 10.00 «Новости культуры».
 10.15 «Наблюдатель».
 11.15 «Карамзин - 250».
 11.20 X/f «Без вины виноватые».
 12.55 «Эрмитаж».
 13.20 X/f «Картина».
 14.40 Д/ф «Спокойной ночи, малышы!»
 15.00 «Новости культуры».
 15.10 «Михаил Булгаков».
 16.00 «Карамзин - 250».
 16.05 Д/ф «Правда о вкусе».
 17.00 Д/ф «Зал столетия во Франции. Здание будущего».
 17.15 Д/ф «Сонаты фортификационного».
 18.00 Сонаты фортификационного
 19.00 Д/ф «Спокойной ночи, малышы!»
 19.30 «Новости культуры».
 19.45 «Главная роль».
 20.05 «Абсолютный слух».
 20.45 «Карамзин - 250».
 20.50 Д/ф «Траектория судьбы».
 21.20 «Власти факта». «История раскола».
 22.00 Д/ф «Правда о вкусе».
 23.00 Д/с «Романовы. Личные хроники века».
 23.25 «Карамзин - 250».
 23.30 «Новости культуры».
 23.45 «Худсовет».
 23.50 X/f «Картина».

ДУРНАЯ КРОВЬ

ROMP'R.RU

четверг, 26 мая

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 8.05-08.08 Вести-Дагестан
 08.36-08.41 Вести-Дагестан
 09.00 Канал национального вещания «Гюлистан» (на азербайджанском языке)
 11.35 Вести-Дагестан
 14.30 Вести-Дагестан
 14.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ.
 17.30 Вести-Дагестан
 18.20 «Планета Культура»
 19.30 Реклама
 19.35 Вести-Дагестан

РГВК

- 07.00 Новости Дагестана
 07.15 Передача на дагестанском языке «Адамти ва замана» Творческий вечер Айшат Магомедовой. Часть 1
 08.00 Мультфильмы
 08.30 Новости Дагестана
 08.45 Д/с «Исчезновения»
 09.20 X/f «Янки Дул Денди» 16+
 11.45 «Бизнес Дагестан» 12+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «Правовое поле»
 13.25 «Токоление» Маноба Магомедова
 13.50 «Крупным планом»
 14.10 «Подробности»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Т/с «Саванна» 16+
 15.40 Д/с «Вкус путешествий» 12+

ПЕРВЫЙ

- 5.00 «Доброе утро». Новости.
 9.00 «Контрольная закупка

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 29 МАЯ

ТВ ДАГЕСТАН

10.20 Вести-Дагестан-
События недели.

РГВК

- 07.00 Новости Дагестана
07.15 X/ф «Ожерелье для моей любимой»
08.30 Новости Дагестана
08.45 X/ф «Три тополя» 6+
- 10.25 «Кулинарный мастер-класс»
10.50 «Чистое сердце»
11.05 Концерт «Музыкальный майдан»
12.00 Студия «Страна гор» представляет...
12.40 «Наши дети»
13.10 «Глянец» 12+
13.40 Д/ф «Посол империи. Невидимая схвата на краю бездны» 12+
- 14.40 Концерт «2000 лет Дербенту» 6+
- 15.40 X/ф «Не бойся, я с тобой!» 12+
- 18.40 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар». Творческий вечер Ашуга Шемшира. Часть 2
- 01.40 X/ф «Тэс»
- ПЕРВЫЙ**
- 6.00 Новости.
6.10 «Мировой парень».
7.50 «Армейский магазин».
8.20 М/с «Смешарики. Здоровье» (16+).
9.40 «Непутевые заметки» (12+).
10.00 Новости.
10.10 «Следуя за мной».
10.35 «Пока все дома».
11.25 «Фаэнда».
12.00 Новости.
12.20 «Открытие Китая».
12.50 «Гости по воскресеньям».
13.45 X/ф «Куприн. Впомятых» (16+).
15.00 Новости.
15.15 X/ф «Куприн. Впомятых» (16+).
18.10 «Я хочу, чтобы это было сон...»
19.55 «Аффтар жжот» (12+).
21.00 «Воскресное «Время».
22.30 «Что? Где? Когда? Летняя серия игр».
23.40 X/ф «Идентификация Борна» (12+).
1.50 X/ф «Другая земля».
3.35 «Модный приговор».
- РОССИЯ 1**
- 4.55 X/ф «К кому западет певчий канар...» (12+).
7.00 «Мульт утра» (12+).
7.30 «Сам себе режиссер» (12+).

- 8.20 «Смехопанорама».
8.50 «Утренняя почта».
9.30 «Сто к одному».
10.20 «Вести - Москва». Неделя в городе. (12+).
11.00 «Вести» (12+).
11.10 «Смеяться разрешается» (12+).
12.30 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.20 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер».
0.30 Т/с «По горячим следам» (12+).
2.30 «Народный маркиз»

НТВ

- 5.05 Т/с «Тихая охота» (16+).
7.00 «Центральное телевидение» (16+).
8.00 «Сегодня».
8.15 Лотерея «Русское лото плюс».
8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».
11.05 «Чудо техники».
13.05 «НашПотребНадзор». Не дай себя обмануть! (16+).
14.10 «Поехали, поедим!»
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 Д/ф «Тайны Фаберже» (6+).
17.15 «Зеркало для героя».
18.00 «Следствие вели...»
19.00 «Акценты недели».
19.45 «Поздняков» (16+).
20.00 X/ф «Нюкотуда с любовью, или Веселые похороны» (16+).

МАТЧ ТВ с 23 ПО 29 МАЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

- 6.30 «Великие футболисты» (12+).
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 «Великие футболисты» (12+).
9.35 Футбол. Кубок.
11.35 Д/ф «Звезды шахматного королевства» (12+).
12.05 Новости.
12.10 Хоккей. ЧМ.
14.30 Все на хоккей! Итоги.
15.30 Новости.
15.35 Смешанные единоборства. Bellator.
17.35 Новости.
17.40 Д/с «Хулиганы» (16+).
18.10 Д/с «Футбол Слуцкого периода».
18.45 Все на Матч!
19.15 Баскетбол.
21.20 «Лучшая игра с мячом» (12+).
21.30 «После футбола».
22.30 «Рио ждет».
23.00 Все на Матч!
23.45 X/ф «Охотник на лис» (16+).
2.25 Смешанные единоборства. Bellator.

ВТОРНИК

- 6.30 «Великие футболисты» (12+).
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 Д/с «Олимпийский спорт» (12+).
9.35 Д/ф «Рожденные побеждать» (16+).
10.35 Д/с «Место силы» (12+).
11.05 «Несерьезно о футболе» (12+).
12.05 Новости.
12.15 Д/с «1+1».
13.00 Все на Матч!
13.30 Д/ф «Хозяин ринга» (16+).
14.30 Профессиональный бокс.
16.30 «Великие моменты в спорте» (12+).
17.00 Д/с «Второе дыхание» (12+).
17.30 Д/с «Первые леди».
18.00 Д/с «Вся правда про...» (12+).
18.15 Все на Матч!
18.45 Баскетбол.
21.00 Хоккей. КХЛ.
22.45 «Культ тура».
23.15 Все на Матч!
0.00 Д/ф «Первые» (16+).
2.00 Д/ф «Встретится, чтобы побеждать».

СРЕДА

- 6.30 «Великие футболисты» (12+).
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 Д/с «Олимпийский спорт» (12+).
9.35 X/ф «Твои правила».
10.35 «Несерьезно о футболе» (12+).
11.35 «Десятка» (16+).
12.00 Новости.
12.05 Д/с «Наши на Евро. Портреты сборной России» (12+).
13.00 Д/с «Первые леди» (16+).
13.30 Все на Матч!
14.00 «Культ тура».
14.35 Новости.
14.40 «Рио ждет». Паралимпийские игры.
15.40 «Спорт за границу» (12+).
16.10 Все на Матч!
16.40 Смешанные единоборства. UFC.
17.00 Все на Матч!
18.15 Все на Матч!
18.45 «Великие моменты в спорте» (12+).
19.00 Д/с «1+1».
20.00 Д/ф «Послебоя» (16+).
18.10 Д/с «Футбол Слуцкого периода» (16+).
23.00 Все на Матч!
23.45 X/ф «Человек, который изменил все».
2.20 «Рио ждет». Паралимпийские игры.
- ЧЕТВЕРГ**
- 6.30 «Великие футболисты» (12+).
7.00 Новости.
9.05 Д/с «Олимпийский спорт» (12+).
9.35 Д/с «Место силы» (12+).
10.05 «Евро-2016. Быть в теме» (12+).
10.35 «Рио ждет».
11.05 Д/ф «Под знаком Сириуса» (12+).
12.05 Новости.
12.10 Д/с «Второе дыхание» (12+).
13.30 Все на Матч!
14.00 Смешанные единоборства. Bellator.
16.30 Новости.
16.35 X/ф «Человек, который изменил все».
19.10 Все на Матч!
19.40 Д/ф «Звезды шахматного королевства» (12+).

- 8.20 «Смехопанорама».
8.50 «Утренняя почта».
9.30 «Сто к одному».
10.20 «Вести - Москва». Неделя в городе. (12+).
11.00 «Вести» (12+).
11.10 «Смеяться разрешается» (12+).
12.30 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.20 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер».
0.30 Т/с «По горячим следам» (12+).
2.30 «Народный маркиз»

ТВЦ

- 12.30 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.20 X/ф «Подари мне воскресенье» (12+).
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер».
0.30 Т/с «По горячим следам» (12+).
2.30 «Народный маркиз»

НТВ

- 5.05 Т/с «Тихая охота» (16+).
7.00 «Центральное телевидение» (16+).
8.00 «Сегодня».
8.15 Лотерея «Русское лото плюс».

- 8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».
11.05 «Чудо техники».
13.05 «НашПотребНадзор». Не дай себя обмануть! (16+).

- 14.10 «Поехали, поедим!»
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 Д/ф «Тайны Фаберже» (6+).
17.15 «Зеркало для героя».
18.00 «Следствие вели...»
19.00 «Акценты недели».
19.45 «Поздняков» (16+).
20.00 X/ф «Нюкотуда с любовью, или Веселые похороны» (16+).

- 13.40 «Юля Абдулова. Моя исповедь» (16+).
23.45 X/ф «Худею» (16+).
0.45 Т/с «Тихая охота».
2.40 «Дикий мир».
3.05 Т/с «ППС» (16+).

ТВЦ

- 7.30 «Фактор жизни».
8.05 X/ф «Хочу ребенка».
10.00 Д/ф «Польские красавицы. Кино с акцентом» (12+).
10.55 «Барышни и кулины» (12+).
11.30 «События».
11.45 X/ф «Человек-амфибия».
2.30 «Народный маркиз»

НТВ

- 5.05 Т/с «Тихая охота» (16+).
7.00 «Центральное телевидение» (16+).
8.00 «Сегодня».
8.15 Лотерея «Русское лото плюс».

- 8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».
11.05 «Чудо техники».
13.05 «НашПотребНадзор». Не дай себя обмануть! (16+).

- 14.10 «Поехали, поедим!»
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 Д/ф «Тайны Фаберже» (6+).
17.15 «Зеркало для героя».
18.00 «Следствие вели...»
19.00 «Акценты недели».
19.45 «Поздняков» (16+).
20.00 X/ф «Нюкотуда с любовью, или Веселые похороны» (16+).

- 13.40 «Юля Абдулова. Моя исповедь» (16+).
23.45 X/ф «Худею» (16+).
0.45 Т/с «Тихая охота».
2.40 «Дикий мир».
3.05 Т/с «ППС» (16+).

ТВЦ

- 7.30 «Частный сыск покровника в отставке».
10.00 «Дата собственной смерти» (16+).

- 18.00 «Новости. Главное».
18.35 D/c «Легенды советского сыска» (16+).

- 19.35 D/c «Легенды советского сыска» (16+).
22.00 «Новости дня».
22.20 D/c «Легенды советского сыска» (16+).

- 0.45 X/ф «Щит Отечества» (16+).
2.25 X/ф «Круглянский мост» (12+).
3.00 «Секреты инспектора в законе» (16+).

- 3.35 «Путешествие по Индии: Джайпур».
4.10 Драма «Месть превыше всего» (16+).

- 7.30 T/c «Мисс Марпл. Карман, полный ржи».
9.25 Мелодрама «Время для двоих» (16+).

- 13.20 T/c «Великолепный век» (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 T/c «Она написала убийство» (16+).

- 19.00 T/c «Великолепный век» (16+).
23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Как выйти замуж за миллионера» (16+).

- 2.25 X/ф «Любовь моя» (16+).
3.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
12.40 «Россия, любовь моя!

СРЕДА

- 7.00 Новости. (16+).
7.30 Телерынок. (16+).
8.00 Новости. (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 T/c «Мисс Марпл. Карман, полный ржи».

- 9.25 Мелодрама «Время для двоих» (16+).

- 13.20 T/c «Великолепный век» (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 T/c «Она написала убийство» (16+).

- 19.00 T/c «Великолепный век» (16+).
23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Как выйти замуж за миллионера» (16+).

- 2.25 D/c «Моя правда».
3.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
12.40 «Россия, любовь моя!

СЕВЕР

- 3.35 «Путешествие по Индии: Джайпур».
4.10 Драма «Месть превыше всего» (16+).

- 7.10 Драма «Месть превыше всего всегда».
10.00 Драма «На грани».

- 13.20 T/c «Веселая семейства» (16+).
18.00 Комедия «Веселая семейства снова в деле».

- 19.00 Комедия «Капризы любви» (16+).
21.10 Боевик «Инспектор в законе» (16+).

- 2.25 D/c «Моя правда».
3.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
12.40 «Россия, любовь моя!

КУЛЬТУРА

- 6.30 Канал «ЕвроНьюс».
10.00 «Обыкновенный концерт».

- 10.35 X/ф «Очередной рейс».
12.05 «Карамзин - 250».

- 22.55 «Карамзин - 250».
23.00 «Близкий круг Дмитрия Крымова».

Тамашачияр гъейранарна

Выставка

Дагъви ШЕРИФ

Алатай гъафтеца Дарвин ВЕЛИБЕГОВА Дагъустандин изобразительный искусствойрин музейда төбиатдин шикилрап рик алайбур, вичин ярап-дустар, студентарни шегъерэглияр ківатна. Дагъустанда кыле фей адап и къвед лагъай выставакади тамашачияр мадни гъейранарна. Музейдин залра абур шикилриз дикъетдивди тамашавай. На лугъуди гъар са кас Дарвинан шикилра са квехъятан къекъвезва, абур са вуч ятланни жагъуриз алахъанава. Атанвайбурун арада гъар жүре дережайрин чиновникар, маса къурулушин векилар, къунши республикайрин художникар, общественный деятелар авай.

ДАРВИН Велибегован шикилар гзаф вахтара лап дикебур я. Абуруз фикиррин гегъеншвал, гыссерин деринвал хас я. Выставакада ихтиин 50-дав агақына шикилар авай - бязибур алатай асиридин 80 лагъай, мұкубур эхиримжи иисара яратмишнавайбур. Залра гъар са шикилдин патавай абурун тәварар, арадал гъайи иисарни къалурнавай - "Танец Терпсихоры", "Ритмы осени", "Композиция", "Волны Каспия в Приморске" за икмад. Дарвин Велибегован са жерге шикилар Азербайжандин яру ктабда гъатуниз килигна, выставакада гъа темадайни яратмишнан алай. Са шумуд шикил Азербайжанда авай Темир-агач лугъудай надир тарциз талукъ циклдай тир. Выставакадин къетленвилкай, автордин гыссерикайни фикиррикай чна Дарвин Велибеговавай вичи сұльбетун талабана.

- За живописдай материя акъудазава ва рангар хульза. Заз жуван шикилралди жув къалуриз, гыхътиндигъя ачухариз кланзава - энергия, гыссер, рульгъ, - лугъузва художникди.

▪ Дагъустанви тамашачийриз къалурзавай шикилрик цийибур, маса шегъерра къалур тавунвайбур квани?

- Гъелбетда. Гъар сеферда гъа са шикилар газ майдандыз экъеччайта - им зун художник яз амач лагъай гаф жедай. Идалайни гъеири, зи яратмишнин са пай Азербайжан пата, мұкубур Дагъустанда ава. Зи выставакада гзаф чайра хъана. Шаз Азербайжан патани жуван шикилар тамашачийриз къалурна. Къейд ииз кланзава хъи, гъар са выставакада цийи эсерар пайда жезва.

Выставка ачухдайла рахай парабурун сұльбетрай малум хъайивал, Дарвин Велибегов вичин яратмишнан багъри ерияр, къве патал пайнавай лезги халкъдин тарих, гележег къалуриз алахъанава, художникди и тема са шикилдани рикелай ракъурнава.

"Ретроспектива живописи" лишандик кваз и выставка Азербайжанда Дагъустан Республикадин культурадин йикъарин сергъятра аваз тешкилүн къуын кутурди, кыле Абдулкъафар Ағымедов ава, культурадин ва экономикадин дүстүрлил алақъайрын "Дагъустан - Азербайжан" общество я.

Микрофондихъ атай РД-дин Халкъдин Собранидин комитетдин председатель Эседула ИСАҚЬОВА ківати хъанвайбур вичин ва стхадин патай төбикна.

- Дарвин дагълара яшамиш жезвай чайвуз зунни гъа ерийра - Ахцеңгэй райондин Чеперин хульре авай. Чаз къе аквазвайбур гъа гүрчег дагълар, чульлар, төбиатдин акунар я. Къе художникдихъ гъа гүзелвилин деринвал къалурдай мумкинвал ава, - лагъана Э.Ағымедова.

Микрофондихъ художникдин хуърьунвияр, мұкува-къилияр, искусствоедар са-сад къевзтай, абуру Д. Велибегован яратмишнан гъар патахъай кымет гузай, автордин инсанвилин, ватандашвилин, пешекарвилин къилихрикай сұльбетзаявай. Абурун арада Карабаево-Черкесия Республикадин Художникрин Союздин председатель, чи ватанэгъли Мегъамед-зериф Гъажиев, Дагъустан Республикадин халкъдин дүхтүр Азедин Эсе-

Шикил ятайды - Къурдат АЛНЕВ

тов, ДГПУ-дин живописдин кафедрадин заведующий Абдулзагыр Мусаев, физикадинни математикадин илимрин доктор Гъажи Абдурагымов ва масабур авай. Агъадихъ чна са бязибурун раҳунрай къейдер гузва.

Алюсет АЗИЗХАНОВ, РД-дин Общественный пататдин председателдин заместитель.

- Ихтиин гүзелвал анжак төбиатдал ашуқ, дагъдин хульре ийиф гъетериз килигай, Чеперин къайи булахрай гъамга хътин ях хъвайи, инсанрал - зегъметкешрал ашуқ касдивай яратмиш жеда. Дагъустандихъ вичин Дарвин - филолог, лингвист, тарихи, художник хъунал за дамах-зава.

Гъамидулагъ МЕГЪАМЕДОВ, Тахо-Годидин төв архивнан галай Дагъустандин илимдинни ахтармишнин педагогикадин институтдин директор.

- И шикилриз, гъар са патахъай абурун екевилиз килигайла, абур са касдин гъилин къвалах тирди фикирдиз гүн четин я.

Наталья МУСАЕВА, культуролог, искусствовед, ДГПУ-дин доцент.

- Дарвина яратмишнан шикилрин жуъредиз алимири гъар жуъре лугъузва: изобразительныйбур тушир, предмет ава чириб, абстрактный, выразительный... Амма гыхътигин гафаралди къейд ииз алахъайтлани, - им искусство я. Акъ хъайила, адан күмекдадлы художественный къамат арадал гъиз жезва. Гъавиляй Дарвин яратмишнан дүньядал, төбиатдал, инсаният патал юмишалуғ краарал гъейран кас тирди аквазва.

Гъуллер КАМИЛОВА, "Дагъустан" РГВК-дин художественный вещанидин дирекциядин шеф-редактор.

- Къе чна и шикилрай ци 75 йисан юбилей къейдзай,amma жеғыл, зирек касдин энергетика тъиссаза. Зун Дарвин Велибегован "Аштеронские огни" шикилдиз дикъетдивди килигна. Ам автордин яратмишнин лишан яз гъисабиз жеда. Анал къве патал пайнавай халкъдин, Республикадин, улкведин алақъайр аквазва.

Мярекатдин эхирдай Дарвин Велибегована вичиз выс-тава ачухдай мумкинвал хъунал шад тирди, ам къвалах-дин юлдашриз - художникриз бахшавайди къейдана ва күмекар гайибуруз сагърай лагъана.

Бүйнакскдин зарийрин

гуъруыш

Эдебиятдин ким

Дагъви ШЕРИФ

И мукъвара "Бүйнакские самоцветы" тівар алай эдебиятдин ківатлалди Махачкъалада авай Шииратдин театрада вичин 25 йисан юбилей къейдана - Махачкъаладин Бүйнакскдин шаиррини писателрин, яратмишнурал рик алай ксарин гуъруыш кыле тухвана.

Эдебиятдин и ківатлалдин кыле акъвазнавай Нуръян ТЕМИРБЕГОВАДИ къейдайвал, шегъердин библиотекадин патав арадал гъайи "Бүйнакские самоцветы" тешкилдик алай вахтунда РФ-дин писателрин Союздин 9 член, 20-дай гзаф миллеттрин векилар тир зарияр, бажарагълу же-гъил шаирар, гъа жергедай яз чи къве ватанэгъли - Агъалар ЖАФАРОВ, Зульгъре АКИМОВА ква.

Махачкъаладиз Зульгъре Акимовани атанвай. Ада эдебиятдин и вечер иллаки итижлу, къешенг ва гур авуна. Яратмишнурал машъұл ада вичин са жерге эсерріз маниярни тұқылурнава вичи хъсан ванцелди абур тамамарна.

Ківатл хъанвайбур сифте нұбатда Шииратдин театрдин директор Елена ГЫАРУНОВАДИ, Дагъустандин писателрин Союздин секретарь Зайналабид МАГЪСУДОВА ва масабуру төбикна. Бязи зарийрин яратмишнуриз кымет гана, абуру шиширар келна, гъар жуъре вакъиаир рикел хана.

3. Магъсудова РД-дин писателрин союздин патай вири ківатл хъанвайбур төбикна ви Бүйнакскдин бязи зарийрикай рахана. Чи ватанэгъли, хъсан таржумачи, гъам аялар, гъамни чөхібур патал яратмишнавай Агъалар Жафаров ада чи девирдин Островскийдив, Зульгъре Акимова "Бүйнакскдин Зульгъре гъетрев", малайиқдив гекъигна.

Махачкъаладин жеғыл шаиррини ви Бүйнакскдин клубдин членрини мярекатдал ківатл хъанвайбур чипин яратмишнриз галаз танишарна.

Сегънедал экъеччай З.Акимовади "Иифен Бүйнакск" мани тамамарай тегъерди виризас таъсирна ви зариди хуралай келай гъар са эсер ківатл хъанвайбуру гурлуп капар яғуналди къабулна. Адан эсерар неинки Бүйнакскдин, Дагъустандиз, дагъларизни Каспий гъульпүз, гъакл дүньяда кыле физавдай гзаф вакъиаир талукъбур тир.

Мегъарамдхурун Къойсунрин хульре тир, диде-буба къакъттай аял Зульгъре Акимова Бүйнакскдин 4-нұмрадин етимханада чөхи хъана. Ада и шегъерда педучилишеда келна, вичин хизанды кутуна яшамиш жезва. З. Акимовади гзаф иисара шегъердин культурадин идарайра къвалахна. Жеғыл чавалай руша урус чалал прозадин ви шииратдин эсерар яратмишнава. Адан къелемдикай 1999-йисуз "Ұмырдрун музыка", 2012-йисуз "Гъетерин циргъ", 2014-йисуз "Бици геъвер" ктабар хкатнава.

Стал Сулейманан шииратдин сувар Эбеди сагъ амукъдайди

Мердали ЖАЛИЛОВ

Гъар йисуз Дагъустандин шииратдин сувар хиз къейд авун адетдиз элкъвенвай чехи шаирдин хайи югъ ци чна риклик са къадардин тукъульвилин гъниссер кваз къаршиламишзава. Себеб малум я: Яран суварин ий-физ гъеле тайнариз тахъянтай хайнкар вагъшири чехи камалэгълидин Къвализ-музейдиз цай ягъун, кана терг авун.

Гъакъикъатда лагъйтла, икъван вагъшивал чи халъдин винел гыил хажуниз, чи руъь, тарих ре-къиз, чун метлерлар ақвазазариз алахъунза барабар кар тирдакай чун идалай вилик раханай.

Амма Сулейман я рекъиз, я вичин тахтунай вегъез жедай руъьерай туш! Адан илгъамдин алем эбди яз чан алаз, рахадайди, несилрэз инсанвилин виниз тир ерияр хъз, тербия гудайди яз амукудайди!

И кардикайни тимил лагъанвач, кхъенвач...

Цинин вакъиаир музей кунихъ галаз алакъалу тирвилай чун и сеферда а имаратдин чехи метлебдикай, ам квадарун чи халък патал гъыхътин магърумвал ятла, гъадакай рахазва. Шаирдин музейдиз сифте яз мугъман хъайила ихътин шиир арадал атанай: Шаирдин къвализ гъахъзва

са-сад,

Чехи хазина акун яз маъксад. Акун мурад яз чехи михъи руъь, Вилерин гъамга ва чурудин

руъхъ,

Рахана кланз мад хура гужлу рикл, - Чалан хважамжам битмиши жееза гъик...

Аквазева анжак лап адетдин къевал, Са черекдин руг вегъенвай къевал.

Адетдин раклар, адетдин даклар, Амма садра къван такунвай даплар.

Шаламар куъгъне, са куъгъне чухва, Кърасдин хважи кърасдин кукла.

Пагъ, ядигарар! Пагъ, йисарин ирс! Алакъзава жал квела хъана кис?..

Ваъ, рахазва куън. Эхъ, рахазва куън, Рахун тавун гъич къвала туш мумкин.

Гъикл ақвазада, лагъ? Авач кар тақур! Амач са жигъир, шаламар тақур!

Амач са кесиб тақур и чухва, Четин йикъварин хъанай ам арха.

Чухвади хуъзвай рикл, дилавар мез, Кесибиз чан гуз, чиновникар нез.

Пагъ, аквазева заз са хукухъ саз, Ада судуйриз хъанай дуеван къяз.

Килиг и аса - и чумалин лаш, Фекъияр авур ақл алаш-булаш...

Вири рахазва музейда экъу, Рахаз, хуш лэззет къачузва рикл. Сулейман - Гомер! Гъар са чалал - гезгъер, Акваз, ашкъидик акатзава звер. Рахазва шаир: "Ленинан мукъве Чанни гуз гъазур я чун гъадан рекъе!..."

Рахазва шаир, буба Сулейман, Япара ава назик шириш ван. Къвердавай къалин, дерин я сүзъбет, Гуя булахди пайзава шуърбет, Гуя гатфари вичин вири наз Багъишава чаз, багъишава чаз!..

"Къацу къашар" ктабдай. ДКИ, 1981. 8-9-чинар)

Шаирдин музей, гъакъикъатдани, эл-жемят савадлу, камаллу, адлу ийизвай зурба ибадатханадиз элкъвенвай. Алатнавай девирда аният атый къван инсанри - алимри, писателри, муаллимрини аялри, лежберини фляйери, аскеррини командирри, дипломатрини депутатри музейдин рикл хуънин Ктабда авур къхнина санал къватына, чандай акъуднавайтла, чаз, белки, исята хъиз, гъайиф жедачир. Ам акъулдинни камалдин хазина тир, я адап къиметни садавайни эцигиз жедачир. И кар чаз и чина чи архивдай гузай И.АСЛАНОВАН макъаладини субутзава.

Музейди чун, шак алачиз, чехи камалэльидин ирсиниз мукъва ийизвай, ана эцигнавай экспонатри - тарихдин шагъидри - шикилрини чаари, ширри, макъалайри, шаирдин хусус затлари, пишкешрини шабагъри адап умъур ва къисмет гъыхътиндигъханатла, маса вири шагъидрилай артухдаказ успатзавай, чун чехи шаирдин руъгъиз мадни мукъва жедай мумкинвал гузай.

Заз са шумуд йис идалай вилик къхей гафар мадни тикрапиз къланзава: - Сулейманан ирс датлана авахъзавай михъи, гъамга булах хъиз я. Эгер ам датлана хуъз тахъйтла, адап патарив экъечизавай векъери - къаларини, маса чешмейрини чин лекеяр гъун, эхирни, ам чавай чунынхунни мумкин я. И кар тахъун патал чаз Сулейманан къадир, ирсинин къуват, девлетлувал хъун вожибу.

Амма вучда, шаирди чи халъкдиз къени къалурзавай къван къланивал - ашукъвал чавай, адап невейривай, къалурзижезвач. Им, белки, са еке гунар тушири жеди. Бес адап бармақдал, личекдал, саздал къацай гъил хъажун?..

Чеб-чепелай шаирди вичиз тапан къгъаз къхей руъгъузизи талукъарна теснифай шиирдин царап къвезва:

Фикир ая, ламран таяр, За квэз авур хийир - дуъяр: Гъар зулуз квэз атуй цлаяр, Къун фул кваз, зурзазамаз къий!..

Вири крачи чаз уях ва савадлу, сад хъуниз, чи серфе душманрив вугун тавуниз эвер гузва.

Музей арадал хъведа. Амма риклериз ақъудай таал квадардай вуч аватла?..

Чи архивдай

Рикелай тефида къамат

Имам АСЛНОВ,
писатель, публицист

Зи фикирдиз умъурда гъич рикелай алат тийидай са вакъия ххвезва. 1935-йисуз зун Ахцегърин чешнелу школадин ученик тир. Чи мектебдиз машгъур шаир Стал Сулейман атанай, адахъ галаз чун гуързашава.

Сулейман бубади Ахцегъин Къурагъ райондай балкъандаллаз сейр авунай. Къурагъа ам гзаф шад гъалара къаршиламишней. Ам фурғундай клубдиз къван инсанри чин гъилераллаз тухнай, президиумда ацуқъарнай. Ахпа ада 1934-йисуз вичиз Москвада, Вирисоюздин писателрин сад лагъай съездда акур къван тажкубул вакъиайрикай сүзъбетарнай.

Школадин гъаят школьников музаллимрив ацланвай. Абур вири дарвазир тамашавай. Са акъван вахт алатнаж, мектебдин гъаятдиз, къваларив рай-

риоссиядин чешнелу мектебрин конкурсда чи школади къвед лагъай чка къунай. Чи мектеб Россияда машгъур тир. Гъавиляй Сулейман бубадиз и мектебдиз атун теклифнавай.

Нурудин муаллимди заз лаънай:

- Гила - мад чи школадиз чехи шаир къведайвал я. Адаз рапорт гун чна вал тапшуршишава.

Шаир къаршиламишун патал гъазурвал аквазай музаллимрив зун, шаирдиз гъикл адаш ропорт гудатла, гъикл адан гарданда пионеррингалстук тун гази хиве тунай. Школадин директор Вагъабов Исмаил тир. Ада гъурметлу мугъмандин хатурдай школада еке вечер тешкинай.

Мад са гзаф вахтар фена. Къисметди зун Каспийск шегъердиз акъудна. Закай интернатдин директор хъана. За ина къвалахай

Стал Сулейманан музей. 1960-йис

Къурагъай Сулейман буба балкъанраллай са дестеди Ахцегъиз агадарнай. Гъелбетда, инани вири адап вилик экъечина, рикл чимивиледи, шаддиз къабулнай. Сулейман бубадин къамат акун патал Ахцегъиз хуърерайни агъзуралди инсанар тикрапиз. Ахцегърин къилин майдандал еке митинг хънай. Инал чешнелу мектебдин аяларини тикрапиз: Кесиб тир и юлдашарин Виридан гъя чанар сагърай, Йикъалай-къуз мецер шириш Акъатдай къу ванер сагърай!

Cтал Сулейман язи тівар, Авай туш захъ къхиз хамлар! Эй юлдашар, къу жемятар - Вири и Ахцегъар сагърай!

И гафари, заз чидайвал, вири халъкдиз еке таъсир авунай.

Мукъуб юкъуз урус чалан муаллим Игорь Степанович Лобанова на пионеррин вожатый Селим Латифович Насирова, мектебдин машгъур муаллим Гъульсейн Гашарова чи школадин пионерринг отряд гъурметлу мугъман тебрикун патал гуързашавай. Бажарагълу педагог ва халъкдин образованидин еке тешкилатчи Дагъларов Нурудинан регъбер-вилк кваз 1933-йисуз хъайи Ви-

ондин чехибур гваз, абурун юкъва Сулейман буба аваз, гзаф инсанар гъахъна. Директорди абурун гъилер къуна ва ихътин мугъманар чи мектебдиз атун еке вакъия тирди къейдна. Ахпа гаф заз гана. Гъиле пионеррингалстукни аваз, зун Сулейман бубадин вилик акъвазна, ван хажна адаш рапорт гана, ахпа гарданда яру галстук туна.

- Гъурметлу Сулейман буба, къенин йикъалай вун чи мектебдин Гъурметлу пионер я! Чна вун чиниз атай югъ, чи умъурда гъамиши шад, баҳтлуди яз, садрани рикелай алуддак!..

И гафар лагъайдалай къулухъ Сулейман бубади заз темен гана ва лагъана: "Вун баҳтлу хъурай!.."

Ингъе, гила, зи къудкъад йис жезвай чавузни, Сулейман бубадин къамат зи рикелай физвач.

Са югъ алатна, чи школадин дегълизда гуърчедиз беъзмишнавай цлан газетдин цийи нумра къурсарнай. Адан чинал за зи умъурда сифте яз къхъенвай ширил атай:

Вун Ахцегъиз хъайла мугъман, Къумбэр хъана гъар садан чан, Гужлу хъана зуънердин ван, Шиир чклиз, къани буба!

Вун акуна шад хъана чун, Гъар садакай къад хъана чун, Мадни гзаф сад хъана чун, Азиз шаир, чехи буба!

Йисара, гъар гатуз, каникулар хъайи чавуз, саки 25 йисуз, аялрихъ галаз походар тешкилиз хъана. Белки 15 сеферда чун Сулейман бубадин ватандиз мугъман хъана. Гъар сеферда мянрекатра 25 касди иштиракзай. Чи къаст интернатдин аялриз - вирибуруз чехи шаирдин ватан, адап музей къалурун тир. И мурад чавай къиле тухузни хъана. Чи аялриз Сулейман бубадин тажуб жедай умъурди, адап къанажагъди, адап жавагъириар хътишшири еке таъсир авуна.

Гъар сеферда Сулейман бубадин музейдай хтайлар, чи туристи интернатда ва школада са къхътият ятлани цийивал арадал гъидай: сифте йисара шириар къхъдайбуз гзаф хънай. Ахпа абурун ашкъидалди Дагъустандин писателирхъ галас гуързашава. Интернатда гъя ихътин тівар алай литературадин къватлални арадал атана...

* * *

Стал Сулейманан къваликай - музейдикай, рикел хунара чна инлай къулухъни чапда. Гъикл хъы, а карди чаз музей виликан метлебдив ахгакъардай, гъадалайни девлетлу ва къуватлу ийидай мумкинвал гуда.

Мегъамед Ведихован 60 йис

“Къуй къуллугърай абадвилиз...”

Мерд АЛИ

И цар за шаир Арбен Къардаша Хив райондин Къванцилприн хуъруъз баҳигна на къъневай поэмадай къачунва. Къванцилпир лагъайтла, чи юбилиярдин хайи хуър я. Ана юкъван школа ақылтларай жесгил къисметди газаф чкайриз акъудана. Дамахдиеви тъвар къаз жедайди ада Советрин девирда жесгилприн зурба эцигун яз гъисабай БАМ-дал къалахун я. Зегъметди лигимарай жесгилдиз неинки чехи коллективар, чехи майданар аквадай, гъакъумуърдивай тарсар къаҷудай мумкинвални гана. Гъа и карди ам литературадин рекъел акъудайдал шак алач.

Зи рикел аламайвал, жесгилдин эсериз а чавуз тъвар-ван авай гъикаятчи, жесгилприн халисан дуст ва амадаг хайи редактор Межид Гъажиева еке итиғайи, М. ВЕДИХАН (литературадин тахаллус) къул алай сифте-гъан эсеризни “Дуствал” алманаҳда чка гудай. Мегъамедакай Москвадин Литинститутдин студент хүнни гъа и кардихъ галаз алакъалу я.

Чехи устаддиз жесгилдин чил, ада сюжетар түкъуърздавай төгъер, къаражъарздавай месэлайрин вәжиблувал иллаки хуши тир.

А девирдин гъикаятдикай чехи алым-литературовед Агъед Агъеева иккхъене: “...лезги гъикаят “марифатлу” гъикаят я Повести, романри датлана марифатдин месэлайр хказижазава ва абуруз жасавар гузва. Ибур четин месэлайр я. Лезги марифат къетлен шей я. Ам ачуҳарун, хүн, тестикъ авун рөгъят кар туши”. (кил. “Самур”. Алай

аямдин лезги прозаикрин эсерар, М-кала, 1995-йис, 6-чин).

Мегъамед Ведихован къелемдикай хкатнавай “Абас”, “Чулавди”, “Патахъ” повестар, “Бахтлу хъухъ, къвал” (1988), “Къуль” (1994) ктабар, “Арасатдин майдандал” роман (2008), маса эсерар гъа “марифатлу” гъикаятдин къетленвилер гвайбур я. Яни абура марифатин месэлайр дериндай къарагъарнава.

Писателдин умъурда вәжиблуда девир ада “Коммунист” газетда (гила “Лезги газет”) къалахай ийсарихъ галаз алакъалу я. Саки цуд ийсан девирда, экономикадин отделдин корреспондентияз, М. Ведихова чи лезги вири районар къаҷелай авуна. Ада хайи халқыдин саки вири дердирип патавай аквадай мумкинвал гана.

“Перестройкин” лепейри жесгил писателдин ва журналистдин виликни хейлини муракаб месэлайр эзигна, ам, төгъер туна (ина я къвал, я маса шар-

тъар хъанвачир), хуъруъз хъфиниз мажбурна. Ана фермервилин, колхоздин председателвилин, маса къалахар къилиз акъудана.

Гъар гъикъхъанатлани, вичин умъур тамамвиледи хайи хуъруън къадар-къисметдихъ галаз алакъалу авуна. Винидихъ чна тъвар къунвай А. Къардашан поэмада М. Ведиховакай ихътин цлар гъалтзава:

*Кас ацлурда умуддай вич
Мегъамедан дамаҳди:
“Вири дердер алууда ви
Къванци-латар булаҳди.*

*Чилин хура кваҳына улам,
Экв тақвазвай чешиме яз,
Зи бубадин бубадиз ам
Акуроди я сифте яз.*

*Рехъ авуна азадвилихъ
Дарихъ хъанвай чешимедиз -
Къуй къуллугърай абадвилиз
Хайи чилиз эбди!..
(А. Къардаш. “Ичерин багъ”. ДКИ.
1990-йис, 91-чин)*

Ихътин хайи чилиз мердвиледи къуллугъбай булаҳрикай сад, зи фикр-далди, Мегъамед Ведихован гъикаятдин чешимени я. Ам гагъ секинди, гагъ къал къаз, гагъ ракъинин зар, гагъ циферин разгуулвад къаз, амма хайи чилиз, халкъдиз къуллугъ авунин къаст аваз, вилкди аваҳзвава. Адав лезги чилин тавази, тъебии рангар, гъиссер, тъаларни шадвилер, шаклувилер ва инанишивилер га...

Чна риклн сидкъидай чи къелемдин стхадиз азакъинавай дережсаяр тебризава. Ви къелем мадни хци, чил верци, гъар са къадамдални верги хүн чи мурад я.

атир алахъиз, и къвализ къизилгъулдин цукътъана. Зи бедендиз хуш юргунвал хъчирна, вичин тазавилив, къезил нефесдив, михъи күшкүшдив къвал ацлурна хъфена, катна.

Налуѓуди, риклз са гъихътин ятлани цийи фикр къупмиш хъана, зи рикл хъуткъунна. Вилер ахъя хъана. Къурхулувал гъиссай вагъши хъиз, зун къвачел ақылтна. Катзайвай къачағъдин гелез чамарзавайда хъиз, за пенжердихъди зверна... Пенжердихъ дерин ийф галай... Ийф ва сиренъ... Атирида пахъапахъ зи чин яна, гуя сиренди, зи инжитмишвал алуудиз, зи къашардиз звернай. Ийфен перде къазунна хъччайди хъиз, ам садлагъана пенжердихъ пайда хънай.

Сиренни ийф... Гъуль, чулав паласа хъиз, къилий-къилди экля хъана. Къунши коттеджин пенжерардин чулав я. Къуд пад мичи я. Буш я. Цукъверни къунвай сирендин асклан кулар, рушал алай булушкадин ценер хъиз, шағвардал зурзазва.

Яраб зас ишигъ ахварай акунайтла? Зун инжитмиш къу авунайтла? Тахъайтла и ахъя пенжердай къвализ атана хъфей кас-мас аватла? Жуваз-жувай ийфиз са нийхъ ятлани күшкүшдади рахай хъизни я. Са кас галукъай хъиз, сирендин хилерни юзазма эхир. Кенефдин къиль кваҳынава зи. Рикл затлени хъвзвеч.

Вилер мичивилихъ вердиш хъанани, тахъайтла ийфен дегънедай яваш-явш экв къватлазава. Чидач, сиренъ къвердавай хъсандин аквазава. Ангъе, ам дуьгуър гадарна акъвазнавай свас хъиз, пенжердихъ гала. Адан къулухъ галай къаралтур яваш-явш цукъверни гунбучириз, бурма кул-кусрис түретмиш жезва.

...Варз. Туракъ варз... Экъечиңа. Гъуль хъипи нураривиди рекъврекъзава. Гъуль хъири ийфен чулаввилекай чара хъхъанва. Вири заз акъвазвай къван шейэри, къуд пата заз ахътин таъсир авунай хъи, гъатта зи рикл тух төхедай къахмишилил ацлурна.

За аkl гъиссава хъи, гуя ам - зи багъади, зи азиизди лап патав гва. Пагъ, адан ийfen

къелечі перемдин вишишарни кваз заз гъикъван ширин я. За и кар анжака къатана. Яваш лепейрин секин сесинини кул-кусурин пешерин күльпү ванерини кваз зи рикл абур хизава. Плузарар багъадан нефесди күзвайлар, яргы чларар, заз адан юрфара ихтибар-виледи ацуқынавай ийф хъиз я, чинни-варз. Заз дүньяна сад жеда: чилни, җавни.

Низ чида, белки, вацара ана сирнав-найтла?

Варз мадни җавуз хажж хъанва. Мичи-вилек чуынъыхъ хъанвай чулав циферин къараптутярни са патахъай пайда жез башламишна. Къерехдикай са живи къиб акатнавай абур къвердавай җавун юкъваз мукъва жезва. Җавун акунар дегиш жезва, адак, чулав ранг хъиз, яваш-явш мичивал күжум жезва. Гъульел элкъвездвай вацран ишигъ зайиф жезва.

...Аламатдин ийф ва секинвал... Бирдан зун, тфенгдин ван хъиз акътатай гъарайди къарсурна.

Ийфи. Варзни. И чулав циферин къваптарни кваз лал җена, зини зи багъадан кисуна гъакъда. Зи багъади зи патав гвойла. Чун киснавайла. Ихътин декъикъада рахан гъыкъ авурай. Гүзел декъикъа чаз бабя я. Кисун җванун я. Кисуниз вири чизва. Ам Аллағай я. Адаз вири мұлтұғыз: я: зунни, амни, ийфи и дүньяни. Къуй лал җирай.

...Аламатдин ийф ва секинвал... Бирдан зун, тфенгдин ван хъиз акътатай гъарайди къарсурна.

- Саяд!

Гүа эверайдан ван, турбаза юкъва тунвай тепейрилай гадар хъана, лаплаш хъиз, вацран назик хъулькъе акъуна. Вацран киширидин чин туракъ хъана. Вацраз гуж гана. Зи гүзел дүньяна ден-беден члана...

II

Аламатдин ийф ва секинвал... Зи гүзел дүньяна члана...

Саяд! Зи рикл алай тъвар, играми тъвар. И вахтунда, икъван геж и тъвар къуна эвердай ихтияр анжака са заз ава. Ам зи тафаватлавал я. Анжака за лап яваш сесиналди эверда. Жаваб яз ийфен күшкүшдин ван къведе: “Зун ина ава, патав гва. Зун тек я”. Эхъ, зун хъиз, Саядни тек я. Ваъ, чун ялгъуз туш. Ялгъузвал теквал туш. Ялгъузвал дарихвал я. Ам мидайм я. Теквал - чи рикл ийтияж. Зини Саядан.

Агъзур члаларикай завай Саядан гафар чара ийз жеда. Абурук гъетерин рангар, вацран ишигъ ква. Абура ийфен күшкүш ва де-рин лал къини риклик кутазвай гъалаба, дүньядин фанавилин гъисс ква. Гүа яргы ийфери тек са чун раҳун патал къетлен члал тес-нифнай. Зазни Саядан.

Амма и чарадан гъарайди вири чурна. Ийфен аваз акъваз хъана. Милайимвилни мидаймвилни зи рикл гъамишалугъ яз гадарна. Зи багъа гъиссер завай къакътна.

- Саяд!

Вацраз гуж гана, ам мадни атлугъна.

- Саяд!

Вацран чин члур хъана...

Са акъван яргъай тушиз машиндиниз худ гайи ван акътатна. Бирдан лацу къаралту пайдада хъана. Ам гынай атанатлани заз акунч. Белки гъуль хъипи лепейрикай хъечин жеди. Адаз гежзавай чка авач. Ада я гүзлемешзайвай затлени авач. А къаралту аста-аста камарлди, са къайгъуни авачиз, гъакъ къекъвездвай. Зи коттедждин къашардиз къвездвава. Лацу хъен... аквадай гъалда, ам дишегълидин хъен я. Вацран зайиф хъанвай ишигъда, ам түхъуль жез, мад күкүззвай шем хъиз, ара-ара ийф ацуқынавай къере пайдай жезва. За адан лацу перем алкъланвай къецил тан, бедендин къалубар гъиссава. Зи дамарра иви чими жезва. Къаралтудин икъван таъсир ийди лагъана за гыч фикирин авуначир. Амма къаралту вичин бедендин назиквал, дүзгүзүнвал, зав артук гъисс ийз таз, зи коттедждин къвердавай мукъва жезва. Заз ам маҳарик квай гүзел хъиз я. Адан къезил камарин биши сесинини кваз зи рикл къарай атлугъва.

Зун дүзенан инсан туш. За умъурдивай садрани аламат гүзлемешшайди туш. Амма къисметди къе и легзеда заз а алатматынан. Гүзел күкүззвай шем хъиз, ара-ара ийф ацуқынавай къере пайдай жезва. За адан лацу перем алкъланвай къецил тан, бедендин къалубар гъиссава. Зи дамарра иви чими жезва. Къаралтудин икъван таъсир ийди лагъана за гыч фикирин авуначир. Амма къаралту вичин бедендин назиквал, дүзгүзүнвал, зав артук гъисс ийз таз, зи коттедждин къвердавай мукъва жезва. Заз ам маҳарик квай гүзел хъиз я. Адан къезил камарин биши сесинини кваз зи рикл къарай атлугъва.

Зун дүзенан инсан туш. За умъурдивай садрани аламат гүзлемешшайди туш. Амма къисметди къе и легзеда заз а алатматынан. Гүзел күкүззвай шем хъиз, ара-ара ийф ацуқынавай къере пайдай жезва. За адан лацу перем алкъланвай къецил тан, бедендин къалубар гъиссава. Зи дамарра иви чими жезва. Къаралтудин икъван таъсир ийди лагъана за гыч фикирин авуначир. Амма къаралту вичин бедендин назиквал, дүзгүзүнвал, зав артук гъисс ийз таз, зи коттедждин къвердавай мукъва жезва. Заз ам маҳарик квай гүзел хъиз я. Адан къезил камарин биши сесинини кваз зи рикл къарай атлугъва.

Мегъамед ВЕДИХ

Вацран ягъун (Этюдар)

Зи коттеджлап гъуль хъин къерел ала. Хурушум алукъайла, аkl жеда хъи, гуя лепейрин күшкүшди ам къвердавай сустарздава. Ангъе, цава сифте гъетерни пайдада хъайла, ийкъан зегъемвал саки риклекин аламуқъада, суствал ивидик какахъда, гъуль хъин лайлайрин ван ялара аваз ахварал фида.

Накъ шегъердиз фейи, вич ина захъ галаз яшамиш жезвай юлдаш яшшу итимни хтана акътатна. Датлана къвалин-ийкъан дардийрин геле авай и касдин риклекин къулахарал булух кутунатла? Ам гъинихъ акътатна? Гъар тъикл ятлани зун къе тек ама.

Нянин къезил шагъвар гумрагъ я. Ахъя пенжердай къвализ гъахъиз, пердейрихъ галаз къуғъваз, ада ширин вишишрингин тунва. Экни хадарна зун фадлай месик ярғын хъана. Къвал ацлай секинвал, хъуътул күшкүш - вири гила анжака тек зибур я.

Ял ядай вахтни атана күтаягъ жезва. Жувалай алакъай са къалахарал авач. Башламишай гъуль хъин къве этодни, күтаягъ тавуна, гъакъл ама. Риклекин сирлү къамат яратмишун. Адан вилера мергъяматлувал, такабурлу гъисс, ашкъидин нурар күзваз ж

“Лезгинка Невадал”

ФЕСТИВАЛЬ - КОНКУРС

Низамидин КАИНБЕГОВ

Ихын лишандик кваз Санкт-Петербургда Междунородный фестиваль-конкурс 2-серферда кыле фена. Ана Россиядин са жерге регионрай ва күнүн улквейрай күйлөрдайбурун колективи иштиракна. Чи ватанэгъли Нурмегъамед Гъажиев кылые авай са тешкилатди РД-дин ва Санкт-Петербургдин Гъукуматрин күмекдалди кылые тухтай и мярекатда жегъил күйлөрдайбуру кыве ийкъян вахтунда чин алакунар, бажарыг къалурна. Гъелбетда, гъар са колектив конкурсда сифтегъан чаяр къаз алахънавай. Сегънедал экъечизавайбуруз кылые Санкт-Петербургдин культуралдин госинститутдин хореографиядин кафедрадин заведуючий Зара Лянгольф авай жюридин членри дикъетиди килигиз, къиметар гузай.

Ихтиин чехи мярекатдиз спонсоришин күмекар гайи рухвяярни ава - Али АЛИЕВ, Сараждын МЕГЪАМЕДОВ, Зураб ШАЙДАЕВ, Сулейман СУЛЕЙМАНОВ ва масабур.

Фестиваль-конкурсдилай вири рази яз амукуна, тафаватлу хайибуруз, сифтегъан чаяр күрбүруз дипломар ва къиметлу пишкешар гана.

Нетижаяр къадайла, Дагъустандин патай улкведин кеферпатаң меркеңда авай векил Гъасан Гъасанова къейд авурвал, гъар йи-суз тухун адетдиз элкъенвай и мярекатди халкъарин дүстүрлил алакъаяр мегъемарзыва, жегъилар халкъдин медениятдап рикл алаң тербияламишзыва, гъар са вахтунда Дагъустан Республикадин тівар мадни виниз хажзала.

Комиссиядин членри, гъар жергедай яз

3.ЛЯНГОЛЬФА конкурсын вири иштиракчырыз, абурун муаллимиз, диде-бубайриз сагърай лагъана ва гъар са колективдин пешекарвилиз виниз тир къимет гана.

Чи ватанэгъли, Дагъустандин кульгростетчилицидин ва Санкт-Петербургдин культуралдин госинститут күтаяй Нурмегъамед Гъажиев ада кылди сагърай лагъана: “Чи учениди вичин вилик шарты эцигна, ам кылиз акъудунал, вичи-вичин винел къалахунал чун пара шад я. Адан яратмишунрин ва тешкилатчилил алакъунар къвердавай артух жезва. Адавай ва конкурсын вири иштиракчырикай чна са кар талабаза - худай гъалаттар, гайи теклифар фирида къуна, абурул амална, анжак вилиди фин”, - лагъана Зара Лянгольфа.

Икк, “Халкъдин къуль” номинациядай 1-чка гуржийрин къульерин чешнелу “Сихарули” ансамблдиз, 2-чка “Дагълар” ансамблдиз, 3-чка “Кавказдин везинар” ансамблдиз хъана. Гъа и номинациядин аялрин арада 2-чкадиз “Кавказдин дамаң” десте лайиху хъана.

“Къве касди тамамардай лезгинка” номинацияда сифтегъан чайриз “Сихарули” ва Санкт-Петербургда авай азербайжанвийрин “Чинар” ансамблар, аялрин арада “Кавказ-

дин дамаң”, “Лезгинкадин Закир Набиевичан школа” ва “Кавказ” дестеяр лайиху хъана.

Къульынин уюнар акъудунай гъалибичи-яр Бека ГВИНДЖИНИЯ ва Тамерлан ЖАНДАРОВ хъана, 2 ва 3-чкадир Закир АБДУРАЗАКОВАНИ Герман ОРТАЕВА пайна. Аялрин арада 1-чка Лука ЛУКИДЗЕДИ къуна.

Далдамар газа тамамарай нумрайрай аялрин ва жегъилрин фольклорно-хореографический “Кавказдин дамаң” ансамбль Санкт-Петербургда авай Дагъустандин векилханадин патай чухсагъулдин чарчиз лайиху хъана.

“Ирс”

Медениятдин ва искустводин хиле вири халкъ патал метлеб авай яратмишунрин проектиз күмек яз ганвай РФ-дин Президентдин грантдин сергъята аваа ва “Ирс” тівар алаң халкъдин адетдин манийрин альбом акъуднава. И альбомда республикадин ирид райондин (Ахцең, Шамильский, Леваша, Къизляр, Новолак, Хасавюрт, Серокъала) халкъдин манияр тамамарзайбурун искуство гъатнава. Манияр лезги, урус, авар, дарги, яхул, лак, чечен чыларал къынава.

Дагъустандин халкъдин яратмишунрин къадим жанр тир ашукурин искуство лезги манийралди Дагъустан Республикадин культуралдин лайиху работник Саид Эскерханова ва ашукурин “Шарвили” ансамблди къалурнава.

Манийр къваталдин асуул метлеб, РД-дин халкъдин яратмишунрин квалин векилри къейдзаявайвал, жегъилар ватанпересви-

лин руғыдальлаз тербияламишун, абуруз халкъдин адетар ва меденият кланарун я. И къватал арадал гъунал улкведин газа пилепе-ра машъур дагъустандын композиторар машъул хъанавай.

Альбом Дагъустанда ва күнши республикайра авай Россиядин халкъарин адетдин культуралдин централын ракъурнава.

Калугадай хабарар “Мисс - Этно 2016”

Амели ЖЕБРАИЛ

Калугадин областдин жегъилрин централда ийкъяра “Мисс - Этно” конкурсын күле фена.

Областда авай милли культуралын къваталын, фольклординн этнографиянын колективи, диаспорайрин (украинвийрин, эрменийрин, татаррин, азербайжанвийрин, чувудрин, Калугадин къарачийрин, дагъустанвийрин) векилри концертдин программада иштиракна. Дагъустандин патай векилвалазайбуру гъам жюри, гъам амай вири тамашачияр гъеранарна.

Конкурсын иштиракчыри сегънедал гъар жуыре жанрайра ва яшарин дөрежайра бажаралыгувал, яратмишунар къалурна. Мисс хъягъун са шумуд дөрежада аваз күле фена. Гъар са касди хайи халкъдин чал, меденият, искуство, адетар вичиз иззвай тегъер къалурна ва, къилинди, жуван миллетдин патай лайихлудаказ векилвална кланзаявай.

Чи республикадин векилрин гъар са гъерекатдиз, гъар са нұмрадиз маса колективирин патал алайбур, жюридин

членар, шегъерэгълияр гъеранвилелди килигзай лагъайтла, чун гъалатын жеда. Дагъустандин милли культуралдин чекадал алай ассоциациядин регъбер Султан ШАГЬАЗОВА жюридивай са нұмра гъатта къвед лагъай сеферда тамамар хъийидай ихтиярар къаучуна.

Гъа къвед лагъай сеферда сегънедал экъечидай ихтиярдиз лайиху хъайи 14 ииса авай Марият ШАГЬАЗОВАДИКАЙ конкурсын гъилибини хъана. Ада вичин сұльбетда къейд авурвал, гимназияда көлүнгилай алава яз, пуд йисалай иних пешекарвилин дөрежада аваз къульер авунал машъул я, 9 иис хъайила, Париждын фена. Алай

вахтунда ам “Тодес” школа-студиядин солист я. Марият хәлелегеда Пирогован тіварунихъ галай къвед лагъай медуниверситетдин педиатрический отделенидик экъечидай къаст ава.

Конкурсын амай иштиракчырины фири тагана амукънан. Абурузи виридаз гъуреметдин тіварар: “Вице-Мисс Этно”, “Мисс Артистичность”, “Мисс Национальный колорит”, “Мисс Обаяние”, “Мисс Оригинальность”, “Мисс Стиль”, “Мисс Грация” ... гана.

Дагъустандин медениятдин юғъ

Культуралдин “Орион” къаве областдин къенепатан политикадин ва массо-ый коммуникацийрин министерстводин, “Дагъустандин Милли культуралдин чекадал алай Ассоциациядин” күмекдалди “Милләттин ва культуралын сұльбет” программадын сергъятра аваз Султан ШАГЬАЗОВА Дагъустандин медениятдин талукук чехи мярекат тешкилна.

Ана милли гъерекатрин яратмишун-

рал машъул колективи ва кылди касари иштиракна, манияр лагъана ва зарб лезгинкадал илигна. Тамашачайриз таъсир авур и мярекатдикай МДНКА-дин регъбер С.Шагъазова вуч лугъузатла килигин: “Манийрин ва къульерин чалалди чаз чи ватан, Дагъларин улкве аквазай тегъер къалуриз кланзаявай. Чун сад тир хизан я, чун Россиядин пай я ва чаз ихтибар ийиз жеда”.

Ван авуна

Цан цайдаз - цуру нек?..

Садедин МАМЕДЯРОВ,
зегъметдин ветеран

И икъара чав Ахцегъерин хуърят зегъметдин ветеран Садедин Мамедярован къул алай чар агақын. Ада къалабулух кваз хъизива:

- Гъурметлу "Лезги газетдин" редакция. Квэз чар къизвайди 83-йисан яшда авай фияви хилехъан, малдар я. Зи вири умур дағъдин хуъре акъатна. Ина хуър хуън патал за ва гъакъл зи хизандуни чалай алакъдай къван хъсан крар авуна. Лап эхимжи йисаралдини чна чи бубайрилай агақынавай ирс-хилехъанвал, малдарвал хуъзвай. Амма "перестройка" лугъудайди галукъайдалай къулух, иллаки СССР хътина государство чукъуниди, чавай виш йисара чна ишлемиши хъякътана, чи күчеририин рекъерал сергъятар арадал атана, чи крар кулу-кулухъди фена. Хуърун экономика къланел аватна, лап гзаф фиявир, дағълар таз, инизаниз экъечуниз, куън хууниз мажбур хъана...

Амма зи ихтилат масадакай я. Чавай яваши-яваши неинки чи бубайрин хуърер, дағълар, гъатта чи тарихни, тарихдин тъварарни квахъун мумкин я. Зун са мисалдал ақъваз-

къейднавайвал, хуър-къвал патал еке зегъметар къаҷур "Мамедагъа-гъажи" (рагъметлуди Меккедиз гъаждалини фейди я умуръдин эхирдай) хътин инсанар рикъелай ракъур тавуна, абурун крар, тур гелер гележедин неслирив раиж авун чи буржя я.

И гафарихъ галаз чунни рази я. Бубайрин ирс неслирив агақъарун патал чи хиве, дугъриданни, гзаф крар ава.

Амма Агъмед Агъмедагъаева Къучагърин ҆ий хуъръуз михъи яд гъун патал пулдин еке тақъатар (вичин хуси пул) агақъарай Семедан тъвар рикъел хуън лазим тирдакай гафни лагъанвач. Хуърун булахдиз Агъмедагъаев Мамедагъадин тъвар янайтла хъсан кар жедай лугъузва. Гъа и теклифди зун и чар къинизни мажбурна.

Гъурметлу Агъмедагъаев, чаз ви гъиссерикай хабар я. Ваз ви хуър, хуърунвирини пара къланава. Хуър патал гзаф зегъметар чулагур Мамедагъа-гъажи, фамилиядай ақвазвайвал, ви талукъ кас, мумкин я, буба я. Хиз буба кълан жедай адёт я.

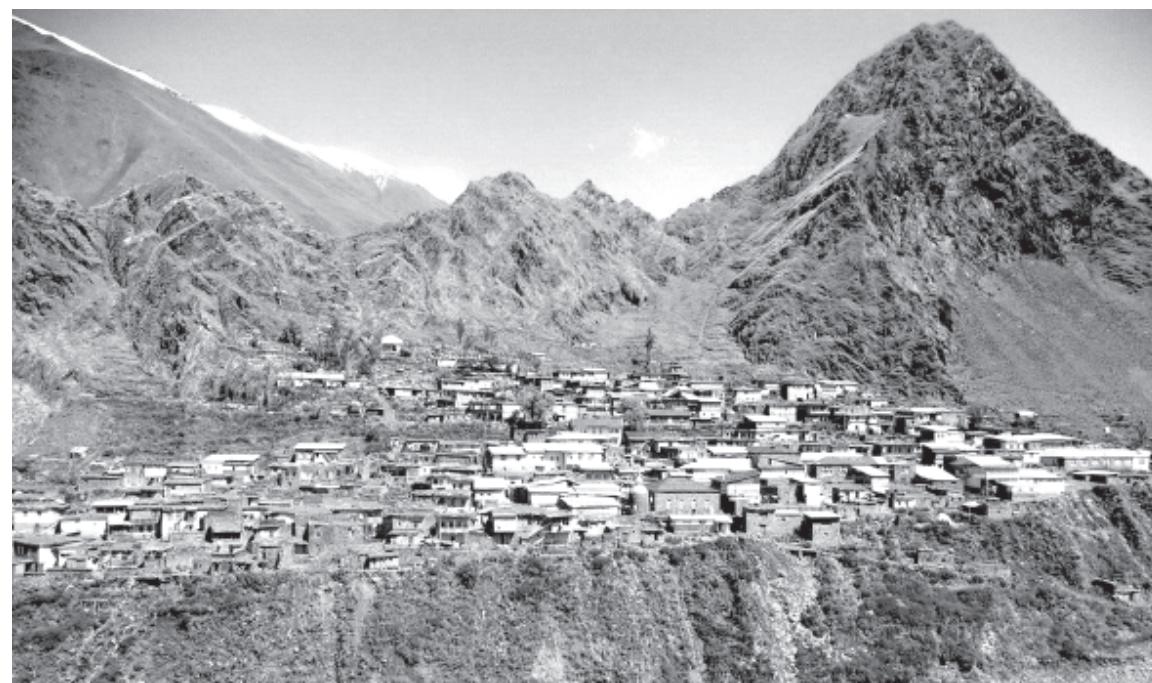
Бес вичин хушуналди лап еке кардиз къумек гайдан тъвар хуъдани? Семед вуна Ахцегъиз Аз. ССР-дин Варташен райондин Къарабулах хуърят атай са кас я, гъикъл ятлани Мамедагъадал гъал-

Семед Варташен райондин Тайипли хуъре дидедиз хъана. 1921-йисуз. Аниз а хизан, хейлин маса фиявир хъиз, аллатай асиридин эвел къилера куън хъсанай. Азербайжан пата фиявирин хизанар лап гзаф хуърера ва районна яшамиш жезва. Фин-хтунчи арайра гзаф авай. СССР чиқидалди хеб-мални чи Малкамут дагъдин гирведай яна къучардай. Ам гъакъван регъят ва куурку рехъ тир.

Семед, вичин къисмет яз, я хизан, я къвал-юғут кутун тавур, эвлиян хъиз яшамиш хъайи кас я. Датлана гагъ и патан, гагъ а патан хуърера, вичин саягъда капл-тлеат ийиз, инсанриз хийирдин дуъяр къелиз, гъалтай зайиф къасиз къумекар гуз, къекъвэз хъайи кас я. Къурукалални ам гъавилияк ақвазтайди я.

Семедаз гъалтай саки вирибуру, садакъа яз, пул гудай. Вичи а пул къумек гerekбуруз пайзавай. Рагъметлудаҳ Советрин девирда гъатта кассада эцигнавай еке пул хъанвай. Гъа пулдикай ада фиявириз Азербайжан пата регъятдиз куъч жедай, Фияй Хинерин мулькъвел къван Ахцегъиз фидай дағъдин гуттүль рехъни - Даркалар - машин фидайвал түкъуриз къумек ганай.

Ада вичин гъилелай иғисан-садакъа тагай хуър чи Ахцегъ пата, иллаки чи къунши хуърера, бажъят ава.

Фиярин хуър

зва. Гъилевай 86-йисан 3-марти замазни ақъван еке имаратиди 11 километрдин мензилдиз дағъдин михъи яд авай булах гъун патал - вичин хуси пул гузвайдигъи къумарт кас, халкъдихъ рикл къумек гъун лазим я!

А кас вуж ятла, Ахцегърихъ галаз адан вуч алакъа хънатла, вучиз ам Къурукалал къучагъвирин юкъаз ақънатла лагъанвач эхир? Белки ада, къучагъвириз хъиз, маса хуърерин агъалийризни гъакъван жумарт къумекар ганатла? Семедан тъвар янавай булах, ким, мумъ, багъ, сурар са хуъре къванни аматла?..

Ви рикъел татанвай крарикай зун рахазва. А жумарт хва Семед гъа куъ хуър авай дередай, Фиярин хуърят тир. Ваз чизвачтла, ви хуърунвириз чир хъун лазим я. Гъикъл хъи, ам лап и мукъвара, 2001-йисуз рагъметдиз фена, вични Смугъуларин сурара кучуднава. Рагъметдиз фейи чкада.

Фияви Юсуфан хва Дурсунов

Азербайжан пата гзаф районна ам хъсан фекъи яз, михъи кас, яни вичин гъиликай себеб жедай кас язни чидай.

Гила, гъурметлу Агъмед Агъмедагъаев, Къурукалал гъанвай булах нин тъварцихъ ягъайтла хъсан я? Жегъиль неслирив ам Семедан булах яз чир хъайтла пис жедайни? Хъсан крар гъакъидихъ ийидайди туш. Вичиз тъварар, наградаяр гун паталди вай, гуърмет ва рагъмет къачун паталди я... Семеда а кар авунва.

Ви буба Мамедагъадини, винидихъни лагъанва, хуър патал зегъметар гзаф къаҷурди я. Амма булах маса касдин пулдихъ-гъакъидихъ авурди я эхир. Ша чна бубайрин хъсан крар ва тъварар, какадар тавуна, михъидаказ хуън, неслирив агақъарин.

Чун къекъвейтла, рагъметлу Семедан гелер чи гзаф хуърерай жагъидай, анрал гъадан тъвар хъун лазим я. Им гъахъувални хуън жедай.

Дагъларин йис

"Зи нефес я ЗахитIрин хуър"

Мегъамед ИБРАГЬИМОВ

Малум тирвал, Къиблепатан Дағъустандин дағълух хейлин хуърер арандиз куън хъанва. И кардихъ гъар жуъредин себеб ава, абурукай виридалайни къилиндии шартлар четин хъун я. Алай вахтундани газ агақ тавунвай дағълух хуърер чи республикада гзаф ама. Хъультүн мишекъат шартлар хуърериз физвай рекъер къайдадикай хкатзава. Жуъреба-жуъре пешекаррин патахъяй къитвал ава. Бейкарвили ақылтзавай неслир буйайрин бинеиривай къакъудзава, абуру къил хуън патал масанриз финиз мажбур жезва...

Арандиз куън хъанвай хуърерин жергеда Хив райондин ЗахитIрин хуърни ава. 1979-йисуз захитIвияр Мегъарамдхурун райондин мулкарал алай Хив райондин ятахрин чилерал куън хъана ва Цийи ЗахитI хуър арадал гъана.

Советрин девирда анишъни вичин завал галукъарна. Узъумчивиликай, багъманчивиликай махар тұна. Экономика кважайла, яшайишдихъ вуч амуқърай?..

Сенгервирин-захитIвирин рикъелай хайи дағълар ва анрин мумкинвилер бажағат алатнавай.

Мукъвара "Лезги газетдин" редакциядив Сулейман-Стальский райондин Герейханован совхоздин 1-отделенида яшамиш жезвой Шейриха АСЛАНОВАДИЛАЙ чар агақынава. Ана къиенва:

"Гъурметлу "Лезги газетдин" редакция! 86-йисан яшда авай за гъамиша бағъри газет къизива. Чи къвализ "Лезги газет" хтайлана, заз, гзаф бағъа мугъман атайди хъиз, шад жезва. Зи ери-бине Хив райондин ЗахитIрин хуърят я. Къисметди зун Сулейман-Стальский райондин Герейханован совхоздин 1-отделениди ақыудна. Ина яшамиши жевватлана, зи рикъелай хайи хуър садрани алатнава. Хейлин захитIвир, арандиз куън хъана, цийи хуър арадал гъана. Амма цукк ахъйнавай яйлахринни гузел дағъларин къужаҳда экъя хъанвай, булахрини вацлар чуъхъузва куъгъне ЗахитIral абуру мукъвал-мукъвал къил чуғазава. За көл жуwan хуърькай кхъенвай шиши агақъарзава. Ам бағъри газетдиз ақыуднайтla къланзай.

**Квэз саламар рекъе твазвай
Шейриха АСЛАНОВА".**

"Лезги газетдин" редакциядив Шейриха баде хътин ватанпепес амадағрал дамахзава. Яшар 86-йисарив агақынавай бадеди милли газет көлүн, адахъ галаз алакъа хуън анжак табриклиз жедай кар я. Ағъадихъ чна ада ЗахитIрин хуърькай кхъенвай шишир гузва.

ЗахитIрин хуър

ЗахитIрин хуър,
куъза-гуъне,
Булахарни вацлар авай.
Зи бубайрин я вун бине,
Гузел дағълар, тамар авай.

Вахъ къеледин ава гъайбат,
Хуъзе вуна тарихдин къат,
Тешпизъ я ваз
дағъдин къамат,
Гъунарап гвай

Техил қадай никлэр ава,
Къуль регъведай
регъвер ава,
Машин фидай
мукъвер ава,
Ульткөмвал гвай

Шейриха я вал лап къару,
Мублагъ чуыллар
тахъуй къуру
зарбдиз физвай вацлар
ЗахитIрин хуър.

ЗахитIрин хуър
къалу...

Мукъяят хъухь - ВИЧ/СПИД!

Алаудин ГЬАМИДОВ

ВОЗ-дин (Всемирная организация здравоохранения) къаардалди гъар йисуз майдин вацран пуд лагъай гъяд СПИД-дик рагьметдиз феййур риклел хъудай Виридуниядин югъ яз къеид ийизва. Идахъ галаз алакъалу яз алай йисан 14-майдилай 20-майдалди "Мукъяят хъухь - ВИЧ/СПИД!" лишандик кваз Вирирессиядин акция малумарнава. Чи республикадин СПИД-центрада и азар квани-квачни гульгульлудаказ ахтармишдай гъафте къиле тухузва. И акция къиле физвай гъафтедин вилик зун республикадин СПИД-центрадин дуихтур Жалал РИЗВАНОВАХЪ галаз гърьрушиш хъана ва аддавай и хаталу азардикай съубъет авун таалабна.

- СПИД саки виш йисан идалай вилик Африкада малум хъайи гзаф хаталу азар я. Адалай неинки чи республикада, гъак! Россиянди виликрай хабар авайди тушир. Ам 1981-йисуз Раъяклидай патан Европада, 1985-йисан июлдиз дуњнъядин 40 уълкведа малум хъана. Анжах 1987-йисан мартдиз Россиянда ахтинг азар акатнавай са кас дуъздал ақъатна. Адалай инихъ СПИД-ди ийсандавай-суз гегъенш камар къачуз башламишна. Гъа ик!, ада Дагъустандални "ъујумна". Къе арадал атанвай гъалари республикадин здравоохраненидин министерствоудикни къалабулух кутунва.

- Дуѓиданни, махсус вирусар (ВИЧ-вирус иммунодефицита человека) себеб яз галукъзай и азар инсанар телефон хъунал гъизвайбүркай сад я. ВОЗ-дихъ авай делилпради, дуњнъяди СПИД-дик азарлу хъанвай саки 100 миллион кас малум я. Абурукай 40 миллиондив агаќна къенва. Дуњнъяди гъар юкъуз 19 агъзур касдик и азар акатзана, йикъа 7 агъзур кас рекъизва. Чебни - гзафни-гзаф Азиядин, Африкадин уълквейрин агъалияр. Россиянди Федерацияда ахтинг азар акатнавай 960 агъзур кас ава, абурукай 130 агъзур кас къенва. И азар иллаки Москвада ва Московский областда, Санкт-Петербургдани областда, Самара, Екатеринбургда ва маса шеъъера гзаф чӯланва. Дагъустандани и жигъетдай гъалар са ақъван пайгар туш: 2606 азарлу регистрация авунва, абурукай 580 кас къенва. Алатай йисуз мад 200 душиш (СПИД-дик азарлу тир) малум хъянвани.

И жигъетдай Мегъамедхурун, Сулейман-Стальский, Табасаран, Щумада, Хасавюрт, Къизилорт, Леваша районра, Дербент, Дагогни шеъъера иллаки къалабулух кутадай гъалар ава.

▪ Жалал Мегъамедович, СПИД ақъван хаталу хъунин себебрикай ва ам акатуни рекъерикий лагъанайти хъсан тир.

- Хаталувал адакай ибарат я хъи, ам галукъай инсандин хабарни таҳъун мумкин я. Къед лагъайди, сагъардай дарманар саки малум туш. Гъавилай СПИД-дихъ галаз зараптана виже къедач, ам азраил хъиз я - СПИД квай инсан рекъизва. Пуд лагъайди, аддан инфекция квай инсандин яргъалди (4-6 вацралай 4-6 йисалди) хабар жезвач.

Гила азардин лишандикай: лимфоаденопатия - яни гардандин, кешерин, хъуычериин патар-къанер (щумаруфар) са жуъре дақъвада, яргъал ваҳтунда ифинар ақъалтда, геждадли къенер фида (диарея), йифен ваҳтунда гъекъ ақъатда, яхун жеда. Гзаф душиш (60% - 80%) СПИД-дик азарлубур махсус (пневмоцистенный) стаљем хъанвайди хъиз ақвада. Центральный нервийрин къурулуш харалп хъунни СПИД-дин лишан я.

Азар галукъунин рекъер гъихътинбур я лагъайти, СПИД-дик азарлу ксарихъ галаз месин алакъайра хъун, гъахътин азар квай касдин иви ягъун, и азар квай дидеди аял хун я. Идалайни гъейри, мумкин я, азарлуда ишлемишавай михъивилер хъудай шейэр ишлемишун. Лугъун лазим я хъи, месин алакъаяр себеб яз азарлу жезвайбүр 70%, наркоманар себеб яз - 25% тешкилзава.

СПИД-дин вирус акатзава:
- яшайишдин шарплара;

- целай;
- уғъзъу ядайлар, илпрздайлар;
- вемлери, тлемлери класуналди ва ик!
мад.

Къейдана къланда, азар галукъунин хаталувал иллаки гомосексуалистири ва наркоманри арадал гъизва. СПИД-дик азарлудан иви ягъай касни (донор я лагъана) азарлу хъун мумкин я.

▪ Исятда республикада къалабулух кутазвай гъалар гъихътинбур я?

- Гъайиф къведай кар ам я хъи, и азардик жегъил чанар пуч жезва. Чебни чагъинда, 18-35 йисарин яшара авайбүр. Гзаф вахтара анжах эвлениши хъанвайбүр. Ик!, эхиримжи йисара гъа ихътин са шумуд виш хизан арадал атанва.

Гъаларни республикада дегиши жезва. Эгер виликрай и азар наркоманар себеб яз чыкытайла, гила сад лагъай чка месин алакъайри къазва. Анжах тек са алай йисуз ихътин са шумуд душиш дуъздал ақъуднава. Ида төгъуңнди къвердавай йигин камар къачувайдан гъакъиндей шадвалазва.

Статистикадин делилпрай аквазвайвал, 2 миллионни 600 агъзурдалай виниз инсанар яшамиш жезвай республикада гъар йисуз 400 агъзурдав агаќына инсанар ВИЧ кватла ахтармишава. Абурун чехи пайни квачел залан дишегълиярни донорар я. Хаталубурук ақатзай наркоманрикай лаптимилбур наркодиспансерда учетда авайбүр жезва.

Чеб гзаф хаталу тир чалкечир дишегълияр ахтармишдай касни ава. Амма алатай аспирдин 90-йисарилай инихъ кардик ақатай махсус гъамарни ресторанра, мугъманханайранни кылдин къвалера чуруреке авай дишегълийри чипин девран гъалазва. И кардикай полициядиз таксистриз ва масабуруз хабар ава. Амма...?

Пата-къерехдиз физ-хквездай жегъилпиз талукъ месэлани хидаказ вилик ақъавазнава. Абуру ахтармишдай касни ава. Чипиз яшамиш жедай, хизан квачел ақылдардай пул къазанмишиз, СПИД-диз талукъ яз хаталу регионар тир, за винидихъ къеид авур, Москвадиз, Екатеринбургдиз, Самара, Питердиз ва маса регионпиз (зун гъеле гъар йисуз къецепатан уълквейриз физ-хквездайбүрүкай рахазвач) физ-хквездай жегъилар хаталувилик ква.

Эвлениши жезвай жегъилар абурук СПИД квани-квачи чирун патал ахтармишуниз мажбурдай закон гилани къабулнава. Гъульгульлудаказ и къвалах ийизвайбүр сад-къве кас я. Амма свас квачел залан хъайла, дишегълийрин консультациядиз фейила, ахпа диде-бубадай тъарай ақъатзава. И жигъетдай Дербент шеъъерди сад лагъай чка къазва. Ина алатай йисуз СПИД-дик азарлу 400-далай виниз инсанар регистрация авунва. Инал къадим шеъерда хъайи са душиш риклел хквэзва. Ини СПИД-дихъ галаз женг чуѓувадай кабинетда 2 кас учетда авай. Анина дуихтурди абуру меже-рар ийидалди чипин къани рушариз и кардикай лугъун чарасуз тирдан патахъай тагъимарнавай. Амма жегъилри и кар авунач. Нетижада 18, 20 йис яшар хъанвай жегъиль рушар бахтсуз хъана, абурук къведакни СПИД ақатна...

▪ Чипик СПИД квайди чиз-чиз, идакай лугъун тавурбур жавабдарвилиз чуѓувадай за-кон авачни?

- Гъелбетда, ахтинг къвалах авурбуруз 5-7 йис кар къевзвойди я. Амма Кавказда, гъак! Дагъустандани СПИД-дикай ван къевдайвал лугъун адет хъанвач. Кар-кардай фейила, бязибуру гъатта чипин чанаriz къаст авур душишарни малум я.

▪ Бес и төгъуңндин вилик пад гъик къада?

- И важибу месэла тек са медработникрал вижена виже къедач. СПИД-дин хаталувиликай инсанар, иллаки жегъилар, вири жигъетдин таќатрикай (радио, телевидение, газет-журнал, гъак! Интернетни...) менфят къачуна, хабардар авун чарасуз я. Школайра, высший ва юкъан образованин заведенийра мукъвал-мукъвал махсус серенжемар къиле тухун, и кардал вири общественность желб авун лазим я.

▪ Гзаф маракъль, дерин метлеб авай съубъет авунай чухсаѓу!

Ашъидалди къвалахзава

Ферид ВАГЬАБОВ

1969-йисуз, гуරчег парталарни алуқина, дидеди гъил къуна, сифте яз Рубабе школадин гъазурлухвилин классидиз тухвана. Къуңе дидеди цванвай лацу парчадин, винелни яру рангунин хаш (духтурин лишан) алај гъвеичи сумкади Рубабедик фурс кутазвай.

Школадин гъаят сивел хъвер алай бицек аялпрай ва диде-бубайр айланвай. Абуру сада-садаз, муаллимизр 1-сентябрдин югъ-сувар мубаракзай. Шкадин гъаят сивел хъвер алай бицек аялпрай ва диде-бубайр айланвай. Абуру сада-садаз, муаллимизр 1-сентябрдин югъ-сувар мубаракзай.

Гъар жигъедин иер чуквирин күнчл гвай курквачи хътина руш акурла, адан сифте муаллим жезвай Абдулкъадирова Айишат Тагъировна тадиз Рубабедин патав фена. Ада Рубабе къужада къуна "Зи иер руш. Ваз, чехи хъайила, дуихтур жез кланзавани?" лагъана.

- Эхъ, муаллим. Заз Вагъид буба хътина дуихтур жез кланзава. За хъсандин къелда, чан муаллим.

- Вун ви риклел хавай мурадив агаќрай, - лагъана муаллимди. ЭФЕНДИЕВА Рубабеди лап хъсандин къелна. Аялрин, вич хътина бицекрин, гъилериз

килигдай, гъилер чиркинуруз тульгемтдай, классда михывал хъбдай. Советский хурун юкъван школа хъсан къиметралди ақъалттарна, 1981-йисуз Р.Эфендиева Калуга шегъердин медучилищедиз гъахъна. Хурун школада къелнавай аял тиртлани, Рубабеди училищеда ажувалнач, ада вичел гзаф зеъмет къачуна, рикйивай эгечна. Лашу халат алуқун, азарлудан дердиникай хабар къун, адан тлан секинарун гъвеичи чавалай Рубабе Рашидовадин мурад тир. 1984-йисуз Калугадин медучилище лап хъсан къиметралди кутаъгъяна. 1985-86-йисара Каспийск, Огни шеъъера аялрин бахчайра медсестравиле къвалахзава.

1987-йисалай Рубабеди Мегърамхурун райондин Советский хурун ФАП-да медсестравиле къвалахзава. Адалай агъалияр рази я. Рубабе Рашидовадинни умумурдин юлдаш, инглис чалан муаллим Демиров Демирлан тукъвей хизандан пад аял чехи хъана. Пудани къилин образование къачунва, къвалахзава ала. Къуй абурухъни еке агалкъунар хурурай.

Э.Башиева азарлудан свах сагъарзава

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Сулейман-Стальский райондин центральный больница дилай аллатайла, Герейханован хурун участковый больница района чехибурукай сад я. Ина дуихтурриз къвалахдин вири жигъетдин шартлар яратмишна. Заз и больницацдин стоматологидин кабинетдин дуихтурриз къвалахдин вири жигъетдин шартлар яратмишна. Заз и больницацдин стоматологидин кабинетдин дуихтурриз къвалахдин вири жигъетдин шартлар яратмишна. Эльмаран патав неинки хурунвияр, гъак! патарив гвай хурурерайн азарлуга къвэзва. Стоматологидин экуб, михы кабинет лазим тир вири тадарраклди таъмин я. Эльмаран патав къевзай инсанар адан къвалахдин еридилай, хуш рафтарвилелай рази яз хъфизва. Эгер вири дуихтурри чипин хивевай везифаяр намус-лувилелди къилиз ақъуддайта, чи халкъдин сагъламвили дережани виниз хкаж жедай.

Эльмар 1989-йисуз Мегърамхурун райондин Гъепцегъирин хуруре къуллугъидин хизанди дидедиз хъана. 2007-йисуз хайи хуруре школа къутаъгъяна, Краснодарда медучилищедин стоматологидин отделенидик экечина. Училище агалкъунар аваз къута-

Дербент шегъердин - 2000 йис Алай аямдин Дербент

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Къенин юкъуз Дербент Россиядин къиблепатада жуъреба-жувре рекъерай стратегиядин метлеб авай къилин шегъер-меркез яз гысабазава. Геополитикадин жигъетдай адах авай вахжбувал лагъайтла, мад артух жез гатуннава. Къадим шегъерди Россиядинни Азербайжандин арада "дуствиллин чул" тешкилнава, къве улкведин арада авай амадавилин, дуствиллин алакъаяр мягъкем хъуниз таъсирзава.

Евгений Примаков Дербентда. 2003-йис

Дербент йигин камаралди виликди физва. Ина 120 агъзурдалай виниз ага-лияр яшамиш жезва. Шегъерда виликдай машгъур хъайи машинада расдай чехи заводар, военно-промышленный комплексдин къуватлу карханаяр амачтлани, электронный промышленностдин вилик

къиайрин тарих хъзвай ачух цавун къаник квай музей я. Чи эрадин сад лагъай виш яисарин хашибарайрин килиса, VIII асирдин жумъя-мискин, Нарын-къеле, 42 километрдин дагълариз хаж хъянвай Кавказдин чехи цал инсаннадин виридалайнин еке метлеб авай имараттик акатзана. Дербентда душушъш жезвай гърса гумбет къванерал хъянвай поэмадин надир къхинар хъиз я. Абуру чи вилик тарихдин гегъенш къятар ачухзана, шегъердин къадимлувални къудратлувал къалурзана. Акъалтзавай несилик векилри чи тарихдал баркаллувилин таж

ЮНЕСКО-дин пешекарри шегъердин тарихдин памятникар ахтармишава

тегъенш рекъер пайда хънва. Дербентда алай аямдин технологийрик менфят къачузвай "Электросигнал" ОАО, "Волна" НИИ ва са жерге маса фирмаяр ава. Шей гълладай промышленностни тарифлу дережада ава. Дербентдин хъсан еридалди тафаватлу жезвай чехири, шампанскийри, конъяки международный конкурса къизилдин медалар, вири улкве тирвал машгъурвал къазанмишнава...

2001-йисан августдин эхирра Дербентда ЮНЕСКО-дин генеральный директордин заместитель Мунир Бушенакидин регъбервилек кваз "Кеферпатан Кавказдин культурадин ирс хън" темадай, ЮНЕСКО-дин эксперттин дестедин иштираквал аваз, совещание къиле фенай. Анал вичин раҳунра М.Бушенакиди "Дагъустандин къадим Дербент шегъер виридуңнъядин культурадин эменин хъуниз лайихлу я" лагъана къейднай. 2003-йисуз Парижда Нарын-къеле ва шегъердин тарихдиз талукъ пай ЮНЕСКО-дин виридуңнъядин ирсинин сиягъдик кутадай къарап къабулнай.

Дербент чи ата-бубайрин бедбахт къисметрин, абурун къилел атай четин ва-

тарихдин, архитектурадин, культурадин хейлин памятникар, ажайи тлебиат, гъйбатлу дагълар, Каспий гъульун «къизилдин» къэрехар, михы тъава, чадин агъалийрин мугъманпересвал... Абуру санлай Дербентда международный дережадавас туризм еримлу ийдай шартлар тешкилзава.

Дербент шегъер вижевай чадал экля хънва. Къуд патахъай ам тарихдин, тлебиатдин памятники къужахламишнава. Гимнин, къизилдин безекар гъазурзай магъир устларин ватан тир Кубачи хънри къадим шегъердиз мукъва я.

Са акъван яргъа тушиз гъеле VI асирдилай сейли Ахчегъирин гугурт квай чешмейр ава. Чин еридал гъалтайла абуру Есентукидин, Боржомидин цин чешмейр тешпиль я. Абурун чимивал +53 градусив агаъзлава.

И ва хейлин маса делилри алай аямдин Дербент дуңнъядин винел виридалайнин гүрчег, надир маканрикай садаз элкъурнава.

Макъала куъруу авуна гузва. "Дербент - вахтуниз мұтлۇғъ төжөзүй шегъер" ктаб. 68-76-чинар.

Дагъларин жезва Игитдин Ватан: чехи жезва, жегъил жезва!..

Мегъамед ИБРАГИМОВ

СОВЕТРИН девирда жуъреба-жувре Сулыквейра, шегъерра къвал-югъ кутур хейлин чи ватанэгълияр алай вахтунда хайи хуърериз хувезва, цийи яшайиш кутазва. Къурагъ райондин Киргизирин хуъре эхиримижи 5-10 йисан къене цүдрапади цийи къвалер пайда хъанва. Патарилай хувезвай хуърунвийриз, жегъил хизанриз къвалер эцигун патал виликдай Советрин Союздин Игит Эсед Салигъован тъваруныхъ галай колхоздин хусисиятда авай техил цазвай мулкарилай чилер чара авунва. Алай вахтунда Киргизирин ва Къелтирин хуърер сад-садак къланва лагъайтлани жеда: арада амайди Къурагъ вацалай тухванвай са мугъъ я.

Хуърун сергъятра са хъуртни амуқъдач

Лезгистандин картадилай бязи хуърер михыз терг жезвай (мисал яз мукъвара гъя и райондин Сарагирин хуърни етим хъана) макъамда дагълух хуърерин сергъятар къвердавай гегъенш хун шад жедай кар я. Амма и делилдихъ маса падни ава: цийи къвалер пайда хъуныхъ галас сад хъиз, яшайишдин месэлайрин къадарни артух жезва. Чун раза звай хуърени абурун къадар тимил туш.

2015-йисан октябрдилай Киргизирин хуърун администрациядин къилин везифаляр Далгат Играмудинович Азизова тамамарзана. Къени, чешнелу хизандай акъатнавай жегъил пешекар хайи хуърун дердияр гъялунив риккывай эгечнава.

Эхиримжи йисара Игитдин Ватанда чакчадал зирзибиль гадарзай хъурттар пайда хънвай. Мукъвал-мукъвал абуру күзваттани, хъуртари хуърун абуру чүрзавай, гатун вахтунда абурулай пис ни къуд патаз чклизвай.

Хуър йисалай-суз чехи жезва

Хуърун администрацияди и месэлә гъялдай къарап къабулна. Алай вахтунда хуър техникадин къумекдалди хъуртари каязда. Далгат Азизовахъ галас къиле фейи сүгбетдай малум хайивал, и икъара Киргизирин хуъре зирзибиль гадардай маҳсус машин кардик акатда. Гъафтеда садра ам хуърун вири мағълейра къекъведа, зирзибиль къватда. Машиндад къве касди къвалахдайвал я: сад машин идара ийизвайди, сад - зирзибиль машиндиз ядайди.

Далгат Азизова къейд авурувал, администрациядин вилик акъвазнавай кар алай месэлайрикай сад хуър газдалди таъминарун я. Хуърун мағълейра газдин турбаяр тухуннин къвалахар давам жезва. Къилди къачуртла, алай вахтунда хуърун центрадилай винидихъ саки 300 метрдиз цийи турбаяр тух-

ванва. Мукъвал тир девирда вири къиривийрин къвалерин газ агаъдайдак гъам хуърун администрацияди, гъамни чадин агъалийри умудар кутунва.

Цинин йисуз тамамардай къвалахрикай ражадайла, хуърун къили хъвадай цин турбаяр ремонт авун, юкъван мектеб авай күчеда къир цун, къульне сурар маҳсус жугъундади къевун, газдин турбаяр тухунин къвалахар давамарун... къейдна. Лагъана къанда, хуърун администрацияди цийиз арадал атанвай микрорайондани мукъвал тир девирда булахар түккүрүн планламишнава. Далгат Азизован гафарай малум хайивал, хуърун агъсакъалрин Советдин патав бязи хуърунвийри гузвай садакъаяр къватда къилдин фондни арадал гъида. Гележегда фондуниз къват жезвай таъматрихъ хуър аваданламишдай серенжемар къиле тухудайвал я.

Рульдин виктегъвал авайбур

ФЕСТИВАЛЬ

Гэзүрайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алай йисан 12-майдиз Махачкала, "Труд" стадиондал, "Спортда къазанмишнавай гъалибилирел" лишандик кваз инвалидтар тир спортсменрин иштираквал аваз республикадин культурадин спортын фестиваль къиле фена. Дагъустандин Кыил Рамазан Абдулатипов ан тикилфади тешкилнавай и мярекатда 150-далай виниз спортсменри иштиракна. Фестивалдин иштиракчияр республикадин коррекционный школайрин, школа-интернатрин ва инвалид аялар патал реабилитационный центрайрин векилар тир.

Фестиваль ачухуниз талуқарнавай шад мярекатдал республикадин са шумуд (физический культурадинни спортын, образованинни илимдин, жегылрин краин рекъя) министерстводин ва шегъердин администрациядин векилар рахана, Дагъустандин Кылинтварунихъай абуруз сувар тебрика.

РД-дин образованинни илимдин министрдин заместитель Гъажимурат АЛИЕВА къейд авурвал, министерстводи кылиз акъудзаяв важиблу везифайрикай сад мумкинвилер сергъяламишнавай аялар патал образованин, тербиядин, сагъламарунин ва яшайиш пайгардик кутунин рекъерай са жерге месэләяр гъялдайвал шартлар яратмишунай ибарат я.

- Къенин юкъуз фестивалда маҳсус коррекционный школа-интернатра, гъа гъисабдай яз Дагъустандин образованин ва илимдин министерстводин къаюмвилеквай школа-интернатраны чирвилер къачувай аялри иштиракзая. Умудлу я, фестивалди вири иштиракчияр сад ийиди, абуруз спортын рекъяя чихъ авай устадвал къалуриз, цийи дустар жагъуриз күмекда, - лагъана ада.

- Вичин уммуздар къакъан держаяр къазанмишнавай аялкынавай пешекар гъэр са спортсмендин чизва: вири-далайни еке гъалибвал жува-жуван винел къазанмишнавай гъалибвал я. Күнне и кар күн хуси чешнедалди гъэр юкъуз субтазва, - къейдна Дагъустандин жегылрин краин рекъя министрдин заместитель Мегъамед МАЛИКОВА. - Квехъ рульдин ва къастулал къевилел гъалтайла, амайбурухъ авачир хытин еке къуват ава. Чна квель дамахзава. Квехъ, чандин сагъламвал ва уммуздар вири хъсанвилер хурай!

Мумкинвилер сергъяламишнавай спортсменрин тъварцыхъ чими келимаяр Махачкала шегъердин администрациядин кылин сад лагъай заместитель Абдулмумин ИБРАГИМОВАН лагъана, ада фестивал кыли тухун адетдиз элкъведайдахъ умудлувал къалурна.

- Күнне неинки яшамиш хун патал, гъакъни уммуздар гъэр са легъездар шадвалдай къуватарни жагъурзая. Идалди жуэртлувилер чешне къалурзава, - къейдна ада. - Күн, күн сергъяламишнавай мумкинвилер гъалибвал къазанмишнавай, рульдин виктегъян инсанар я. Ихътин мярекатар мукъвал-мукъвал къиле тухун лазим я. Умуд кутазва, фестиваль къиле тухун адетдиз элкъведа, адан иштиракчийрин къадарни артух жеда. Виликди, цийи гъалибилирхъ!

Фестивалдик спортын 8 жуэр: шахматар, столдал къугъвадай теннис, армреслинг, турнирдик ченеяр акъудун, канат ялун, 60 метрдик чукурун, мешокар гадарун, скакалка газ хадарун - квай. Идалайни тъйер, мумкинвилер сергъяламишнавай спортсменрин командайри регбидай ва колясскайра аваз баскетбол къугъунайни чин алакъунар къалурна. Фестивалдин вири иштиракчийриз спонсорин патай пишкешар гана.

"Анжидин" 25 йис

Алай йисан 12-майдиз Махачкала, "Анжи" футболдин клубдин 25 йис тамам хъана. Идакай командадин официальный сайтда хабар ганва.

РИКИЕЛ ХХИН: Дағъустандин чемпионатдин сергъятра аваз Костекдай тир "Заря" командади газыл къилье тухвай сад лагъай къугъуна "Анжи" 3:1 гъисабдади гъалибвал къазанмишнай. Икк "Анжидин" тарих башламиш хъанай.

Къейд авун лазим я хыи, сад лагъай сезонда командадилай акъалтлай хъсан нетижекъазанмиш аялкынай: "Анжидикай" (гъич са къугъуна кумкук тавуна) Дағъустандин чемпион хъанай. Гъугъуна, 1992-йисуз "Анжи" пешекар клубдин дережа къачуна, Россиядин чемпионатра иштиракиз башламишна.

"Алатнавай" йисара Премьер-лигадин бурунждин медалприн сагъиб,

Россиядин Кубок патал акъажунрин къве сеферда финалист хъай "Анжи" болельщикриз мадни баҳтлу декъикъяяр багъишдайдак, команда-

дин вилик генани чехи гъалибилир кумайдак чна къевелай умуд кутунва. "Анжидикъ" рикк кузвой вири касариз чухсагъул! - къхъенва сайтда.

Къугъунар давам жезва

ФУТБОЛ

11-майдиз республикадин шегъеррани районра футболдай Дағъустандин чемпионатдин 4-турдин къугъунара къиле фена. Дағъустандин 4 сеферда чемпион "Леки" командади алатнавай къугъунара са тупни вичин командадин варагиз ахъяновач. Командади турнирдин таблицада 1-чка къазва. И сеферда "Леки" командади газыл къилье тавуна "Шавла-КПРФ" командадиз "Автомобилист" 3:2 гъисабдади кумкукна. Сулейман-Стальский райондай тир "Жарулаеван тъварунихъ" галай АСК" командади Избербашдай тир ДЮСШИВ командадин винел 3:2 гъисабдади гъалибвал къазанмишна.

Цинин чемпионатда сад лагъай сефер яз "Легион" командадин очкояр кважъна. Мукъвара республикадин меркездин Кубок къазанмишай "Легион" ва "Хасавюрт" коман-

дарин къугъун 1:1 гъисабдади акъалтлана. Гъа ихътин гъисабдади "Юлдуз" ва "Судостроитель" командаирни къугъуна.

Автобус себеб яз геж хъай "Нарын-кала" команда чемпионатдин 4-турда "Даймохдихъ" газыл къугъувас атанац. Ам кумкунавайди яз (технический поражение) гъисабна, 2 агъзур манатдин къадарда аваз жермени авуна.

Икквон члавалди гъалибвал къазанмиш аялк тавур "Шавла-КПРФ" командадиз "Автомобилист" 3:2 гъисабдади кумкукна. Сулейман-Стальский райондай тир "Жарулаеван тъварунихъ" галай АСК" командаиди Избербашдай тир ДЮСШИВ командадин винел 3:2 гъисабдади гъалибвал къазанмишна.

Алай вахтунда Дағъустандин чемпионатдин нубатдин, 5-турдин, къугъунар къиле физва, абурун нетижайрикай чна гъугъунар нумрада хабар гуда.

Кубок - Ахъцегъ райондин командаиз

МИНИ-ФУТБОЛ

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Алай йисан 16-майдиз Ахъцегъ райондин Хуърьгирин хъуре, искусственный чур эцигнавай стадиондал, мини-футболдай райондин уртада 2-турнирдин финалдин къугъун къиле фена. РД-дин лайихлу муаллим Магъмуд Абдулкеримов тъварунихъ галай "Просвещение" мергъяматлувилерин фондуунин призар патал 2001 ва 2002-йисара ханвай аялри чин алакъунар къалурна. Ахъцегъ райондин муниципалитетди хуърьун чикада футболь машгурун патал тешкилнавай турнирда Ахъцегъ, Докъузпара, Къургъ, Мегъарамдхуърун, Рутул районрин командадири иштиракна. Финалдиз Ахъцегъ ва Къургъ районрин командадир аялтана.

Къугъун башламишдади вилик къват хъсанвилерин вилик "Ахъцегъ" рай-

он" МР-дин кыл Осман АБДУЛКЕРИМОВ рахана. Ада ульквела, республикада хъиз, районраны спортиздык къетлен фикир гузвайди къейдна. Эхиримийисара Ахъцегъ спортдин къве майдан да Хуърьга спорткомплекс эцигнавайди ва ишлемишиз вахканвайди, гъакъни мадни са шумуд, объект эцигна аялтларун ва ишлемишиз вахкан пландик квайдини алана хъувуна. Икк, алатай йисуз районда физический культурадиз ва спортизды талуъя яз 40-далай виниз жуъреба-жувре аялжар къиле тухвайдини рикел хана.

- Спорт неинки райцентрада, гъакъни хуърьерили вилик тухун лазим я. Икк, 2015-йисуз "Просвещение" мергъяматлувилерин фондуунин таъватрихъ Хуърьга искусственный чур эцигнавай спорткомплекс ишлемишиз вахкан: мини-футбол, волейбол ва баскетбол къугъувадай къулай шартлар тешкилна, - алана хъувуна райондин къили.

Мярекатдал "Просвещение" мер-

гъяматлувилерин фондуунин президент Магъмуд АБДУЛКЕРИМОВА, муниципалитетдин физический культурадин, спортын, жегылрин краин ва туризмдин рекъяя отделдин кылинин пешекар Назиля ИСМАИЛОВАДИ, Луткунрин СОШ-дин директор Зубейда УРУЖЕВАДИ, аялжунрин кылинин судья Мегъамед АЛИКБЕРОВА ва масабуру турнирдин иштиракчийрин тъварцыхъ хуш келимаяр лагъана, концертдин еке программа къалурна.

Гзаф итижлудаказ ва къизгъинда-каз къиле фейи финалдин къугъуна Ахъцегъ райондин командаиди гъалибвал къазанмишна. 2-чкадиз Къургъ, 3-чкадиз - Мегъарамдхуърун, 4,5-чкадиз - Рутул районрин командаирлайихлу хъана. Турнирдин вири иштиракчийриз кубокар, медалар, дипломар, къиметлу пишкешар гана. Турнирдин кылинин приз - гъилляй-гъильиз къведай Кубок - Ахъцегъ райондин командаидив гумукъна.

Гими къуна

Россиядин "Элфин" яхтадин экипажди Япониян гъулье гими къунин себебрин гъкъиндай сутьбетна, хабар гузва ТАСС-ди. Капитандин чехи къумеки Сергей Домовидован гафаралди, КНДР-дин къер хъзвайбуру яхтада авайбур шпионран къуна. Ада къейд авурвал, абурухъ къве гими галтугна. Абурукай сана авайбуру чеб лап ажгульдаказ тухувай: абуру россиявийрал къванер, табуреткаяр ва бутылкайр гадарна.

С.Домовидова сутьбетзавайвал, спортсменар Busam Super Cup акъажунра иштирак авурдалдай гъгульнииз ватандиз хъзвайди тир. "Абуру (гъульуны къер хъзвай къуллугчийри - "Лента.ру"-дин алала) лагъайлал, абурук Кореядин иероглифи секин-

сувал кутуна. Чна чуру къвалах авур кар авач. Сифтедай садани са куунин гъакъндайни хабар ганач, ахпа гъалатдикай лагъана - яни абуру чун Кореядин шпионран къуна", - гъавурдик кутуна Домовидова.

Чурук тахминан гъульулын къеревай 90 милдин яргъа арадал атана. "Маса гими чав чи гимидин къулхъай агатна. Чун йигинвал тъмиларуниз мажбур хъана, гъикл лагъайта, абуру чи гимидиз басрухар гуз башламишна. Гимидин урус чалалди чипив яхтадин капитан вугун въга алай чкадал акъвазун истемишна. Умъур патал къурхувал арадал атана", - раижава Домовидована гафар "Интерфаксди".

Чехи къумекчили алала хъувурвал, чи яхта къун патал йигиндиз фидай са катерни атана акъатна. "Анай чал къванер, табуреткаяр, бутылкайр гадарна, гъал лап четинди тир", - раижава яхтсмендин гафар "Цийивилер" РИА-ди. "Абури чи яхтадал элкъвез хъана: рейлинг, даяхар, фальшборт эчекъарна. Гимидин къвалах ягъиз башламишна", - давамарна ада. Домовидована гафаралди, и кар къве сядта къван давам хъана.

Гъса са вахтунда яхтсменди къейдзавайвал, и чурукдик Кеферпатаан Кореядин сергъят хъзвайбурун алакъа аваз хъунхъ ада инаншишвалзавач. "Заз КНДР-дин сергъят хъзвайбур гъихътинбур ятла чидач, абурул виридал са гъихътин ятланни партал алай, военныи яни, гражданвилин яни чидач. Амма абуру халисан военныи хъиз аквазвачир. Са гъихътин ятланни ажгульу къеретдиз ухшар авай, чебни 40 кас", - гъавурдик кутуна Домовидова. Ада мадни алала хъувуна хъи, гимидал са жуьрединни лишан алачир.

Яхтсменди къейд авурвал, гележегда абуру КНДР-дин церай фин туба авунва.

"Элфин" яхта Владивостоқдиз 17-майдиз хтана. Къве югъ идалай вилик Пхенъянди "Элфин" яхта ягъалмиш хъана Япониян гъулье къурдакай малумарнай.

Пусанадай Владивостоқдиз хъзвай регатада иштирак авур "Элфин" яхта Кеферпатаан Кореядин гъульулын къер хъзвайбуру 13-майдиз къунай. Капитан ва экипаждин къуд член авай гими къурдалай гъгульнииз Кеферпатаан Кореядин Кимчак портуниш хана. Москвади яхта ва экипаж азад авун патал тади серенжемар къабулун истемишна.

Къадагъаяр алудун истемишна

Саксония федеральный чилин премьер-министр Станислав Тиллиха Германиян Гъкуматдиз Россиядиз акси яз экономика-дин жигъетдай эцигнавай къадагъаяр алудуниз эвер гана. Адан гафаралди, сергъятламишнар жезмай къван фад алудун лазим я, къизива Die Welt газетди.

"Германия ва Евросоюз патал Россия алишверишдин реекъяр важибул амадаг я, чна гележегда ам квадарун лазим туш", - къейдна ада.

Кеферпатаан Рейн-Вестфалия федеральный чилин властарни гъа ихтиин фикирдал ала. Региондин экономикадин министр Гарельт Дунина газетдиз баянар гудайла, къадагъаяр алудунин ва абуру къвердавай къезиларунин чарасувал къейдна.

"Германия ва Россия сад-садаз лазим я, санал къвалахун къве улкведин хийирдизни я. "Виляй вил ахкъудун" - им мурадив агакъардай стратегия туш", - къейдна Дунина.

16-майдиз "Известия" газетди 18-майдиз Италиядин Венеция областдин парламентдих Крым Россиядин пай тирди гъисаба куунин гъакъндай къаардин проектдиз килигдай ва Москвадиз акси къадагъаяр алудай къаст ава лагъана хабар гана.

Апрелдин эхирра Россиядиз акси сергъятвилер алудуниз эвер гузай къаардин тереф Франциядин парламентдин ага палатадин - Милли собранидин депутати хвена.

Россиядиз акси къадагъаяр Украинадин къиблединни рагъекъечдай пата гъалар къизгъин хъунхъ ва Крым Россиядик эхкучуний галаз алакъалу яз кардик кутунай. Сергъятламишнар эцигунин тереф, къилди къаччуртла, США-ди ва ЕС-дин членар тир улквейри хвенаи. Сергъятламишнин серенжемар гъам къилдин касриз ва компанийриз, гъамни Россиядиз экономикадин тамам сектордиз талукъ хъанай. Жаваб яз Москвади а улквейрай съурсет гъунал къадагъаяр эцигна.

Туркияди буранар къадагъаяр ийда

Къунва

Туркиядин махсус къуллугъри Элзиг вилаятда рейд къиле тухтай вахтунда "Исламдин государство" (ИГ, Россиядия къадагъаяр авунва) тъвар алай террориствилин дестедин башчийрикай сад къуна. Идалайни гъейри, абуру тешкилатдин жаллатни къуна. И кардин гъакъндай Туркиядин NTV телеканалди хабар гана.

Адан делилралди, оперативники, абурул авай делилрал асаслу хъана, исламистрин активный терефдарар яшамиш жезвай вад къвал ахтармишна. Нетижада абуру 7 кас къуна - абурукай сад региондин "Исламдин государстводин" руководитель, къвед лагъайди Сириядин территорииадал са шумуд касдиз жаза гуна иштиракай машгъур жаллати тир. Махсус къуллугъри экстремистрин хейлин къадар документарни вахчуна.

Туркия "Исламдин государстводин" галаз яракъалу чурукъда ава. Туркиядиз къуншидал алай Сириядин территорииадай мукъвал-мукъвал гульле гузва. Жаваб яз улкведин яракъалу къуватри, адет тирвал, тупараи гульле гузва. 13-апрелдиз ва 1-майдиз террористри Туркиядин Килис шегъер ракетайрай яна.

"Исламдин государство" тъвар алай террориствилин тешкилатди 2014-йисан гатуз Иракдин ва Сириядин са къадар мулкар къуна ва анра халифат малумарнай.

Къилин бедбаҳтвал

Вуч ятла лагъана

Украинадин премьер-министр Владимир Громыка Украинадин къилин бедбаҳтвал тулке хаммал арадал гъидай чкадиз элкъ-

уруникай ибарат я лагъана. Идан гъакъиндай ада "Украинадин правда" газетдиз интервью гудайла лагъана.

"Чун хаммал гудай улкведиз элкъвенва, им бедбаҳтвал я, гъакъикъатдани чна тэхил, металл ва маса шейэр маса гузва. Чун милли продукт чкадал гъасилиз вердиш хъун лазим я", - лагъана Громыка. Министррин кабинетдин къилин гафаралди, гъалар дүз патай тъухкъур хъувун патал Украинадин властири суддин реформаяр къиле тухун, "вири бамишарзай ва коррупциядай машгъул жезвай" инспекцийрин къадар тъимила-рун лазим я. "Чна аграрный хиле, сурсетдин ва недай-хъвадай шейэрин промышленностда, къезил промышленностда хъсандин къвалхазава", - алала хъувуна ада.

24-февралдиз Украина патал США-дин посол Д.Жеффри Пайетта Украинадин хъурну майишатдин вини дережадин государство хъуниз эвер гана. "Украина хъурну майишатдин продукция гзаф гъасилзай бурукай сад я, амма ам хъурну майишатдин лап

виниз тир къязанжияр къаҷудай государство хъун лазим я", - лагъана Пайетта. Ада алала хъувурвал, республикада дунъядин чулав накъвадин чилерин къудай са пай ава. Адан гафаралди, 2015-йисуз агропромдии продукция къецепатан улквейриз 14,5 миллиард доллардин къадарда ава ракъурна, ида Украина маса улквейриз ракъурзай вири товарин 40 процент тешкилна.

2016-йисан 1-январдилай Москвади Украинаидай съурсет гъунал къадагъаяр эцигна. И карни улкве Евросоюздих галаз азад алишверишдай зонадиз гъахъунхъ галаз алакъалу я. Жаваб яз Украинади Россиядик Федерациядиз акси къарши къадагъаяр кардик кутуна. Ада Россиядай як, балугъар, ширилхар, шоколад, яларин тъунар, гъакъни филът галай сигаретар, пиво ва эрекъ гъун къадагъаяр авуна.

Исламован малумат

Крымдин гражданский блокада лугъудайдан координатор Ленур Исламова малумарвал, Херсонский область, региондин лазим тир къайдада фикир тагузвайвиял. Киеевдин гъузчивиликай хкатун мумкин я. Идан гъакъиндай ада "Украинадин правда" газетдин сайтда вичин блогда къхена.

Эгер къун Херсонский областдин къвалериз фрейтла, месела Геническ райондин, ва къвалерин иесийриз пишкеш яз Украинадин пайдах теклифайтла, къун аламат жеда, гзаф касри ам къаччунай къиль къакъудда", - къейдна Исламова. Адан гафаралди, региондин агъалияр патал Украина гъакълан гафар хъиз я, гъикл лагъайта, абурул ам чеб хъуз алакъайдай государство хъиз аквазвачир.

Исламова гъакъни къейд авурвал, Украи-

Рекъем

- Россияда алай йисан январь-февраль варцара 291 агъзур бицекдиз эку дульяя акуна.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 64,51 манат,
1 евро - 73,10 манат,

къизил (1 гр) - 2634,40 манат,
гимши (1 гр) - 35,43 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гъазурайди - Шагъисмаил Гъажимиризоеев

надин гимн хурун советра ацуяна, са акъван ашкъи авачиз лугъузва. "Ина гъар са телевизордай уруссин хабаррин ван къзвезва са сериализ килигизава.

26-апрелдиз Украинаидин оборонадин министртвдин разведкадин къилин управлениеи малимараивал, Крымда Россиядиян военныйри Херсонский ва Николаевский областтирин терриорирай алай важибул объектар къадай ученияр къиле тухвана. Чапнавай малуматдал асаслу я, абуру, яни ученияр Джанкой аэрородром авай районда къиле тухвана.

Гъа и юкъуз Херсонский областдин къилин заместитель Валентина Сичеваяди региондин агъалийрин хейлин пай Россиядиян таъсирик ква лагъана малумарна. "Чун гъил-гъилел эцигна ацуяна лазим туш, чиди сергъятдин патав гвай территория я ва гзаф инсанар Россиядиян пропагандадин таъсирик ква", - лагъана ада.

Туркияди буранар къадагъаяр ийда

Россельхознадзорди Туркиядай кабачкияр ва буранар гъунал къадагъаяр эцигнава, сергъятламишунар 19-майдилай кардик акатда. Идан гъакъиндай ТАСС-дин фитосанитариядин ва тумарал гъузчивалдай ведомство-дин управленидин начальник Ирина Андреевскаяди хабар гана.

Туркиядай хъурну майишатдин продукция гъунал къадагъаяр эцигун "абурай мукъвал-мукъвал са гъыхътин ятлан шейэр жагъунхъ галаз" алакъалу я. Россельхознадзордин венилдин гафаралди, Туркиядай Россиядиян гъизайвай буранрин къадар са акъван гзаф туш.

12-майдиз Россельхознадзорда Туркиядай гъизайвай вири емишрал ва майвайрал къадагъаяр эцигунин месэла веревирдна.

16-майдилай Россиядиян Туркиядин салат-латук ва салат-айсберг гъун къадагъаяр авунва. Апрелдиз Россельхознадзорди Туркиядин бадамжанар, мартдизни истивутар ва анарап гъун акъвазарна.

2016-йисан 1-январдилай Туркиядин продуктар гъунал къадагъаяр эцигун къуватда гътьнат. Къадагъаяр авунвай продуктнин сияль са варз идалай вилик чапнавай. Ана помидорар, афнияр, апельсинар, узъумар, чуҳверар, верчерин ва ундушкайрин жендекар гъун къадагъаяр тирди къейднава.

Москвадини Анкарадин алакъаяр 2015-йисан 24-ноябрдиз Туркиядин BBC-ри Сирияди террористриз акси серенжемда иштиракзай Россиядиян СУ-24 бомбардировщик ягъайдал гъульнииз къизгъин хъана.

Серенжем акъалтна

Дербентда 14-майдиз боевикар терг авун патал башламишай серенжем акъалтна. Идан гъакъиндай, республикадин къайдаяр худай органрин чешмедал асаслу хъана, "Цийивилер" РИА-ди хабар гузва.

"Махсус серенжем къялъяр хъана, пешкар къвализ гъахънава. Ана взрывотехникири ва силисдин дестеди къвалахзава", - малумарна агентство-дин сутьбетчили.

14-майдиз къуват гъиле авайбуру Дербентдин виликан мэрдин буба Гъажиагъмед Къазиагъмедов яна къинай шак физвай боевикар чуънъух хъанвай къвалел гъужум ийиз башламишна. Серенжемдин вахтунда къве полицейский телефон, 17-дазни хасаратвилер хъана. Телефон хъайбурун арада бандитри запуквиле къур ва вичел хер х

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гъукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1
КЫЛИН РЕДАКТОР
А.У. САЙДОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

**КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ**
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САЙДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САЙДОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.30

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин күчө, б.

Тирајс 8310

Макъалаяр редакцияди түкүлүр хийизва. Макъалайриз рецензияр гузувач ва абур эл-къена вахкузувач. Редакциядини макъалайрин авторрин фикирар сад тахбун мумкин я.

Газет массовыи коммуникацийрин хиле законодательстводал амал авунал гузчывал авунни ва культурадин ирс хуянина рекъяй РД-дин Федеральныи күллүттүдин Кыблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хузвунва.

ПИ №ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

**РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:**

367018, Махачкала,
1 Петродин проспект, 61.
7-мертеба.

(Г) - И лишандик квай материалар гъакыздык чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:
ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Хабарар

Мубаракрай!

Дагъустандин радиода лезги передачайрин редактор ва корреспондент, культурадин лайихуу работник, Анвар Аджиеван тъваруных галай премиядин лауреат, радиодин ва телевиденидин отличник, зэгъметдин ветеран

Муминат Абдулмуталибовна ГЪУСЕЙНОВАДИЗ:

Гъам чалан ва гъам
къелемдин устад вах,
Гъурмет паюн яви рикли
макъсад, вах.

Хъсанвилин, инсанвилин
хабардар,
Писвилериз авуна кланз
дуңыя дар.

Вине тунва Лезги чилин
къенивал,
Вацхъиз Самур,
багъишава Канивал.
Ихътин ханум жесчи
тангъях Зульгредин!
Зайиф тахъуй нур
ви руғыбин - жесгредин!

ВИ БАРКАЛЛУ ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ
"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" РЕДАКЦИЯДИН КОЛЛЕКТИВ.

Ваз клани къван гурай
сагълам яшар ваз!
Мұйтұльғұ хурайр чилин
вирі къашар ваз!

(Г) ЗИ АЗИЗ ДУСТ, ЗАМИР ЗАГЫДИНОВИЧ!

Ваз 50-йис татам хүн за рикли сидкыдай тебрикзала. Къени, хъсан фикирар, хиялар, мурадар, истемишунар ваз гъамиша кылиз акъуддай къуватар хурай!

Чна вал гъакыкъидаказ дамахзава. Район экономикадин, яшайшидин, культурадин рекъяй вишик тухунин карда вахъни ва гъар са районэгълихъни мумкинвилер, агал-кунар хурай!

ДГТУ-дин профессор, праводинни политологиядин кафедрадин заведующий, РФ-дин кылин образованидин гъурметлуу работник, "Курагы райондин гъурметлуу ағыали" Идрис ОРУЖЕВ.

"Лезги газет" - гъар са лезгидиз

Шихали БАГЫРОВ

И макъала за фадлай кхын къетнавай. Заз чи багъри "Лезги газетдикай", адан са бязи месэлайрикай раҳаз кланзана. Аллагыдиз шукур - гена цинин 2016-йис сутирж са агъзурдан кылан артух хъана. Амма, лезгийрин къадардиз килигайла, им лап тымил я. Цинин йисан сиғте кылера ақъатай нумрайрикай сада хусуси корреспондент **Д.ШЕРИФАЛИЕВАН** "Милли тариҳдиннин культурадин ирс хуъх" кылганвай макъала чапнавай. Ана а касди вири дуңыядыз машгүр ахцеғвийрин тъварар къунвай. Сагърай вич! Бес ахътин алимар, писателар, художникар, скульпторар па маса зурба касар, лезги чалал газет ақъатнавай и чехи хуъруз 600 экземпляр тымил тушни?! Виридакай раҳадач, Хұрургұ Тагыр буба хътиң чехи шаип ақъатнавай еке Хуърузга 89 газет?.. Мадни, Луткунрин хуъре - 131 газет! Алатай йисав гекъигайла, са бубат хъанватаны, ағылийрин къадардиз килигайла, тымил я.

Зи район тир Докъузпара къачун - 720 газет. Рази жедай делил туш. Яраб анатай ақъатнавай **Нажмудин САМУРСКИЙДИ**, Социализмдин Зельметдин, Ватандын Чехи дявидин Игитри, Хийирбек **ЗАМАНОВ, Ханбике ЭМИРСУЛТАНОВА** хътиң къегъалри вуч лугъудайта, ихътин гъвчели рекъем акурла?! Къуршүрүнни Текийрин хуърера газет газети газаффбуру къхъенва. Умудлу я, йисан къвед лагъай паюна

амай хуърери абурулай чешне къачуда.

26 хуър авай Курагы районда 751 газет газаф яни?! Вични Лезгинцеван ватанда!

Мегъарамдхурун районда милли газет къеңвайбурун къадар шазандалай са 4 вишен артух хъана. Амма хуърерин, ағылийрин къадардиз килигайла, лап тымил я. Лезги чалан патахъай еке къайгъударвал авур рагъметлуу **Ағымедуллағы ГҮЛЬМЕГЪАМЕДОВ** хътиң алым ақъатнавай Мұғъвергандал анжак 20 газет жедачни? Школадин мұаллими къванини вирида къхъенвач. Абуру вирида къхъенвайта, анжак 20 газет жедачир, виш газет къван жедай.

Сагърай Рутул райондин Хұрульдуар! Абуру чеб халис лезгияр тирди къалурзана. Сүлейман бубадин райондикай раҳан. Шазандалай 400 газет артух къеңвайта, 1700 газетдал рази хъана ақъвазна кландач. Вичел Эминан тъвар алай хуър аку - 115 газет аку!

Махачкала, Дербент, Каспийск шегъерра, Цийи Къурушин хуърени гъалар разивализ жедайбур туш.

Гъурметлуу лезгияр! Тъвар вине жедайвал, карни вине авуна кландада! Ша чна, гъурметлубур, чи милли газетдиз, адан редакцияда зэгъмет чүгвазвай журналистиз гъурмет ийин. А газетдин чинрай чаз чин тийизвай лезги къегъал рухвайрикайни рушарикай малуматар жағызыва.

Умудлу я, газеттин тираж йисан къвед лагъай паюна артух жеда.

Нұмрадиз шиир

Нариман КЪАРИБОВ

Сулейман яз амукъда

Чехи элдин чехи шаир,
Жағағыррин ирс тур кас.
Эхирни ам жеда чаз чир,
Ви къеңиз авурди къаст.

А ягъсуздаз элдин лянет
Ялиз тежер пар жеда.
Шеғъердани хуъре гъурмет
Амачиз, чил дар жеда.

Адаз чир хъуй, чалан устад
Сулейман яз амукъда!

Ви Къеңал-музей хъజеда мад,
Къеңал лифер ацуқъда.

А еун рахай билбил къушни
Ичин тарцел хъведа.
Сес акъудиз элдиз хуъ тир,
Ви парудал элкъведа.

Ви чүнгүрдүн шириң аваз
Ава бағыда, никлера.
Вун эбеди са чирагъ яз
Күкъиенва чи риклера.

Малумат

Гъурметлуу ватанэгълия! 31-майдыз Махачкалада нянин **сятдин ругудаз** (18:00) Урусрин М. Горькийдин тъваруных галай драмтеатрдин чехи залда "Дагъустан" РГВК-да лезги чалал эфирдиз акъатзайвай "Вахтар ва инсанар" передачадин автор ва ам кыле тухузвойди тир, РД-дин халкъдин артист, "Дагъустан" РГВК-дин милли чаларин вещандын директор **Исамудин АГЫМЕДОВАН** 60 йисан юбилейдин межлис кылы фида.

Мярекатдин сергятра аваз кылы фидай концертда Дагъустандын Азербайджандын музыкадыннын зурба устады иштирақда. Гъевес авай гъар садавай и межлиса пулсуз иштиракиз жеда. Ша, буюр, гъурметлубур!

Настоятельно просим

В настоящее время Правительством Российской Федерации внедряется система оценки гражданами качества государственных услуг, предоставляемых федеральными органами исполнительной власти и организациями государственных внебюджетных фондов СМС-сообщения могут содержать исключительно предложение оценить качество государственной услуги (сообщения с просьбой о переводе денежных средств, предоставлении каких-либо персональных данных, предложением перезвонить федеральным органам исполнительной власти или органам государственных внебюджетных фондов).

Для обеспечения удобства получателей государственных услуг указанная система основана на широком использовании современных информационных технологий: мобильной связи, информационно-телекоммуникационной сети "Интернет".

Однако такая популярная технология, как мобильная связь, привлекает различных мошенников, которые пользуются доверчивостью абонентов сетей мобильной связи.

В связи с применением федеральными органами исполнительной власти и органами государственных внебюджетных фондов мобильной связи в целях проведения оценки гражданами качества государственных услуг могут появиться случаи мошеннических СМС-рассылок с различными номерами мобильных телефонов или коротких номеров, замаскированных под официальные сообщения федеральных органов исполнительной власти или органов государственного внебюджетных фондов и требующих от Вас каких-либо действий.

При получении подобных СМС-сообщений мы настоятельно просим Вас быть внимательными и помнить, что:

- 1) рассылаемые федеральными органами исполнительной власти и органами государственных внебюджетных фондов СМС-сообщения могут содержать исключительно предложение оценить качество государственной услуги (сообщения с просьбой о переводе денежных средств, предоставлении каких-либо персональных данных, предложением перезвонить федеральным органам исполнительной власти или органам государственных внебюджетных фондов не отправляются);
- 2) в СМС-сообщении федерального органа исполнительной власти или органа государственного внебюджетного фонда указывается число, месяц и год получения государственной услуги, а также краткое наименование федерального органа исполнительной власти или органа государственного внебюджетного фонда, предоставившего государственную услугу;
- 3) СМС-сообщения федеральных органов исполнительной власти и органов государственных внебюджетных фондов всегда отправляются с номером, определяемым оператором федерального телефонного центра сбора мнений граждан о качестве государственных услуг).

Отправка ответного СМС-сообщения для гражданина является бесплатной.

Пресс-служба МВД по Республике Дагестан.

Утерянный сертификат на материнский капитал, серия МК-2 №162903 на имя **КАЗИМБЕКОВЫИ Румины Рустамхановны**, выданный 15.12.2008 г. государственным учреждением - управлением пенсионного фонда РФ по Пронскому району Рязанской области, считать недействительным.

Утерянный атtestат об основном общем образовании, серия Б за № 024070, выданный в 1977 году Юхари-Стальской СОШ Сулейман-Стальского района РД на имя **БАЛАКЕРИМОВА Юрика Каражановича**, считать недействительным.